

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Wednesday 22nd July, 2020

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou Manm Onorab. E bonzour tou dimoun ki a lekout, e pe swiv travay Lasanble Nasyonal. Parey mon'n ti'n anonse yer, nou annan en *Revised Order Paper* devan nou. E nouvo travay ki annan lo *Order Paper*, se en *Private Notice Question*, ki nou pou pran bomaten pou Minis Ledikasyon. Nou pou demar toudswit avek en rapor ki sorti kot *Chairman Women's Caucus*. E, mon ava toudswit donn laparol Onorab Chantal Ghislain, *Chairperson*.

HON CHANTAL GHISLAIN

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker, lo non Onorab Regina Esparon, Onorab Sylvanne Lemiel, Onorab Flory Larue, Onorab Noline Sophola, Onorab Audrey Vidot, Onorab Jany De Letourdie, e mwan menm, Mon

le prezant rapor *Caucus* bann madanm pou 2019.

Mr Speaker, parey nou vizyon i spesifye, en *Caucus* bann madanm Parlmanter inifye, pou travay ansanm. Irespektiv nou afilyasyon politik. Pou asir egalite pou tou, espesyalman bann madanm, zanfan, e bann ki vilnerab, par siport, promot, e regard bann Lalwa ki afekte madanm e zanfan. E pou ofer loportinite bann madanm pou e sanz nide, form bann platform kolektiv lo bann Polisi partikilye. E, pli gran, se pou siport enn a lot, lo bann size, e konsern ki nou bann madanm nou annan an komen.

Mr Speaker, okour 2019, nou *Caucus* in fer 16 *meeting*. E ladan, 4 nou'n fer avek bann group, e envite an deor Lasanble Nasyonal. *Caucus* bann madanm ti rankontre reprezantan Labank Devlopman Afriken, koman parti linisyativ Gouvernman Sesel, pou pli byen konpran ki mannyer bann size *gender* i enterakte avek lapovrete, e prodiktivite. Okour sa rankont, nou'n diskrit plizyer size ki konsern *gender*, e ki mannyer bann diferan Polisi, e Lezislasyon i enpakte lo sa bann size.

Nou ti osi fer bann diskisyon relye avek devlopman sosyal bann madanm. Ensi ki bann defi mazer, ki bann madanm i fer fas avek Sesel. Sa size bann ler travay fleksib, fasilite *day care* dan landrwa travay, ensi ki sanzman ki'n arive atraver bann lannen an ski konsern rol bann madanm dan sosyete. E sa nesesite pou angaz partisipasyon plis zonn dan bann aktivite sosyal.

Nou *Caucus* ti osi zwenn avek konsiltan ki ti pe travay lo rapor konvansyon pou eliminasyon tou form diskriminasyon kont bann madanm, *CEDAW*. Sa rapor final pou ganny prezante sa lannen. Sa rankont ti pe adres bann size tel ki, bann *Conflicting Laws*, *Civil Code*, Lalwa Lanplwa. Bann size relye avek *gender*, ensi ki bann Mosyon ki'n ganny debat dan Lasanble, depi ler Lasanble in komanse. Depi premye Lasanble ziske la, *I mean*, ki relye avek bann madanm, e diskriminasyon.

E lefe ki zanfan i tonm direk anba responsabilite bann madanm dan Lasanble, nou ti zwenn pou premye fwa avek Konsey Nasyonal bann Zanfan, *NCC*. Parmi bann rekomandasyon ki'n sorti swivan a rankont, sete ki

Caucus bann madanm dan Lasanble pou siport e partner avek *NCC*. Pou donn sipor kanmarad dan bann diferan aktivite relye avek zanfan. Pou amelyor byennet bann zanfan, ensi ki siport, promot, e *advocate* an faver bann zanfan, e lafanmir.

Donk, nou ti partisip dan 2 *workshop*. E prezantasyon ki ti fer lo Praslin e La Digue, an preparasyon pou Lalwa Pinisyon Korporel ki ti pas Lasanble pli boner sa lannen. Lannen 2019 nou ti osi zwenn avek bann Manm Lasosyasyon bann Madanm dan *Sports SWASA*, en lorganizasyon, non gouvènmantal, ki regroup bann madanm ki annan lenter pou defann drwa bann madanm, e zenn fiy. Ensi, ki anmenn bann sanzman pozitiv for, pou bann fiy e madanm dan *sports*.

O kour *meeting* nou ti diskit 2 size mazer ki pe afekte nou bann fiy e madanm. Sa i obezite, arselman, e labi seksyel dan *sports*. Lefe ki napa okenn Polisi anski konsern arselman seksyel dan spor, ki protez nou bann fiy e madanm. *SWASA* ti pe osi sisit sipor *Caucus* bann madanm, pou ede promot sa konpany kont obezite, e osi arselman seksyel, e ede anmenn li o nivo Lekol

Segonder. Ensi ki sipor pou fer ki ledikasyon fizik dan lekol, i ganny byen ankadre.

Mr Speaker, kanser pa afekte zis madanm, me i osi afekte lafanmir. E pou obzerv mwan Oktob, sa mwan dedye pou konsansis dimoun lo kanser, nou ti lans en konpany *Cancer Awareness Campaign* atraver spor, avek lespwar pou fer dimoun vin pli konsernen avek benefis deteksyon kanser boner. Nou slogan ti *early detection keeps you in the game*, apre ti annan en lo slogan ki nou ti servi, *you never have to be alone*.

Sa 2 slogan ti servi koman en afirmasyon for, ki *Caucus* bann madanm dan Lasanble, nou krwar dan benefis deteksyon kanser boner. Pou sa nou i zwenn avek Minister Lasante, *Cancer Concern Association*, *K Radio*, *Ladies Circle*, Konsey Nasyonal pou Sport *SNC*, Lasosyasyon Madanm dan *Sports SWASA*, ensi ki Sekretarya Lasanble Nasyonal, anba gidans Mr Speaker. E pou sa, nou dir ou en gran mersi, pou ou partisipasyon aktiv Mr Speaker, dan laplipar nou bann aktivite.

Okour sa konpany, nou ti servi tou mwayen posib, sa i enkli tou form medya, radyo, televizyon, zournal, e medya

sosyal, legliz, *sports*, bann Sant Lasante, e *clinic* atraver pei. Pou fer dimoun pli konsyan, lenportans deteksyon boner. E, anmenn tou dimoun ansanm pou komans sa nide, fer popilasyon Sesel antye koz lo kanser. En keksoz ki ti vreman en sikse, demontre dan sa Konferans Lapres ki nou ti fer pou demar sa aktivite.

La nou ti ganny partisipasyon 2 stasyon televizyon, *SBC*, ek *TeleSesel*. 4 stasyon radyo, *K Radio*, *Pure FM*, *Radyo Sesel*, e *Paradise FM*. E 3 zournal, *Seychelles Nation*, *Today in Seychelles*, ek *The People*.

Sa Konferans ti rikorde *live*, e apre retransmet an antye lo *Tele Sesel* e *Radyo Sesel*. Sa konpany ti osi en bon loportinite pou montre kouraz, e bravour sa 7 madanm dan sizyenm Lasanble. Pou nou vin lavwa nou kominote. Debout pou nou bann zenn, frer, e ser, manman, papa e zanmi ki'n perdi batay kont kanser. Lezot ki ankor pe bataye, e pou lezot ki'n perdi lespwar. I tre enportan ki piblik i ganny edike lo danze kanser tete, e kol matris, 2 kalite kanser ki pli afekte bann madanm. Ensi ki danze tou lezot kalite kanser prevalans sa maladi, ensi ki ban programm prevansyon.

Nou pli gran partner ti byensir Minister Lasante, kot nou ti dedye preski 2 sesyon Lasanble zis pou koz lo kanser. Atraver *Statement* Minis Lasante, kot tou Manm ti ganny sans demann otan kestyon, e apre debat lo en Mosyon ki ti pe demann Gouvernman atraver Minister Lasante, pou ranforsi bann striktir ki ti egziste, ki egziste pou ki bann ka kanser i ganny detekte boner, e tretman i ganny inisyé.

Parmi lezot aktivite ki ti ganny organize, ti *brave the shave*, kot en 10enn madanm kouraze ti raz zot seve koman en siny solidarite pou bann pasyan e viktim kanser. Ti premye fwa ki en aktivite parey i ganny organize isi Sesel. Ti osi annan detrwa zonn, ki ti raz zot labarb, ouswa zot seve. Lezot ti senpleman tenn zot labarb roz, tandis ki lezot madanm tres bann *extension* kouler roz dan zot seve.

En lot aktivite ti en *fun run*, e marse atraver lavil Victoria. Ensi ki en gran aktivite sportif ki ti enkli *Volley-Ball*, Foutbol, domino, e plizyer aktivite edikasyonnel pou bann zanfan. La nou ti ganny partisipasyon en gran group bann *staff*, e travayer bann diferan Departman Minister, e osi bann lakonpanyen prive,

ki ti partisip dan sa aktivite sportif.

Tou dilon sa mwan Oktob, Minister Lasante ti osi organiz bann *blitz*, e *screening* pou kanser. E menm organiz nonm bann tes, ogmant bann nonm bann tes *mammogram*. Ti osi annan bokou kozri lo size kanser lo radyo, preski toulezour.

Mr Speaker, *Caucus* bann madanm, i oule dir en gran mersi tou bann lorganizasyon ki'n ede, e osi partisipe ansanm avek nou dan sa kanpanye. Espesyalman zour sa Lazournen Sportif. Tou bann lekip ki ti partisipe, bann lorganizasyon tel ki, *SPDF*, *SCAA*, *Red Cross* ki'n raport zot lasistans an plis. Ki'n sponnser bann lekipman e ede pou fer sa lazournen en sikse. Os i bann zofisyé *NSC*, *Cancer Concern Association*.

Mon ti le osi remersye 2 Onorab msye, sa i Onorab Loizeau, e Onorab Valmont, pou partisipasyon dan bann aktivite sportif. Ensi ki bann lezot *staff* Lasanble Nasyonal ki ti osi partisipe.

Levek Denis Wiehe, Levek James Wong, e *SIFCO*, ki'n fer pli posib, pou ki nou mesaz ti ganny lir dan tou bann legliz, e rasanbleman relizyez atraver pei. E pli gro mersi pou Legliz

Holy Spirit dan parwas Perseverance, pou akey nou pou sa lanmes spesyal animen par lakoral sa legliz, ensi ki nou bann madanm isi dan Lasanble.

Mr Speaker, okour 2019, *Caucus* bann madanm in osi fer 5 vizit. Premye ti al kot Lekol Eksepsyonnel. Parmi bann konsern ki ti leve sete *dedicated fund*, ki Gouvernman atraver Minister Ledikasyon i ofer bann etidyan, proze *Round Table* pou konstri bann laklas adisyonnèl, sipor adisyonnèl pou bann ansenyan. Swivan vizit tou sa bann konsern ti ganny adrese dan Lasanble Nasyonal, atraver kekyon pou Minis ki bann Manm *Caucus* ti demann Minis.

Aprè nou'n fer osi visit kot Sant Reabilitasyon, nou'n konstate ki sa sant pa *disabled-friendly*. Sa sant antye i demann en bon renovasyon enkli devlopman e nouvo fasilite modern. Pou ki sa sant i kapab ofer plis lantrenman pou bann etidyan. Nou ti osi vizit *Old People's Home*, La Digue. *Dove Centre* Praslin, vizit kot *Oncology Unit*.

E tou bann konsern *staff* kot sa *unit*, ensi ki konsern bann pasyan, ti ganny adrese atraver kekyon bann Manm pou Minis dan Lasanble Nasyonal.

Koman enn nou manda, se pou nou osi *Caucus* bann Madanm, mentenir relasyon travay avek bann lorganizasyon rezyonal e enternasyonal. Nou bann Manm, in partisip dan plizyer rankont e sesyon travay pli prezizeman lo *SADC Parliamentary Forum*, e *Regional Women Parliamentary Caucus*, *RWPC*. Ki Onorab Esparon, e mwan menm nou bann Manm sa 2 lorganizasyon. Onorab Esparon, osi Onorab Lemiel dan *PAN African Parliament*, *PAP*. Aprè i osi annan Onorab De Letourdie ki li osi i lo enn bann Parlman.

Mr Speaker, se avek sa osi ki mon ariv a lafen prezantasyon rapor, *Caucus* bann Madanm pou 2019. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab Ghislain. Bon nou ava kontinyen nou biznes lo *Order Paper*. Mon ava demann *parliamentary reporter* pou apel Minis ek son delegasyon.

Bon mon ti a kontan *welcome* Minis Jeanne Simeon, Minis ki responsab pou Ledikasyon, e Devlopman Resours Imen. Minister i

akonpanyen par Dr Linda Barallon, ki *Principal Secretary* pou *Tertiary Education and Human Resource Development Department*. Plis, Mr Chanel Quatre, ki *Senior Scholarship Administrator*. *Minister*, avek ou delegasyon bonzour, e *welcome* dan Lasanble Nasyonal. Mon ava toudswit pas laparol avek Onorab Ramkalawan, Dirizan Lopoziyon pou prezant son *Private Notice Question*. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab. Bonzour Minis avek ou delegasyon. E tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker mersi bokou, pou permet mwan demann sa keston ozordi Merkredi. E mon ti ava kontan osi remersye Minis pou trouv li enportan pou li vin isi *at such a short notice*.

Mr Speaker, swivan konsern serye eksprimen par etidyan ki'n kalifye pour en labours letid, e osi fristrasyon zot paran ki enkyet pour letid zot zanfan an rezilta desizyon Minister Ledikasyon ek ANHRD pou kennsel tou labours letid, eski Minis responsab pour Ledikasyon i kapab dir Lasanble premyerman,

Ki pozisyon aktyel Minister Ledikasyon lo size labours letid pour bann etidyan ki'n kalifye sa lannen? E kan dapre zot program zot sipoze al etidye?

2) Ki konsiltasyon ki Minister in annan avek bann etidyan ek zot paran lo sa size sitan enportan pour zot lavenir?

3) Eski Minister Ledikasyon i ava aksepte pou les bann etidyan ki zot paran i pare pou fer kontribisyon anver zot letid, pour zot komans zot letid afen ki zot pa perdi zot lakseptasyon dan sa bann lenstitisyon letid?

E finalman, ki konsiltasyon in annan avek *UniSey* pou regarde ki posibilite pour sa bann etidyan komans zot letid isi par korespondans? Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Ramkalawan. *Minister*, laparol i pou ou.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab *Leader* Lopoziyon. Mr Speaker, Onorab *Leader* Lopoziyon, Onorab *Leader* Zafer Gouvernman dan Lasanble, tou bann Manm Onorab prezan, e tou dimoun a lekout, bonzour.

Mr Speaker, avek ou permisyon, mon ti a kontan komans par met pozisyon aktyel Minister Ledikasyon ek Devlopman Resours Imen, e osi Gouvernman Sesel lo size labours letid bann etidyan ki'n kalifye pou en labours, komansman 2020 dan konteks. Sa konteks i konteks aktyel ki nou pei Sesel pe viv ladan. Dan sa sityasyon *COVID-19*.

Si nou ti pe viv dan en sityasyon normal, Gouvernman pa ti pou bezwen pran en tel pozisyon, vizavi labours sa bann etidyan. Dan bann lannen presedan, tou bann etidyan ki'n etidye tre for, ki'n *burn the midnight oil*, e kalifye pou en labours letid, ti kapab san eksepsyon kontinyen zot letid dan domenn ki zot in swazir, e osi prenon kont bezwen pei. Swa dan en liniversite aletranze, ouswa dan nou Liniversite Sesel, e Lenstiti Guy Morel.

Gouvernman in toultan pran sa langazman, e osi onor son langazman. Ozordi, parey nou tou nou konnen, lemonn antye in ganny afekte par sa pandemik *COVID-19*. E Sesel pa'n ganny eparnye. Koman en Pti Leta Zil, Sesel in war li dan en sityasyon ekonomik vreman difisil. E nou pe war en lavenir

tre ensernten, si sa sityasyon i persiste.

Mr Speaker, pou lannen 2020, *ANHRD* in annan en total 773 etidyan ki lo en labours letid. Ladan ti annan 498 aletranze, 244 ki ti pe etidye lokalman, e osi 33 ki ti pe swiv zot letid a zistans. Parey nou tou nou konnen, sa sityasyon in anmenn restriksyon lo voyaz aletranze, e *lock down* lo mazorite pei kot nou bann etidyan ti pe etidye. Ki fer ki 118 dan sa 498 etidyan ki ti aletranze, ti deside retourn Sesel. Parmi zot, i annan ki pe kontiny zot letid a zistans, i annan ki ti'n vin vakans, e zot vakans in bezwen ganny prolonze. E i annan osi ki lo en Program *Internship*.

Tou sa 118 etidyan pe kontinyen resevwar zot *stipend* tou le mwan. Mr Speaker, mon ti a kontan fer resorti, ki 65 etidyan, in konplet zot letid. Ladan 32 in fini retournen. E, 32 pe esper nouvo devlopman dan repatriyasyon pou zot retourn Sesel. Pou sa bann ki pe espere pou retournen, Gouvernman pe kontinyen asiste zot avek zot *stipend*, menm ki zot in fini zot kour.

An sa ki konsern Bidze 2020, *ANHRD* ti ganny en alokasyon R187,120,529milyon inisyaman aprouve par

Lasanble Nasyonal. Sa ti apre ganny revize, e en sonm 33.8 milyon ti ganny koupe. Mr Speaker, pou sa bann etidyan ki pe kontinyen zot letid, ANHRD ti pe espekte fer en depans lavalè R118, 480, 218, milyon. Sa sonm pou sirman monte, anvi logmantasyon dan to lesanz. E bann depans siplemantè *bank charges*.

In annan ki zot letid pou bezwen ganny prolonje, aköz zot in mank serten konponan pratik dan peryod *lockdown* dan zot pei ki zot ti pe etidye. ANHRD pou bezwen pey tiket sa bann ki'n desann, aköz sityasyon dan zot pei kot zot pe etidye, si zot pou retournen, kan e ler zot liniversite i komans fonksyon normalman.

I osi annan peyman pou renouvelman *visa*, pou sa ki zot *visa* ti'n ekspire. E zot pa'n kapab voyaz e aköz restriksyon mouvman. Pou bann etidyan ki'n fini e pe retournen, Bidze ki ti'n ganny *allocate* ti R10 milyon. Pou bann etidyan ki ti pou al komans zot letid, aletranze an 2020, ANHRD ti'n prevwar, en Bidze R17,367,659 milyon pou 53 etidyan.

Pou bann ki'n sorti *best overall*, e ganny Lakoup

Prezidan dan ban Sant Profesyonnèl, ki zot osi zot kalifye pou en labours letid, Bidze pou sa lannen i en total R44,100 milyon. E sa i fer en total R161, 478, 659 milyon.

Pou bann ki pou etidye lokalman, alokasyon dan Bidze, i en sonm R14, 617, 120 milyon.

Mr Speaker, an vi sa sityasyon bidzeter, ki mon eksplike, e depans ekstra koze par sa sityasyon pandemik, risk pou nou bann etidyan voyaz aletranze an se moman, e osi lensertitid lo louvertir lafrontyer dan serten pei, e louvertir liniversite dan serten pei, ANHRD ti vwar li neser anmenn sa konsèrn a latansyon Gouvernman. E desizyon ti ganny pran *comme swivan*;- Bidze adisyonnèl pou bezwen met a dispozisyon bann etidyan pou soutenir zot letid. Priyorite i pou bann ki pe kontinyen, pou zot kapab konplet zot letid ouswa bouz dan lot lannen akademik.

Tou etidyan ki'n kalifye pou en labours letid ki ti pou al aletranze an 2020, zot letid pou ganny anvoye pou 2021.

Pou napa okenn sanzman pou bann etidyan ki'n kalifye pou en labours letid, e ki pou etidye lokalman, swa kot Liniversite Sesel ouswa Lenstiti Guy Morel. Bann etidyan ki'n

osi kalifye pou en labours letid, e ki'n swazir pou swiv zot letid a distans, san okenn konponan depasman aletranze, pou kapab fer li. *Part-financing*, kot paran i kontribye en poursantaz fre letid, sa nou pa pou kapab konsidere.

Mr Speaker, an sa ki konsern konsiltasyon avek etidyan ek paran,

Minister Ledikasyon, e Devlopman Resours Imen, e osi ANHR in tret sa size avek tou son lenportans. Se sa ki'n fer nou anmenn sa konsern devan Gouvernman. Apre ki desizyon ti ganny pran, ANHRD ti fer en *meeting* pou tou bann etidyan ek zot paran. Sa ti le 12 Zen. Lenvitasyon ti ganny anvoye lo radyo, televizyon, e osi met dan zournal Nasyon. Zot ti ganny eksplike sityasyon, e desizyon ki'n bezwen ganny pran. Zot ti osi ganny sans pou demann keston, e rod leklersisman lo sa size.

Lamazorite paran e etidyan ki ti prezan pou sa *meeting* ti konpran sironstans. Sa *meeting* ti ganny swiv par en Konferans Lapres le 19 Zen pou lenformasyon tou piblik. Dan sa Konferans Lapres, zot ti vwar zofisye Departman Lasante e zofisye Departman Zafer Etranzer ki ti osi la, pou donn okenn klarifikasyon. I

annan paran osi, ki li i ti prefere al kot ANHRD personnelman, ouswa telefonnen pou plis lenformasyon.

3enm keston, Mr Speaker,

Pou lannen 2020, nou annan 53 etidyan ki'n kalifye pou en labours letid, pou zot al etidye aletranze. E, sa i san kont bann *graduate* dan bann Sant Profesyonnèl, ki annan 66 an tou, ki'n osi kalifye. Sa 53 i bann etidyan *A Level studies*. Ziska prezan, zis 8 parmi sa bann paran, ki'n vini e apros ANHRD avek propozisyon pou fer kontribisyon personnel anver letid zot zanfàn. Me, avek en kondisyon ki zot ganny ranbourse.

Kondisyon i koumsa;- paran i pare pou kontribye pou premye lannen. Ouswa premye *semester* 2020. Me zot pou bezwen, ouswa espekte ganny ranbourse an 2021.

Lot kondisyon ki zot in mete, se ki zot kontribye pou premye lannen letid zot zanfàn. An esper an ki Gouvernman i an retour, i finans lannen letid zot zanfàn lo nivo *Masters*, ler zot konplet letid premye Degre.

Mr Speaker, ler nou analize, premye kondisyon pou anmenn en depans ekstra pou Gouvernman pou lannen 2021. Kot i pou bezwen ranbours

paran fre premye lannen, e kontinyen pey pou letid sa etidyan. E fodre note ki an 2021 nou pou war nou avek 2 group etidyan, ki sipoze komans zot letid. Amwen ki nou kontinyen avek sityasyon sa lannen.

2enm kondisyon. Gouvernman i annan en Polisi, ki ler en etidyan i konplet son premye Degre, i retournen, e vin travay pou omwen 2an, avan ler antreprann letid avanse lo nivo *Masters*. An plis ki sa, en letid lo nivo *Masters* i pa ekivalan finansyelman avek en premye Degre.

Mr Speaker, an vi sa lensertitid dan redresman lekonomi pei, fas a sa pandemi, Gouvernman pa pe war li kapab pran en tel langazman. Nou pa asire si lannen prosenn Bidze *training* pou *ANHRD* pou kapab ogmante.

Sepandan Mr Speaker, pou bann etidyan ki'n ganny aksepte dan serten liniversite aletranze, e ki pe bezwen anvoy zot letid pou pli tar an vi desizyon Gouvernman, lazans in fer provizyon pou zot pa perdi zot lakseptasyon. Apre *meeting* le 12 Zen, etidyan ti ganny demande pou vin kolekte en let ki ofisyelman etabli pozisyon Gouvernman vizavi son desizyon. E osi, ki garanti pou mentenir zot labours pou 2021.

Sa let zot in anvoy kot zot bann liniversite.

Konsiltasyon avek Liniversite Sesel;

Mr Speaker, desizyon Gouvernman in ganny kominike avek Liniversite Sesel, an vi ki ti annan posibilite pou li ganny plis etidyan ki pou antre lo son bann program letid, fas a sa sityasyon ki nou ladan. Ziska prezan, in annan 57 etidyan ki'n ganny en labours letid pou al etidye kot Liniversite Sesel an 2020.

Fodre note, ki Liniversite Sesel pe ofer 11 program letid pou bann premye Degre an 2020. Me parkont, pa bokou etidyan ki swazir pou al pourswiv zot letid laba. Zot prefere al rod en program letid, ki Liniversite Sesel pa ofer, pou zot ganny sans al etidye aletranze, anba sistenm *part-financing*.

I annan posibilite ki etidyan i kapab fer son kontak direk avek en liniversite, pou swiv bann program letid *online*. I annan ki'n pran sa opsyon, e pe diskite avek *ANHRD*.

En premye diskisyon, le 27 Me, ti ganny fer ant Liniversite Sesel ek *ANHRD* pou eksplor okenn sipor teknik ki liniversite i kapab ofer bann etidyan ki pe fer letid *online*.

Baze lo sa rankont, Liniversite Sesel in soumet en propozisyon lo kontribisyon ki i kapab fer pou asiste bann etidyan dan sa sityasyon *COVID-19*. Liniversite Sesel pe vin prezant sa propozisyon avek bann partner konsernen, pou diskite, e konsider bann lenplikasyon.

Mr Speaker, pou terminen mon ti ava kontan remersye paran ek bann etidyan ki malgre zot dezapwentman, ki zot letid in ganny anvoye pou lannen prosenn, zot ek zot paran, i konpran akoz Gouvernman in bezwen pran en tel desizyon. Fas a sa sityasyon ekonomik difisil, e osi lezot faktor avek lenpak negativ.

Gouvernman par kont, in toultan mentenir son langazman pou kontinyen donn nou bann zenn sa loportinite pou devlop zot, akoz i rekonnet ke se zot lafors travayer demen. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mersi bokou Mr Speaker. E mon ti a kontan dir Minis mersi bokou pou son larepons. Mr Speaker, mon premye kestyon, se pou mwan demann Minis, dan zot bann deba ki zot in fer,

akoz, ki letid nou bann zanfan, nou bann etidyan ki sitan enportan, ki sa in vin enn bann desizyon ki konmsi ou a krwar in vin koman en priyorite, kot zot pou annan en koupir?

Akoz ozordi i annan bokou liniversite, kot nou bann etidyan ti'n fini ganny aksepte, ki'n fini met zot bann *courses online*, e espesyalman pou premye lannen, kot sa bann etidyan ti ava kapab komans zot letid, e apre sa depandan lo ki mannyer keksoz i deroule dan 2enm lannen ensidswit pou kapab *take up*. So, akoz ki zot in sakrifye nou bann zanfan an premye lye dan Bidze Gouvernman?

Dezyenmman Mr Speaker, Minis in dir ki zot pa kapab konsider *part-financing*, eski Minis i kapab dir avek Lasanble, si ti pou annan *part-financing*, anviron konbyen eski Gouvernman ti pou kontribye? E ki bann prosedir *part-financing* ki Gouvernman i aksepte? E an gro konbyen sa 2 partner, paran avek Minister Ledikasyon ti ava pe kontribye?

Mr Speaker, bann koze avek Liniversite Sesel, mon bezwen dir avek Minis, malerezman sa ki in dir nou, avek larealite i pa vreman egziste. Eski Minis i kapab dir avek Lasanble, kan eski

Minister Ledikasyon, delegasyon dirize par li menm. eski in annan okenn rankont ant son Minister, direkteman avek Liniversite Sesel pou regard sa sityasyon? Oubyen eski sa, pa'n zanmen arive?

E menm sa *meeting* avek bann etidyan, e la mon vreman dezapwente avek ANHRD, kot tou bann etidyan ozordi, zot annan en *email address*. E ki eski Minis i realize, ki poudir i annan serten etidyan ti zis ganny sa lenformasyon pou sa *meeting* atraver zot bann zanmi, parski mesaz parey ou'n dir, ti ganny mete dan lanons ek mesaz lo radyo, apre lo Nasyon, *instead of* kominik direkteman avek zot. Mr Speaker mon a demann sa, mon ava atann 2 larepons, epi mon ava kontinyen. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Parey mon'n dir, nou pran letid bann etidyan avek tou lenportans ki nou donnen. Me nou osi konsyan sityasyon ki pei i ladan, ki pei pe fer fas ladan. Parey mon'n dir avan, si nou ti pe dan en sityasyon normal, ti pou napa okenn desizyon ki ti pou ganny pran dan, kot i konsern zot

letid. Me malerezman, parey nou konnen dan Gouvernman, nou annan en koupir Bidze an relasyon avek sityasyon pandemik COVID-19, kot Gouvernman in bezwen re priyoritizm son bann bezwen, e nou'n vwar ki pou bann premye lannen, nou pa pe negliz tou etidyan. Etidyan ki dan zot 2enm, 3enm, 4enm lannen, zot priyorite in donn zot, pou zot kontinyen e fini zot letid.

E pou premye lannen, nou pa pe dir, zot pa pou al etidye, me nou pe dir zot a esper en pti kou, e lannen prosenn nou a gete Bidze ki mannyer i marse, E nou kapab anvoy zot etidye.

Lo kote *part-financing*, *part-financing* i fer kot en paran i pey en poursantaz, parey mon'n dir. I en poursantaz 40 poursan Gouvernman, e 60 poursan paran baze lo kou sa *training*. E pou lannen 2020, ANHRD ti'n deza bidzet en sonm R2,983,850milyon. Pou *part-financing*, ok, nou a refer avek *Scheme* pou *part-financing*.

Nou donn en lesplikasyon isi pou *award* en *Part-Finance Scholarship*. E sa i "*design to accommodate students' parents and private organization who wish to part-finance the training with a view for the benefits of all concerned.*" E koman ANHRD, bann aplikasyon i bezwen

ganny fer, atraver en let. Son aplikan i selekte en *course* dan en *field*, e en *venue* ki'n ganny aprouve par ANHRD;- savedir par pei. E nou fer sir, ki sa *field of study* ki sa aplikan i swazir, i pa enn ki ganny ofer kot Liniversite Sesel. Si i pou al aletranze, si sa *course* i ofer kot Liniversite Sesel, i pou bezwen swiv son *course* kot Liniversite Sesel.

E sa osi, i ganny ofer pou bann etidyan ki pa arive ganny sa kantite pwen pou li kapab ganny en *Government Scholarship*. E sa i bann kondisyon. E pou *part-financing* osi, sa etidyan i bezwen siny en *Bond* parey bann ki ganny son *full scholarship*.

Liniversite Sesel;

Parey mon'n dir Mr Speaker, mwan menm mwan, CEO, avek bann zofisye ANHRD, e VC Liniversite Sesel, avek son zofisye. Nou ti fer en premye rankont an Me, pou nou diskit, lo ki mannyer liniversite i kapab ede. E, swivan sa diskisyon, liniversite in soumet parey mon'n dir, en papye ki la avek mwan.

La i la, sa papye i apel, *Contributions of the University of Seychelles in the development of a learning society, an outlook into the COVID-19 pandemic*

era. E sa papye i dir, i *outline* 3 propozisyon, ki Liniversite Sesel pe prezant avek Gouvernman. E ki pou dan sa prosen 3an. Si liniversite e Sesel i annan ase resours finansye Liniversite Sesel i kapab siport bann etidyan. E in osi dir ki, sa model la ki pe prezante avek loperasyon konmela, i pa pou kapab finans sa model, si i pa ganny en lasistans sorti kot Gouvernman. E in osi, rekonnet ki'n annan en gran *increase* dan kantite etidyan ki pe *opt for online and distance learning education*. E li i pare pou donn zot sipor teknik.

Ok, nou pou retourn lo nou kestyon.

Meeting avek etidyan;

Nou konnen ki bann etidyan i annan en *WhatsApp group*, e i annan ki ti'n ganny mesaz atraver *WhatsApp group*. Me selman, nou, nou ti met lanons lo radyo, pou nou kapab fer sir ki bann paran osi i tande, pou zot kapab vin *meeting*. E, i ti lo radyo, televizyon, e nou ti osi met sa lanons dan zournal Nasyon.

Mr Speaker, mon'n ganny sif lo kote Finans. Nou pa'n kapab ganny sa nonm etidyan ki pou ganny konsidere, pou *part-finance*. Akoz i annan osi laplikasyon ki pe kontinyen antre kot ANHRD. Be, mon

kapab fer Onorab Ramkalawan ganny sa sif si i enterese. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RANKALAWAN

Mr Speaker, mon bezwen dir, mon en pe konfize, an menm tan osi dezapwente avek pozisyon ki Gouvernman in pran. Premyerman, mon anvi dir ki, be eski Minis, Minis pa'n donn nou bann vre rezon akoz ki Gouvernman pa'n kapab aksepte *part-financing!* Akoz si en paran i pare pou li kontribye, parey ou'n dir ziska 60 poursan anver letid son zanfan. Be akoz ki Gouvernman pa aksepte pou li met 40poursan? Mon mazin en ki poudir sa i enn bann fason ki ou pe deza ganny en lavantaz. Alors, akoz ki Gouvernman pa'n aksepte? E mon ti pe demann sa sif, zisteman pou montre ki poudir zot largiman i senpleman pa debout, e i pa fer sans.

Dezyenmman Mr Speaker, eski Minis i kapab dir avek nou, akoz mon konnen ki se Minister Finans, letan Minis Loustau-Lalanne ki ti vin prezant sa koupir. E, i ti ape pas partou pou li koupe. Alors eski Minister Ledikasyon avek

ANHRD, i kapab dir avek nou ki degre zot in defann sa Bidze, letan Minis Loustau-Lalanne in dir pou koup lo letid nou bann etidyan? Ki egzaktaman zot in fer?

Akoz annou pa bliye ki poudir dan sa menm Bidze, Gouvernman in osi trouv lezot larzan ki in tenir. Bann lezot konpansasyon ki in tenir. Ki depas sa sif ki ti sipoze ganny mete pou letid nou bann etidyan. Alors, dir nou, ki degre ki zot in defann nou bann etidyan?

E si zot pe dakor pou kontinyen finans bann etidyan ki'n komanse, *which is very good*. Be, sa sif 40milyon, eski Minis i war sa sif konmsi sitan grav pou ki nou bann etidyan i pa kapab konmanse?

E eski Minis i kapab dir avek nou, si vreman zot in fer en resers detaye, pou regarde, premyerman, kote sa bann etidyan ti'n ganny aksepte pou zot al fer zot letid? E si sa bann pei ti'n fermen? Si ti annan okenn problemm avek sa bann etidyan al laba, si zot ti anvi? E par ki poursantaz ki bann *courses* in ogmante? E konmsi pou ki zot letid i vreman konplet, olye zis vin aksepte sa ki Minis Loustau-Lalanne, in vin met devan zot, e zot zis aksepte.

E apre Mr Speaker, wi Minis in mansyonn sa ki *UniSey* in dir. Me, sa papye ki in montre nou, mon osi mon annan enn sa papye. Eski Minis i kapab dir avek nou, kwa ki zot in fer, etandonnen ki poudir *UniSey* i fer kler ki poudir i siny bann Lagreman avek bann diferan liniversite. Ki poudir i ti pou bezwen en kontribisyon. Letan in balans -. Eski zot in deza demann *UniSey*, konbyen kontribisyon ki zot ti a bezwen pou zot kapab ed sa bann etidyan avek serten bann keksoz? Parey pou siport bann etidyan ki pou al dan bann *online programs*. E apre sa an menm tan osi pou *allocate* zot avek en *local course tutor*. Donn zot akse avek Libreri Liniversite.

Be Mr Speaker, mon osi anvi dir avek Minis, mon fek ganny en mesaz la sorti kot en paran ki pe dir ki avek *ANHRD*, i resanble ki i pe tap son latet avek en miray. Parski zot, kontakte *ANHRD*, zot ekrir *ANHRD* e zot pa pe ganny okenn larepons. Alors, ki Minister pe fer pou ki *ANHRD* i sakouy li en pe? E bann paran ek bann etidyan zot ganny en keksoz ki bokou pli kler? Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Onorab. Mersi Mr Speaker. Mon krwar, pou dir poudir, ki Minister Ledikasyon pa'n defann lentere bann etidyan, i pa leka. Akoz, ler i annan koupir Bidze, nou bezwen prezant nou, lo nou kote, kwa ki nou krwar nou bezwen garde. Akoz i pa'n zis koup pou *ANHRD*, in koup *across the board* osi dan tou bann lezot sekter dan Gouvernman, e dan Minister Ledikasyon dan lezot, divizyon, dan lezot seksyon.

Me ankor enn fwa, ler i annan en tel desizyon pou ganny fer, nou bezwen osi regard lo 2 kote, regard osi lo son kote, ki mannyer pei, parey mon dir, ki mannyer pei la, son sityasyon finansyer i ete.

Kantmenm nou pe dir, poudir 40milyon i en pti sonm, me selman dan sa letan kot nou ete la. Nou pa bezwen zis 40 milyon, nou bezwen osi, lezot, kouver lezot kou, parey mon'n dir.

Already, nou Bidze pou lannen 2020 in preske epwize, lo kote *ANHRD*. E nou pe prepare pou nou al demann en Bidze Siplemanter, pou kapab soutenir nou. E parey mon'n dir, mon krwar mwan i pli, mon pa pe dir poudir nou pe neglig

nou bann etidyan premye lannen. Me selman, i annan sa bann ki'n *already* komanse, e en bann ki pe fini pou li retournen, pou kontribye dan lekonomi pei. So nou dir, sa larzan ki nou annan, vi ki nou bezwen pran en desizyon, annou fer priyorite bann ki deza aletranze, olye fer zot retourn Sesel akoz zot pa pou kapab fini. Nou dir annou les zot fini. E osi bann ki komanse, i ava kapab komans pli tar.

E *mind you*, i annan etidyan premye lannen la, ki'n deza komans son kour *online*. Savedir i annan etidyan ki pe fer son kour. Me parey nou konnen, *online studies* i pa vreman fasil Sesel, kot nou annan problem *internet*. Kot nou annan problem *bandwidth*, e osi i annan serten dekalaz letan ant liniversite aletranze, e Sesel. E nou war bann etidyan ki parfwa zot en pe fristre akoz bann *Skype meeting*, bann *web webinars* ki liniversite aletranze pe fer. I fer dan tar dan lannwit, dan 1er, 2er bomaten. E, zot vwar ki ler zot pe komanse, *internet* pa pe tro fonksyonnen, zot koup, koupe. Ki fer en lenkonvenyans. Me selman i annan etidyan, ki'n komanse. E ki pe fer zot letid *online*.

Pou *UniSey*, nou retourn lo *UniSey*. Ou pe dir nou konbyen ki *UniSey* i bezwen? Mr Speaker, mon'n dir poudir *UniSey* pe vin prezant sa papye, son propozisyon avek bann partner konsernen. E dan son papye li menm li, i pa'n mete konbyen i pou bezwen. In dir ki i pou bezwen en lasistans Gouvernman. E dan sa papye parey mon'n dir, nou pou diskite, nou pou vwar bann lenplikasyon, e parmi i bann lenplikasyon finansyel ki *UniSey* pe vin avek. E nou, nou ti a byen kontan, si *UniSey* i kapab siport letid nou bann etidyan, ki pe fer zot letid *online*. E donn sa sipor teknik.

ANHRD;

ANHRD i an kontak avek bann etidyan, i an kontak bann paran. I annan parey mon dir, group *WhatsApp* pou bann etidyan. E paran i kapab vin kot Lofis *ANHRD anytime*. E la letan pandemik *ANHRD* i travay preske tou lannwit, ankor enn fwa avek sa dekalaz letan. Kot etidyan pe telefonnen, pe demann lenformasyon, *and so and so*. Mon pa pou kapab dir, poudir paran i pe bat latet, ouswa tap later ek miray, kot *ANHRD* i konsernen. Akoz zot pe donn tou sipor posib.

E kot *ANHRD* i annan *desk officers* ki ganny assign to

groups of countries. Malaisie i annan son desk officer, UK ek Lerop i annan son prop desk officer. So, e sa desk officer li, i bezwen la toultan, parey nou dir at the end of the line. Akoz etidyan i lwen avek nou, ler zot telefonnen nou bezwen la pou ekoute ki zot annan. Nou pa konnen ki zot pe pas atraver laba. So, nou bezwen raport nou zorey a zot konsern, zot demann ki parfwa zot fer.

E sa i aplike osi pou paran. Kantite paran ki vin kot ANHRD, e ki ganny sans vwar sa bann desk officers. E parfwa mon osi, kot mwan kot PS Barallon, kot mwan dan Minister Ledikasyon. Nou ganny telefonn paran. Mon war piblik tou le Zedi, e mon ganny paran ki vini pou anmenn en konsern pou son zanfan ki pe swa etidye, swa pe al etidye. So i annan, nou pa perdi kontak avek paran. I annan sa kontak avek paran.

Lo kote *part-financing*, parey nou'n dir, si nou'n ganny en koupir Bidze, paran kantmenm i pou pey li son 60 poursan, me nou bezwen asire ki Gouvernman li, i annan sa larzan. E la taler mon dir, lo kote Gouvernman, nou, nou ti pe espekte kontribye 2.9 milyon. Sa i lo kote

Gouvernman. Ankor enn fwa nou bezwen get priyorite, ok?

E nou'n get nou priyorite, e nou'n vwar ki li osi, zot kapab espere. Sirtou pou bann premye lannen. Nou pe ganny problemm avek paran ki pe fer *part-financing*, ki zanfan pe fer 2enm, avek 3enm lannen. Avek sityasyon finansyel ki i annan la, i annan paran parey ki ti pe travay lotel, ki'n perdi zot lanplwa, an term zot *service charges*. Akoz ler zot ti pe pran en *loan* labank pou *part-finance* letid zot piti, zot ti pe baz li lo en saler.

Be la zot in nepli ganny sa *service charges*. E zot pe war zot dan difikilte. Zot pe vin kot Gouvernman. Ki mannyer Gouvernman i kapab ede. So, si nou annan en desizyon pou nou pran, en opsyon, nou ava plito ed sa bann ki laba, ki paran pe pas atraver difikilte. E *allow* li pou li kontinyen, e fini son letid. Ok?

E lezot ki pe komanse parey nou'n dir, zot kapab espere. E, ouswa parey nou'n dir, zot kapab komans li *online*! Dan desizyon ki'n ganny pran, nou pa'n *rule out online*. Nou'n dir, ou kapab fer *online*, me selman si napa sa deplasman dan premye lannen, pou al a aletranze.

Akoz bokou *course online* ou bezwen dan sa peryod, ou bezwen *travel* pou al dan sa liniversite, swa pou en konferans, swa en *face-to-face session*. E nou pe vwar poudir sa i pou demann *foreign exchange* pou peye pou zot ale. E nou'n dir poudir, si ou pe fer li *online*, ki liniversite i konpran laba li osi. Akoz i annan kantite liniversite ki'n dir, nou pou koup sa bout kot ou bezwen *travel*, pou vin kot nou. *Ok*, nou ava gete si nou kapab fer li *like a webinar or en online meeting*.

E nou, nou'n vwar poudir be sa i *ok*, nou ava kapab. I annan etidyan ki'n pran parey mon dir ou, ki'n pran sa opsyon. E ki'n *already* komanse. *Ok?* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Yes, Onorab Ramkalawan?

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mr Speaker, i annan en bout konsernan sa bann pei kot bann etidyan ti pou ale. Si zot in fer sa resers pou regarde sa bann pei in fermen ensidswit? Tou keksoz ki annan pou fer avek landrwa kot zot ti pe ale? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Ok, pou bann pei, pou louvertir zot *borders*. I annan pei ki ankor lo *lockdown*, kot nou bann etidyan in pri laba. E ki liniversite in fini dir zot poudir zot pou bezwen fer sa bann kour, kontiny bann kour *online*, *until further notice*. E pou bann pei, nou annan *Department of Foreign Affairs* ek *Department of Health*, ki zot, zot pe etidye sa, an term pei *high risk*, avek pei *low risk*, pou nou bann etidyan kapab *travel*. E kot liniversite in pare pou pran nou bann etidyan.

Me parey nou konnen, tou bann etidyan, la i peryod ki nou bann etidyan pe komans antre dan liniversite, Zilyet avek Out. *By September*, zot in bezwen ariv laba. I annan ki fer en *pre-session meeting*, pou *induct* zot *into the course*. Akoz, zot bann premye lannen. E ordinerman sa, i ganny fer avan Septanm. E parey nou konnen la, nou sityasyon mouvman *ok*, Sesel i ankor en pti pe dan lensertitid. E nou pa pe vwar ki etidyan koman avyon i vini, ki zot pe ale. Akoz i annan ki ankor dan pei, nou pe sey rapatriye zot, e zot ankor laba pe espere. Sa osi i vin en kontrent.

So nou, nou bezwen vwar avek, nou an kontak avek bann liniversite. Akoz sa i prosedir ki *ANHRD* i fer, i an kontak direk, e bann etidyan osi, liniversite pe koz avek zot atraver *email*. Pou donn zot sityasyon kot zot in ganny aksepte pou en *course*, e se sa ki nou pe dir, i annan ki pe dir. I annan menm ki liniversite ki'n dir poudir i ti a pli byen si zot *defer*. Anvi sityasyon, ki petet zot pa pou kapab arive dan sa pei, pou zot kapab komans zot letid. *Ok?*

So, vwala nou fer sa legzersis, *ANHRD* in fer sa legzersis kot i koz avek sa bann liniversite. E menm i annan liniversite ki'n dir, zot, zot krwar zot pou komans en pe pli tar. Zot in bezwen sanz en pe zot louvertir, zot pou kapab komans dizon an Novanm, an Desanm. Me tousala, lo kote, nou kote, nou pa konnen ki manner sityasyon pe deroule.

E si zot osi zot pe dir, poudir zot kapab. Zot pa pe donn nou zot osi en lasirans poudir, nou pe aksepte ou bann etidyan. Zot kapab vini. *Ok?*

E osi nou'n vwar ki liniversite osi pe ede. Akoz i annan ki'n dir, ou bezwen peye. Si etidyan i *defer*, ou bezwen peye sa *deferment*. E *ANHRD* i ankor pe tir dan son Bidze pou li pey *deferment fee*, i pa pas lo

paran. Gouvernman ki pe peye. E ler ou pey sa *deferment fee*, ou asire ki 2021, sa liniversite pou aksepte sa zanfan. So, i parey en garanti ki son plas i ganny rezerve pou 2021. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab John Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, manner Minis in prezant son largiman lo sa size *partial financing*. I donn nou lenpresyon ki, li i annan son pozisyon Gouvernman, e paran i annan son pozisyon. E, i annan en *deadlock* la. Eski Minis in eksplwat tou bann fason, oubyen bann posibilite ki i annan pou kapab *break* sa *deadlock*, e antre dan en Lagreman avek bann paran?

Dezyenmman, eski Minis zot pe ed liniversite, pou kapab *franchise* bann *course* avek bann lezot liniversite? Ki a lafen kour, oubyen larzan ki pe ganny depanse pou letid i kapab ganny depanse isi menm lokalman, 3 kar si ou le. I kapab ganny depanse lokalman avek Liniversite Sesel. E i ava bes zot kou. Larzan ki zot ti pe peye *otherwise* pou pey sa kour dan en lot pei.

Trwazyenmman Minis, eski zot in get osi dan posibilite, pou rekrit Seselwa kalifye dan bann diferan domenn lavi, dan bann diferan domenn travay? Pou ed liniversite, pou kapab anmenn bann *lecturers* Seselwa dan liniversite? Pou kapab donn sa bann kour ki *otherwise* nou bezwen anvoy marmay a aletranze.

Katriyenmman mon ti a

MR SPEAKER

Mersi. Non, non Onorab. I annan 12 Manm lo mon lalis ...

HON JOHN HOAREAU

Ok mersi. Alright, thank you.

MR SPEAKER

... mon pa pou kapab donn ou plis keston. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Ankor enn fwa lo pozisyon, mon krwar pa si sa ki nou pe koz lo la, i apel en *deadlock*, kot Minister Ledikasyon i annan en pozisyon, e paran i annan en pozisyon. Paran i pou toultan pe defann son lentere, e Minister Ledikasyon osi pe get li lo plan bezwen pei. *Ok*, i pa en *deadlock*.

E parey mon dir, nou pare pou nou negosye pou bann paran ki pe ganny difikilte, bann ki'n antre dan sa program *part-financing*, ki zot piti i *overseas*, pe esper zot bout pou pey son letid. *Ok?* E zot, zot pe vwar ki zot pa pe kapab akoz zot lanplwa konmela, sa larzan ki zot ti pe gannye pou pey zot *loan*, i en problem. I annan ki'n pran *loan* avek labank.

E nou pe regarde ki manner, *at least* parey nou dir Gouvernman i dir priyorite pou bann ki'n deza komanse, ki etidye ki deor, *ok?* E zot, zot priyorite. Nou pa pou kapab dir, poudir la, ou paran pa pe kapab kontribye son 60 poursan, so nou ava tir ou, nou ava anmenn ou Sesel. Nou dir ou ava kontinyen, e Gouvernman i ava regarde ki manner i kapab siport paran, *ok?*

Me selman sa osi, i anmenn en kou dan Bidze. E alors, nou bezwen sakrifye en group, pou nou kapab fer en lot group. Mon pa pe dir ki nou ti a kontan, ki nou kontan fer sa keksoz, me selman i en desizyon ki nou vwar poudir nou kapab fer. E bann etidyan parey mon dir, i annan serten paran ki'n vremen konpran nou sityasyon. Sityasyon

Gouvernman Sesel konmela. E in kapab dir, be *ok* nou konnen poudir i pou al etidye.

Kantmenm en pti retar lannen prosenn, 2021 taler i vini, so nou ava espere. Si Gouvernman i asire ki son *scholarship* i la, *ok*? E nou se sa ki nou'n donn nou langazman sa bann liniversite poudir zot, poudir Gouvernman pou finans sa etidyan lannen 2021. So, silvouple gard son plas. *Ok*?

Franchise avek bann liniversite:

Sa ankor enn fwa, i en sizesyon parey ou pe dir, ki nou kapab diskite ler nou met sa papye Liniversite Sesel lo latab. Nou ava kapab osi eksplor sa *franchise* avek bann lezot liniversite. Pou liniversite rod dimoun, be se sa ki liniversite i fer. Liniversite i annan *a very little group of full time lecturers*. Laplipar son bann dimoun ki pe ofer kour kot li, i bann dimoun ki an deor dan lendistri, dan lezot travay ki vini ki vin fer bann kour.

E sa i pa zis Liniversite Sesel. Preske tou liniversite osi dan lemond zot mars parey. Ou pa pou war vreman, espekte pou bann *professors or whatever*. Me, laplipar bann dimoun i bann dimoun ki annan en lot langazman, en lot

commitment. E zot vin *teach part time* kot liniversite. E Liniversite Sesel pe fer sa. Si i annan demann, an mezir ki i devlop, akoz la in dir nou osi ki i pe devlop lezot *courses*, an partenarya avek bann liniversite aletranze.

E si i annan demann pou li rod plis dimoun pou vin donn sa bann kour kot Liniversite Sesel, *I'm sure* Liniversite Sesel i annan leksperyans ladan. E i kapab fer sa demars. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Wavel Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Minis, ou'n mansyonnen ki i annan bann, sa bann etidyan ki'n *opt* pou fer zot *course online*. Ou kapab donn nou en sif apepre konbyen zenn, ki'n *opt* ki'n deside pou fer zot letid *online*, olye al aletranze? E dezyenmman, i annan en keksoz ki ou'n dir boner, ou'n dir ki bann paran ki'n fer propozisyon pou pey premye lannen letid Liniversite zot zanfana pou 2020. Ki'n demann, konmsi zot in pare pou zot pey *the first year*, letid liniversite zot zanfana. E zot in fer en *request* avek

Gouvernman pou *refund* zot sa larzan an 2021.

Minis, ou'n dir ki ou Minister, zot pa'n aksepte sa, sa, akoz i pou *incur* en *additional cost* lo Gouvernman. *Well*, an partikilye lo *ANHRD* pou 2021. Minis, larzan pou letid sa bann etidyan i deza dan Bidze 2020, sa lannen. E mon pa vwar ki mannyer sa i pou *incur* en *additional cost*? An plis zot pou *still* bezwen pey labours sa bann etidyan pou sa lannen, lannen 2021. So, alors mon pa war okenn diferans ki i pou fer. Eski zot pa kapab re konsider *request* sa bann paran?

E dezyenmman, mon kestyon final i an a tan dan ki, sa bann etidyan pe espere pou al sa bann labours, bann ki ankor Sesel, eski zot in fer provizyon pou plas sa bann etidyan dan bann lanplwa? Ouswa dan bann *training* isi Sesel? Ki zot kapab ganny en *income*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Pou ziskan prezan, bann ki'n kontakte son liniversite, e ki'n ganny *approval* pou li kapab fer son letid *online*. Nou annan en

kenzenn etidyan ki'n apros *ANHRD* ki'n dir sa. Me, sa osi i an plis bann ki'n pri, ki'n vin Sesel, e prezan pa ti pe kapab retournen pou al komans zot kour. Zot pe esper zot liniversite ouver. Zot osi zot pe fer sa, zot pe kontinyen zot letid *online*. *Ok?*

Ou'n dir poudir, i pa pou en kou adisyonnal 2021. Rezon akoz ki nou pa'n pe anvoy zot 2020, se akoz rezon bidzeter *ok?* E sa larzan ki konmela i pa ase. Lannen prosenn nou pou annan en Bidze, e Bidze pou premye lannen, 2enm lannen, *and so on*, ki apre nou met li ansanm pou fer Bidze *training*, *ok?* I pa pou an plis. *I'm sure* Bidze lannen prosenn avek sityasyon ki nou ladan la, nou pa pe war en *major increase* dan Bidze Gouvernman.

Savedir ki, si paran, nou bezwen *refund* sa paran. Nou, nou pa'n fer li premye lannen akoz nou santi poudir nou pa pe kapab tenir le kou, *ok?* Paran li, i antre i fer. Me 2021, nou bezwen rann li son larzan. E apre pey pou sa 2enm lannen, kontinyen peye pou sa etidyan. Tandis ki nou, nou ti pe dir etidyan i ava komans 2021.

Pou bann etidyan ki pe espere pou zot al aletranze, i annan en laranzman ki depi ler zot in fini zot *A Level studies*,

bann ki kalifye pou en labours letid, zot ganny plase dan bann Lekol Segonder. E bann ki pou fer *medicine*, zot ganny plase kot Departman Lasante. *Ok?*

E Finans zot osi, nou annan en laranzman kot zot ganny plase dan bann Departman Finans pou zot komans ganny sa leksperyans. E zot dan lekol, e zot pe ganny en *allowance*, *ok?* Zot pe ganny en *allowance* R3875, *ok?*

E prezan, vi ki nou pou annan en lot group etidyan ki pou *join* nou, lannen prosenn, ki nou pe fer, nou annan en diskisyon avek Departman Lanplwa, kot bann ki dan lekol sa lannen, zot pe *move to* bann lendistri. Lo en *placement* dan bann lendistri, dapre swa ki zot in fer pou zot al *study*. E sa i pou liber nou lekol pou nou pran group 2020, komansman Zanvyè 2021. E sa laranzman i pou gradyelman. Anmezir ki Lanplwa i kapab vwar en landrwa kot i kapab fer li al *placement*, *then* lekol i *release* li pou li ale.

E ler zot pou al dan lendistri, *of course*, zot *allowance* pa pou koupe. Nou pou *still* kontinyen mentenir sa *allowance* pou ed zot. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Sandy Arissol. Bon mon pe, anvi ki mon annan bokou Manm ki pe demann siplemanter, e en kestyon ... Onorab Loizeau ki ou problem?

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker, mon'n lev lanmen avan Onorab Hoareau.

MR SPEAKER

Onorab Loizeau, ou non i lo lalis. Ou pa kapab zis fer siny, tou sort kalite siny avek mwan! Annan en pe respe, mon pe vin lo ou. Mon annan en lalis mon pe swiv.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker, mon annan gran respe pou ou, me selman *first come first serve*.

MR SPEAKER

Mon annan en lalis, ou non i lo lalis Onorab. Mon ava vin kot ou. Bon, mon pe dir ek tou bann Manm ki lo lalis, 2 Kestyon Siplemanter. E al direk lo zot kestyon. Ler zot fer gran, gran letour, i fer ki lezot Manm pa pou ganny sans demann kestyon. Mon pe plan ki nou pou *adjourn* 10er edmi pou *break*, nou pou retournen 11er pou nou kontinyen avek bann kestyon Siplemanter pou Minis. E mon'n fini averti Vis-Prezidan

ki pe vin pran sa 2 *Bills*, pou vin apre midi. So, nou pou permet bann lezot Manm osi tou ki lo lalis pou kapab demann zot kestyon. Me selman 2 siplemanter par Manm. Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Tou Manm ki pe ekoute. Mr Speaker mon ti a kontan zisteman retourn ankor lo sa zafer *part-financing* ki Minis in eksplik nou byen lo la. An relasyon, mwan mon anvi anmenn konsern bann paran, par egzanp ki zot, zot pe kontribye *part-financing*, e Minister i sipoze peye. Me an vi ki zot in ganny dir poudir ki zot zanfan pa priyorite pou lemoman, parske zot *part-financing*.

Mon anvi a port a latansyon Minis bann konsern ki bann paran i annan. Par egzanp letan sa paran i fer son *part-financing*, deza son zanfan premyerman in fini ganny aksepte dan liniversite, sa paran in deza fer bann depans li. In fini pey landrwa reste pou son zanfan, in fini konfirm, i annan lezot depans ki'n vin avek letan li in fer son bout koman paran. E, i pe esper Minister fer son bout koman

Gouvernman. E prezan la in ganny dir poudir pou napa.

Prezan mon ti a kontan demann Minis kekfwala lo sa laranzman, ki arive ek bann paran ki'n deza fini peye li? Parske son zanfan ti pou komanse, in deza fini pey landrwa reste, in fini fer laranzman pou vin sers son zanfan. In fini fer tou lezot laranzman.

I annan paran ki menm in pran en pti *loan* Minis, zis pou li kapab organiz son zanfan laba lo son bout ki li i fer, e i pe esper Minister. Eski i annan okenn laranzman pou sa bann paran? Parey mon'n tann lezot laranzman in ganny fer. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Bon, pou group etidyan 2020, ordinerman paran pa pou ale pou al pey landrwa reste pou en etidyan, si i pa'n fini ganny son *approval from ANHRD*. Ok? Sa i pa pou kapab fer. E nou napa osi okenn rikord la, ki paran ti'n dir nou poudir, in fini al rod akomodasyon pou son zanfan. Akoz sa i fer li, an partenarya avek ANHRD.

E letan nou pe koz rod *loan* osi, nou war osi dan

sityasyon parey mon'n dir taler, bann ki'n deza laba, ki'n pran en *loan*. E prezan nou pe war i annan en pe problem osi pou bann ki'n pran *loan*, pou re pey zot *loan*. Akoz sityasyon ki nou vwar nou ladan. So nou pe dir prezan pou bann ki la konmela, zot pe al pran en *loan*, zot bezwen mazin byen lenpak ki sa pou annan lo zot Bidze a la venir. Avan ler, zot antre dan en sityasyon ki apre nou war zot pe vin kot nou, pou dir nou, mon annan problem finansyer, mon piti i laba, ki mon pou fer, i bezwen fini.

E sa i vin en lot *burden* lo Gouvernman. kot Gouvernman pou bezwen prezan pran sarz. Nou konnen poudir, si paran pa pe kapab peye, akoz son *loan* i pa pou kapab. Nou bezwen donn lasistans. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Norbert Loizeau.

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis ek ou delegasyon. Mr Speaker, mon anv demann Minis, vi ki mon ti annan 3 kestyon, mon a demann zis 1, akoz larestan in ganny demande par lezot. Minis vi ki sa bann etidyan ki ti'n kalifye

pou Septanm sa lannen, zot ti'n ganny plase dan bann landrwa travay, spesyalman dan bann lekol. E zot ti pou fer sa pou sa 6 mwan, apre pou zot al zot *course* Septanm. E, zot pe ganny zot R3800 parey ou'n dir. E, pou bann ki dan lekol zot pe ganny *full syllabus*, zot *full time table* parey en *teacher* normal. Me selman zot pe ganny R3800.

Eski Minis i kapab dir nou, avek sa letan *COVID*, vi avan *COVID* apre lekol, sa bann etidyan ki mon'n zwenn, zot ti al fer bann pti *part-time* dan bann lotel. Me avek *COVID* zot nepli kapab fer sa, e sa R3800 zot santi i en pti pe fay. Eski Minis pe mazine pou revwar sa *allowance* R3800, e ogmant li en pti gin pou sa bann etidyan kapab byen fer zot bann keksoz personnel?

Mon 2enm Minis, ou'n dir ki i annan bokou dimoun, bokou etidyan ki'n swazir pou zot fer zot *training online*. Ou pa'n dir nou konbyen etidyan i annan ki'n fer sa swa. Apre Minis, ou'n dir ki *training online* i pa fasil, akoz nou annan *internet* ki *slow*, *internet* i *slow*, zot pa kapab, i ser. Minis, be eskiz mwan si mon pou adres koumsa, be nou annan 5G. Ozordi nou annan 5G, menm si i annan an pti pe keksoz kontroversyal kont 5G.

Prezidan Faure ti zwenn avek dimoun dan lakonpanyen *Cable & Wireless*, bann Manm, ti felisit zot pou 5G. Eski ou, ansanm ek Prezidan Faure, zot pa kapab tonm an negosyasyon avek *Cable & Wireless* ki'n entrodwir 5G - pli vit dan lemonn, pou ki ava permet ki sa bann etidyan i ganny sans? Napa ni menm 100 zot mon panse. Zot kapab fer zot leson *online* zot premye lannen. Apre 2enm lannen, i ava tir en pe presyon lo sa group ki pe vini an 2021. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Pou premye keston, pou bann etidyan ki ti fini zot *A Level studies* lannen pase, e ki zot dan lekol konmela. Zot pe ede dan lekol, zot pa en *teacher*, zot pe ede dan lekol *alongside* bann *teachers* lo nivo segonder. E, sa *allowance* i pa en lapey, parey nou apel li, i apel en *allowance* pou ed zot dan sa letan. So parey nou'n dir la, nou pe anvoy zot dan bann landrwa travay, e petet ki sa i pou tonm anba Minister Lanplwa, Departman Lanplwa, e ki kapab annan en negosyasyon. Si

prezan sa anplwayer kot li, in ale pou son *placement*, si i annan en keksoz an plis ki i pare pou donner akoz i la, i pe ede dan son biznes. Dan son -. I kapab fer en *personal contribution*. Sa i kapab ganny fer.

Pou letid *online, whatever* 4G, 5G, tousala i vin avek en kou, *ok?* E nou'n dir poudir kou i sa, e osi letan ki bann zanfan pe servi. Ki bann etidyan pe servi, sa servis. *Time difference* ant Sesel avek lezot pei, i annan ki annan 5erdtan, 10 erdtan. E nou vwar etidyan in vin konplent, poudir ler ki i fer in fatigue, in *study* pandan lazournen, apre in tande poudir i annan en *Skype meeting* 1 er edmi bomaten, *sorry* i pa pe kapab fer. So, sa ki mon ti dir, poudir i bann kontrent.

Me selman, parey ou'n dir, si nou kapab antre an diskisyon, an konsiltasyon, avek bann *service providers*, nou ava fer li. Akoz, parey nou konnen osi, *5G is very new on the market*, i fek arive, *ok?* So, sa osi i kapab ganny fer. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. nou ava *adjourn*, e nou ava rebran nou travay 11er.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon, nou ava kontinyen nou travay, kestyon pou Minis Ledikasyon. Mon ava donn laparol Onorab Simon Gill.

HON SIMON GILL

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Tou koleg Onorab bonzour. Minis, bonzour avek ou delegasyon. Mr Speaker, mon konpran ou'n dir pa fer *statement*, e i normal ki nou pa fer *statement* dan moman pou demann kestyon. Me selman parey Onorab Ramkalawan, *Leader* Lopozisyon i kontan fer, mon dir ki mwan mon siport ledikasyon pou tou Seselwa. E sa Gouvernman ki mon siporte i siport ledikasyon pou tou Seselwa. E ozordi i normal ki nou pe demann kestyon lo en group Seselwa, zenn Seselwa, ki'n kalifye pou al fer letid iniversiter. E sa i reste en priyorite pou Sesel, pou Gouvernman Sesel.

MR SPEAKER

Kestyon prezan.

HON SIMON GILL

Me sirkonstans. Letan Onorab Flory Larue i dir ki i annan kantite lezot faktor ki nou pou

pran konsiderasyon. Mr Speaker, alors lo sa baz Minis i ava dakor avek nou, ki dan sa priyorite ki nou atase avek letid nou zenn zenerasyon, ki Gouvernman i bezwen fer tou sa ki i posibil, an relasyon avek diskisyon byensir, avek sa bann etidyan, avek zot paran. Pou ki nou rod en meyer solisyon pou ki tou sa bann zenn ki kalifye pou al etidye, zot kapab pourswiv zot letid.

Kestyon, eski Minis, i ava kapab eksplik nou Lasanble Mr Speaker, dan tou sa bann zenn Seselwa ki'n kalifye pou swiv zot letid liniversite, konbyen ladan ki zot paran pe demande pou zot finans zot letid iniversiter?

Mon konpran an pasan ou'n deza koz lo la Minis, be selman, i paret pa tro kler. Dan son total, konbyen ki paran in pare pou parsyelman finans zot letid? *Now*, malgre ki bann paran in pare pou finans parsyelman zot letid, eski sirkonstans ozordi dan Sesel, e sa bann pei kot sa bann etidyan pe ale, eski i annan risk lavi sa bann etidyan? *Or* eski Sesel i pare, ou Gouvernman Sesel i pare pou met lavi sa bann zenn Seselwa a risk? Byensir mon pa konnen ki kote pei ankor enn fwa, ki liniversite zot pe al

ladan. Me sa ti ava byen ki nou ganny en prezizyon lo la.

2enm keston, dernyen Mr Speaker. Eski Minis ti ava eksplik nou, bann sirkonstans ankor enn fwa, ki bann etidyan Seselwa i kalifye pou zot al fer letid iniversiter? E ki mannyer Gouvernman i finans sa? E, kantite Seselwa, zenn Seselwa ki Gouvernman in donn zot sa loportinite pou zot al etidye liniversite? Ki kantite ki'n kalifye? E bann diferan sekter ki zot in kalifye? E byensir bann *challenge* ki prezant nou ozordi dan sa moman kot nou pe fer fas avek sa ki nou apel sa lennmi envizib *COVID-19*.

Epi Minis dan ou *PR exercise* ki ou fer, ti ava byen ki ou konsider, fer plis sa legzersis *PR* pou ki Seselwa i konpran egzaktaman ki mannyer zafer letid bann etidyan. Swa Liniversite Sesel, oubyen ayer i ete. Mr Speaker mersi bokou pou donn mwan sa loportinite.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Simon Gill. Minister.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Pou ou premye keston parey ou'n dir, mon'n tous lo la *already*, e mon'n dir ki nou nou'n rikord 8 paran pou

sa lannen 2020, ki'n apros *ANHRD* pou finans, parsyelman finans letid zot zanfan. Me mon'n osi fer kler ki zot in met en kondisyon lo la, e mon ti'n eksplik sa 2 kondisyon ki sa paran in met devan *ANHRD*. E pou bann paran mon ti dir osi, ler nou ti fer *meeting* avek paran, mon'n dir ki laplipar paran ki ti la, laplipar etidyan ki ti la, ti konpran desizyon Gouvernman.

E i annan ki'n osi met devan nou risk zot bann etidyan. I annan ki'n dir poudir, i byen ki zot pe al lannen prosenn, akoz petet la dan sa bann pei kot zot pe ale, nou pa tro asire ki mannyer zot pou ete laba. I annan *already* ki'n pri *Malaisie*, ki pa ankor desann.

Akoz restriksyon, akoz fermtir *borders*, akoz *lockdown*. E zot, zot dir annou esper ankor en pe, pou nou vwar si sityasyon i kapab sanze. Savedir zot pe konpran sa risk ki bann etidyan pe pran letan zot pe al etidye, dan sa sityasyon ki nou vwar nou ladan ozordi.

E definitivman zot in annan leksperyans, risk ki etidyan in pas ladan ler nou ti annan etidyan *Wuhan*. Ki apre nou ti bezwen, parey nou dir an kreol, desann ansipanpan. Akoz *borders* ti fermen laba. E

nou ti ganny pa mal konsern avek zot bann paran ki ti vin kot *ANHRD* par group pou dir, fer nou piti desann. Pa les nou piti reste laba, pou li mor laba. I annan menm ki ti dir, “eski Minister Ledikasyon i anvi nou zanfan i desann dan sak plastik nwar?” *Ok?*

E la, nou vwar ki i annan paran parey mon dir, ki'n konpran byen sa *risk* ki zot zanfan i kapab fer fas avek. Pou zot al etidye dan sa moman, *ok?* Nou pa konnen ki lavenir i annan. Me selman pou la, parski i annan pei kot etidyan i pou al etidye ki ankor fermen. I annan pei kot *borders* i ankor fermen, e i annan pei kot liniversite pa pe fonksyon normalman.

So i annan paran ki'n vin kot nou pou dir nou, be eski i posib, se sa ki nou vwar ki i annan ki'n *opt* pou fer li *online*. *At least* pou sa premye lannen. Ki i nou, poudir nou ava gete lannen prosen ki mannyer zafer i deroule.

So, i annan sa laspe risk pou zot lasante. E nou pa ti a kontan osi, si zot apre sityasyon i devlop dan en lot fason, e nou pou bezwen peye pou zot retournen. Ouswa zot pri laba ankor enn fwa, pa pe desann.

Mr Speaker, pou sirkonstans ki bann etidyan i al

etidye ki ganny en labours. I annan diferan labours ki bann etidyan i kapab gannye pou li al fer letid aletranze. I annan zanfan ki ganny 18 pwen ou plis, li i ganny en *full scholarship, ok?* E li i ganny en *full scholarship* pou li al etidye aletranze. I annan en *full scholarship*, savedir Gouvernman i pey pou tou, i fer pou tou fre ou letid. *Institution fees*, ou *stipend*, ou *return airfares*, ou lezot *allowance* ki liniversite i demande. *Bus allowances*, *travel allowances*, *housing allowances*, si fodre. E osi i annan ki pou bann *in service* ki ale, zot osi Gouvernman i *still* pey *2 thirds* of zot saler, pou letan ki zot pe *train*.

Pou *partial financing*, sennla, i kot swa sa etidyan si i en *in-service*, ouswa son paran i kontribye parsyelman anver kou son letid. E nou bezwen osi konnen ki sa bann etidyan li, i bezwen al etidye dan bann domenn ki nou apel *National Priorities*. I annan en lalis ki nou apel *National Priorities*, savedir sa i baze lo bezwen pei. *Ok*, met bezwen pei an byen, *ok?* E osi ler zot al etidye, zot bezwen al etidye *unless* i enn sa bann etidyan ki nou apel bann *High Achievers*, li i kapab, vi ki in travay pli for ki lezot, in

ganny plis pwen ki lezot. Nou donn li sa priyorite pou li swazir landrwa kot i anvi al etidye. Lezot i bezwen al dan en *venue* ki Gouvernman Sesel in swazir. Ki Gouvernman Sesel i vwar poudir i *cost effective*.

Parkont, si i annan paran ki ler nou donn li bann *cost effective venues*, bann ki Gouvernman Sesel in swazir pou zot al etidye, i vwar poudir li i pa pe al laba, li i anvi al dan enn bann *venues* ki Gouvernman pa'n swazir koman son priyorite. Li paran, i bezwen pey sa diferans. Si sa *course* in ariv 1.5milyon, e dan *cost effective venue* laba i 900 mil, alors paran i bezwen *bridge the gap*, si li i anvi son piti al dan enn sa bann *venue* ki Gouvernman pa'n met a dispozisyon pou *training*.

E parey mon'n dir, i annan osi en 3enm kategori *scholarship*. Sa se bann *Foreign Government Scholarship*, sa i bann *scholarship* ki nou gannyen atraver domenn Bilateral. Kot nou gannyen avek Lasin par egzantp, e lezot pei, Lenn, kot Gouvernman Sesel in antre dan en korperasyon bilateral. E fodre fer konnen osi ki tou etidyan ki al *training, full scholarship, partial scholarship*, zot bezwen siny en *Bond*. E *Bond* i depan lo

kantite ki Gouvernman in *invest* dan sa *course* kot ou pe ale. I annan ki son *Bond* i 3an, i annan ki 4an, i annan ki 7an, i depan lo kou sa *course, ok?*

Pou bann *in-service*, zot, zot ganny *scholarship*, me selman sa i bezwen baze lo *training plan* zot Minister kot zot pe travay. *Ok?* I bezwen met zot, sak Minister i annan son *training plan* ki dir pou lannen 2020, mon pou anvoy 2 dimoun priyorite pou al *train*. Lannen 2021 mon pou anvoy 3 lezot, eksetera. E sa i ganny konsidere ankor enn fwa par *ANHRD*. E zot ganny anvoye pou *train* parey mon'n dir, *in service student*, zot ganny *2 thirds of* zot saler letan zot lo *training*.

Pou lakantite ki'n deza, Mr Speaker, lakantite ki'n deza al etidye. Parey nou dir, pou en lannen *pre-service cohort*, nou annan nou en 50tenn an montan etidyan ki'n fini *A Levels studies*, e apre nou kapab ankor ganny en 50tenn ki'n fini dan bann *Post Segonder*. So nou kapab dir, poudir tou le lannen nou pe war nou avek en *cohort* 100 etidyan an montan, pou premye lannen. E apre nou annan, nou annan sa, parey mon dir i annan lezot ki ganny li atraver *foreign partnership*, eksetera.

E si Onorab i ti a kontan ganny sa lenformasyon pou sak lannen, *ok*, nou annan rikord kot ANHRD ki nou kapab *share* avek ou. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Flory Larue.

HON FLORY LARUE

Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Bonzour tou dimoun dan lakour. Minis eski ou ti kapab dir nou, lefe ki Gouvernman in pran en desizyon ferm pou zot pa anvoy bann etidyan zot letid sa lannen, e fer li lannen prosenn, eski la ki bann keksoz in sanze, e nou lo nou kote Erport pe ouver? Eski opsyon in ganny fer pou permet bann ki oule ale, pou ale? Eski zot in pare pou zot reget zot desizyon pou permet en pe ki le ale, ale sa lannen?

Minis, i annan en ka kot en etidyan in gannyen en *scholarship* avek Gouvernman *Canada*. Sa etidyan i en *brilliant student* li, in ganny son premye lannen peye par Gouvernman *Canadien*. E, son paran pe demande ki i ganny lasistans pou li ganny son *stipend*. Me depi avan *COVID* zot in enform ANHRD ki zot pe rod sa lasistans, me ziska

aprezan zot pa ankor ganny en larepons. Eski ou kapab dir nou si sa i tonm dan zot *purview*, ouswa zot in manke pou kapab asiste sa etidyan endepandan pou li al son premye lannen pou li ganny son *stipend* silvouple?

Minis in osi mansyonn nou ki *online courses* avek *UniSey*, i en alternativ ki zot ti kapab pran pou sa bann etidyan. Eski zot in fer en opsyon pou demann sa bann etidyan ki ti'n fini swazir zot *course*, pou reget ankor pou zot kapab komans en *alternative course* kot Liniversite Sesel? Koumsa zot pa a perdi sa lan, e zot kapab sanz zot letid. Eski zot in fer sa alternativ?

E lefe ki ou'n dir nou zis 15 etidyan pe fer *online studies*, ki enkli bann *returning students* ki pe fini zot letid, ouswa kontiny zot letid *online*. I annan zis 15 dan sa100tenn, eski ou kapab dir nou si zot in fer en letid aprofondi pou demann sa bann etidyan, ouswa fer sa opsyon ki zot pran zot premye lannen *online*? Ou'n koz nou kou, e ou'n koz nou lo *time difference* Minis. Ou'n koz lo kou *internet*. Eski zot in fer en travay pou al ver *Cable & Wireless, Intelvision, Airtel*, pou rod en *package* pou sa detrwa etidyan an plis, ki ti a kontan

servi sa letan ki zot annan la? Pou fer zot premye lannen zot letid *online*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Nou'n koz lo Erport pe ouver, wi Erport pe ouver. Me nou pa konnen ki sityasyon, ki manner sityasyon pou devlope. E nou'n pran en desizyon parey mon dir taler, baze lo nou Bidze ki nou annan. E sa i napa naryen pou fer avek Erport ouver ouswa non. E, osi lo kote lasante sa bann etidyan ki zot pe *travel*, e dan Erport ouver osi, nou'n vwar danze ki i annan. E Erport i kapab ouver Sesel, me i osi annan dan lezot pei laba ki pa ankor pare pou ouver zot *borders* pou nou bann etidyan kapab antre.

E sa nou rod gidans avek Departman Lasante. Se li ki *advice ANHRD*, ki *advice* Minister Ledikasyon, si i *safe* pou etidyan *travel* Langleter par egzanp. Ki en bon pe nou etidyan i laba. Si i *safe* pou nou etidyan *travel Malaisie*, kot nou ankor annan en *sizeable group of students*. E nou, nou ganny gide par lasante, akoz nou ti a kontan ki ler sa etidyan i *travel* pou al kot son liniversite laba, i

toultan reste *safe*. E osi i annan negosyasyon, i annan diskisyon ki nou fer osi avek Departman *Foreign Affairs*, kot i konsern, *traveling*, *visa*, eksetera pou antre dan sa bann pei, ki bezwen sa.

Sa *case* ki ou'n mansyonnen la, mon napa. Ok, *sorry*, mon'n gannyen lenformasyon ki, son *allowance* in komans ganny *disburse*, e mon ava tyeke an detay avek *CEO ANHRD* apre *meeting*. E, nou ava donn paran en lenformasyon lo la.

Pou letid aprofondi *online*, parey mon dir, dan son papye Liniversite Sesel in dir nou i kapab donn sipor teknik. Li i pa, i annan son bann etidyan ki dan son *course* ki zot, zot fer zot letid *online*. Ok, sa bann ki li i *recruit* pou son bann *courses*. Sa 11 *course* ki i annan pou premye Degre. Li i fer diferan *mode training*. I annan ki *face to face*, i annan ki *online* eksetera.

Me pou etidyan ki annan en *scholarship*, ki ti sipoze al deor, e ki li i pa pe al Liniversite Sesel li. Li in anvi al aletranze pou fer son letid. Li in deside ki, nou'n dir poudir i kapab komans son kour *online*, si i posib, avek sa liniversite avek ki in afilye. Avek ki i pou al fer son kour.

E nou, dan sa papye ki liniversite pe prezante la. Liniversite i pare, dan en tel sityasyon pou li donn sa sipor teknik. Pou ouver son *virtual library* avek sa bann etidyan, e ed zot navig en pti pe avek zot *online training*. Akoz nou konnen dan Sesel *online education*, i pa tro lontan ki la, i pa en *well-established field*. E nou annan etidyan par egzanp, ki'n desann sorti an Sin, e laba in dir zot ki zot pou kapab swiv zot *course online*.

Zot pe ganny difikilte, sa i *minus the cost, minus the time difference* eksetera. *It's just the process of studying online*. I war li *very challenging*, e i annan *at least 2* ladan ki'n demande, *to defer* zot *course* pou pli tar. Akoz zot vwar zot pa pe kapab antre dan sa *online training*.

E *package* avek bann *service providers*, parey mon'n dir bomaten, i en keksoz, i en *proposal* ki nou kapab eksplote. *Ok?* Avek nou annan osi Departman *ICT ok*, ki kapab konsey nou lo la, e osi bann servis *providers*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker, dan son larepons ozordi, e menm avan lo televizyon, Minister Ledikasyon in donn en size lo sa zafer, en *interview* lo sa zafer bann etidyan. E souvandfwa zot koz lo 53 etidyan, dki'n fini lannen pase, me nou pa zanmen tann zot mansyonn bann lezot etidyan ki'n fini komans fer prosedir depi lannen pase. Donk, a mon avi, i napa, i annan plis ki 53 etidyan ki pe espere pou al etidye. Alors mon le konnen dan sa nouvo sityasyon ozordi, eski tou dimoun pou ganny anglobe, ganny konsidere, e ki personn pa pou ganny kit dernyen? Sa i mon premye kestyon.

2enm kestyon, dan son diskour Leta Lanasyon devan Lasanble isi, sa lannen. Prezidan Faure ti dir, ki Liniversite Sesel pou resevwar en *Grant* anyel dan Bidze Nasyonal pou siport lot staz son devlopman. E la bomaten nou'n antann poudir, ki Liniversite Sesel i kapab, i dan demars pou fer en propozisyon vizavi Gouvernman. Pou demann en lasistans *of some sort*. Sa ki mon anvi demann Minis, eski, eski dwatet Liniversite Sesel ki met en propozisyon lo latap, *as in* konbyen larzan i pou bezwen an plis pou siport son

program? Ouswa, i pou merit Gouvernman ki desid en sonm, ki li i pou donn liniversite, baze lo promes ki Prezidan Faure ti fer dan son diskour Leta Lanasyon? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Dan sa 53 etidyan, i annan ki depi, parey ou pe dir, depi 2018. Me, selman i ganny konsidere *A Level*. Akoz zot annan zot, zot in kalifye pou en *scholarship*. So, i form parti sa *ok* ki nou pe met zot ansanm.

Pou diskour Leta Lanasyon, wi Prezidan ti'n dir poudir i pou donn en *Grant* Liniversite Sesel. Sa ti swiv en papye ki Liniversite Sesel ti vin prezante dan *Cabinet*, e ki ti'n dir ki mannyer zot pe war Liniversite Sesel devlope dan sa prosen 10an an montan, kot i konsern elarzi son *student base*. Ofer plis *courses* ki i annan pou lemoman, son partenarya avek lezot liniversite dan la rezyon, e osi pli lwen.

E sa, pou sa, letan i ti'n prezant son papye, la ki *Cabinet* ti aprouve sa papye e i ti'n dir poudir pou li kapab devlop li, epanouir koman en liniversite, e Gouvernman ti pare pou donn

li en *Grant*. Pou li kapab fer sa, e sa ti pou tou le lannen i ti pou gannyen.

Dan sa papye ki mon'n mansyonnen la, sa i vin en keksoz en pe pli imedya. Akoz, i met li dan konteks *COVID-19*. Ki mannyer pou ed bann marmay la, *ok*? E la dan sa papye li, i pa'n mansyonnen ki kantite i bezwen, ouswa ki kantite larzan. Gouvernman osi pa ankor diskite lo sa papye, *ok*? Mon'n dir poudir in anmennen pou li prezant avek Gouvernman, e prezan dan diskisyon Gouvernman i ava gete ki kalite opsyon ki i pou pran. Si i pou deside donn li sa pou *take care of the immediate*. E apre son *Grant* i *stay*, or si sa *immediate* letan in ganny son *Grant*, i a *take care of everything*. Sa, i en keksoz ki nou pou diskite dan letan i prezant sa, i table sa papye. Sa *proposal* ki i pe fer. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Audrey Vidot.

HON AUDREY VIDOT

Bonzour Mr Speaker, Minis, ek ou delegasyon, tou Manm Onorab e tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker, mon kestyon pou Minis;- Minis en

pti leklersisman premyerman. Eski *part financial* i aplikab pou bann etidyan ki al letid zis aletranze? Oubyen osi byen bann ki osi Liniversite Sesel?

Akoz mon pe regarde, si Gouvernman i agree pou pey 2enm lannen letid nou bann etidyan, eski napa sa posibilite pou pey zot premye lannen si finansman i permet? Ki fer sa i ava permet paran petet bann ki ti'n agree pou pey 2enm lannen, zot kapab annan sa opsyon pou zot kapab *raise fund*. Ki zot ti pou pey premye lannen plito, me, selman zot a ganny sans pou *raise fund*, dan plas premye lannen pou pey pou dezyenm lannen letid zot zanfan?

Eski Minis i kapab osi donn nou sif, kantite paran ki'n konpran propozisyon Gouvernman, ki'n aksepte? E konbyen bann ki petet ki kont sa desizyon? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Mon a pran ou dezyenm kestyon avan, apre nou ava dil avek *part-financing*. Ou demande konbyen paran ki konpran, e in dakor avek sa desizyon Gouvernman? Nou pa pou kapab met en sif avek, me

parey mon ti dir ou, nou, nou'n baze lo zot reaksyon dan *meeting*. Zot reaksyon ler zot vin kot ANHRD, zot reaksyon ler zot telefonnen, ler zot vin randevou, apwentman avek Minis, avek PS Barallon. So, nou, nou pe dir, poudir nou vwar lamazorite i konpran. E in aksepte.

Me selman ankor enn fwa, nou pa pou kapab dir ou, poudir i annan 10 paran ki li, i pa pe aksepte ditou. Me ankor enn fwa nou *gage* sa par zot reaksyon dan bann *meeting*. I annan ki ti dir, poudir si son piti i bezwen esper ankor en lannen, *ok*? E i annan parey mon'n dir taler, i annan ki vin avek nou, pou dir be wi kekfwa laba i ankor en pti pe danzere pou anvoy li, les li reste ankor.

So i bann reaksyon koumsa. So, nou pa kapab konte lo nou ledwa, pou dir i annan 10 ouswa i annan 15, i annan 25 paran. Me, nou dir sa ki nou'n konstate se lamazorite.

Bon, *part-financing* si i fer zis pou aletranze, ouswa lokalman? I tou lede, dan tou lede sityasyon. *Ok*? Kot i annan serten kondisyon ki bezwen ganny konsidere, *ok*? E ordinerman letan i annan *part-financing* osi, nou vwar ki paran i dir ou toultan, pey pou komanse, mwan apre mon a

pey. I zis dan sa sityasyon la, ki nou'n vwar paran ki dir, zot pare pou pey premye lannen, me a kondisyon ki zot ganny *refund*.

Me selman dan letan normal, letan zot vin kot nou, zot dir ou koumsa, mwan mon pa ankor pare, gete la mon'n *apply* en *loan* labank. Labank pa ankor donn mwan en larepons *fix*, nou ankor pe espere. So si Gouvernman i konmanse, pey son premye lannen, apre nou, nou ava peye. *Ok?* Sa i pou bann parey mon'n eksplike taler, kot swa in ganny en *venue* ki li in deside pou li al fer lot keksoz. *Ok?*

Pou Liniversite Sesel isi, li i pa *meet* kriter pou *part-financing*. *Ok?* Akoz pou Liniversite Sesel nou vwar bann, se bann etidyan ki ganny 12 pwen ziska 17 pwen ki i *entry requirement* pou Liniversite Sesel. 17 pwen, *ok?* E, apre nou annan osi bann ki kapab osi bann *in-service, and so on*, e lezot osi ki zot osi zot kapab ganny en sans. Me laplipar pou Liniversite Sesel i sa. *Ok?* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Terence Mondon.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Terence Mondon.

HON TERENCE MONDON

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon premye kestyon i tous sa size *meeting* ki Minister ti organize pou bann etidyan. Mon zis anvi konnen ki pousantaz etidyan ti partisip dan sa *meeting*?

Mon 2enm kestyon anvi ki nou pou pe koz lo letid a zistans e mon krwar ariv en moman kot nou bezwen met plis lanfaz lo letid a zistans.

Eski ou kapab partaz en pe *statistics* konbyen bann etidyan ki'n swiv sa program e konbyen ki ti pe swiv an sa moman? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker, mersi Onorab. Nou annan nou lo nou rikord 33 etidyan ki li i pe swiv sa *course full online, ok?* E apre taler mon'n mansyonnen ki dan sa group premye lannen la ki ti sipoze ale i annan 15 ladan ki'n *opt* pou zot komanse avek en *online course*. E taler osi mon'n eksplik bann *challenges* ki annan.

Ok, pour pousantaz paran ki ti vin sa *meeting*. Nou,

mon pa pe kapab donn dan poursantaz la, me selman nou ti vwar li nesese pou bann ki pa ti vini se sa ki nou ti organiz sa Konferans De Pres kot nou pe dir pou dir sa bann petet ki pa'n kapab vini sa zour aköz ler nou met en zour i annan paran ki annan zot *commitment*.

Me etidyan nou ti vwar bokou plis etidyan ki bann paran. So nou ti pe dir petet i annan paran ki sa zour i annan en lot *commitment*, so se sa ki nou ti organiz sa Konferans Lapres pou nou kapab *then at least* fer sa mesaz pas en pti pe *more widely* e kouver bann paran ki pa ti vini.

Me parey mon'n dir osi taler, i annan paran ki dir nou i pa ti kapab vini i telefonnen kot *ANHRD* pou *find out* ki egzaktaman. E i annan ki ti vin vizit biro osi pou demande pou dir *sorry* sa de, sa zour dan travay i pa'n kapab a sorti pou vini, i vin regrade ki ti diskite *and so on. Ok?*

E apre osi ti annan sa *meeting* ti ganny kouver so zot ti osi ganny en pti pe dan lapres. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Sébastien Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker, bonzour. Mr Speaker mwan mon ti a kontan demann Minis en kestyon, 2 kestyon mon tann ou dir nou annan en siplemanter so mon kestyon i koumsa.

Dan en letan normal kot nou napa *COVID -19* nou napa sa bann presyon ki *ANHRD* i annan lo li. *ANHRD* i *deal* avek bann etidyan ki'n anvoy deor. I fer sir ki zot ganny zot *stipend*, get mannyer zot ete *and then* i fer antre dan sistenm bann ki pe komanse.

Eski nou dan en letan normal? Eski *ANHRD* i vwar li dan letan normal la, kot i pe *handle* bann keksoz ki i bezwen *handle*. Paran i bezwen fer reparti zot zanfan fer zot desann. Zanfan ki ankor a aletranze pe etidye ki nou bezwen vwar. Eski *ANHRD* i trouv li dan en letan normal pou li *handle* sa sityasyon? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Mon krwar letan mon ti met sityasyon dan konteks mon ti eksplike poudir nou pe vwar nou la dan en sityasyon i pa normal. E dan sityasyon normal ordinerman *ANHRD* i

kapab *deal* avek tou son bann etidyan.

Donn sipor tou sa bann ki aletranze fer sa bann nouvo rantre dan zot *course e deal* avek tou lezot konsern ki paran i annan. Me la osi nou'n vwar vi ki nou pe viv dan en *new normal* e ANHRD i bezwen apard ki tou sa bann keksoz ki mon mansyonnen la *deal* osi avek repartisyon etidyan.

I annan osi Departman *Foreign Affairs* ki pe ede Departman Lasante ki pe ede, me selman i bezwen vwar *issue* tiket pou ban etidyan *travel* pou desann. Donn sipor sa bann ki laba ki pe kriye pou dir kan zot pou desann. Zot anvi vwar zot fanmir, sityasyon dan sa pei i nepli kapab tenir. So ANHRD i bezwen annan en zorey pou sa bann etidyan.

E ler etidyan osi pe ganny rapatriye nou osi annan sa ki nou apel *the COVID testing* ki ankor ANHRD i bezwen pran ansarz e sa osi parey mon pa'n ti'n dir taler sa i en kou ankor pou zot bezwen teste ava ler zot bezwen desann Sesel, parey tou vwayazer ki pe desann Sesel i bezwen fer sa tes.

So i bezwen organize ansanm avek Departman *Foreign Affairs* e Lasante pou sa bann etidyan kapab al fer

son tes avan ler zot pran avyon pou desann.

E ansuit i an bann lezot keksoz osi parey *visa* i annan ki *visa* ti'n *expire* aköz i ti'n bezwen desann dan sa letan la. E nou pe vwar ANHRD pe antre dan negosyasyon avek *Foreign Affairs* pour donn zot bann *travel document* ki zot kapab *travel* avek pou zot desann Sesel.

So Onorab wi nou pa dan en leta normal e ANHRD pe fer fas avek sityasyon dan sa letan ki pa normal. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis Onorab Ahmed Afif.

HON AHMED AFIF

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis e ou delegasyon. Bonzour tou dimoun a lekout.

Mr Speaker mon ti a kontan demann Minis si i kapab eksplik mwan dan en fason kler e konvenkan, aköz ki Gouvernman i trouv li normal pou zot koup R33milyon dan Bidze ANHRD pour 2020?

E rezon mon pe demann li pou eksplik sa se parske sa sonm R33milyon i apepre US1.8milyon pou en lannen oubyen US150 par mwan. Me parkont dan pei zot in decide

koup sa tou le mwan nou annan 17mil travayer etranze dernyen sif ki mon'n gannyen. E si sakenn i anvoy \$300 se li nou pe ganny nou \$5milyon par mwan ki kit pei. \$60milyon dan en lannen ki kit pei akoz travayer er pe reparti zot larzan.

E ANHRD son louvraz se pou ranplas sa bann etranze. E la en fason pa en gran sonm \$150,000 par mwan. Nou koupe me selman nou les pei perdi \$5milyon tou le mwan. Alor si Minis ti kapab eksplik mwan zis sa lozik i fer zot krwar pou dir wi nou devret pous sa ankor pou lannen prosenn.

Mon ti a kontan demann Minis si akoz mon en pe konfize dan larepons ki'n donner la dernyerman, si i kapab konfirman poudir bann paran e paran i pare pou kontribye la dan sa zefor la. I annan ki pare pou peye sa lannen me a kondisyon zot ganny en parol kler ek Minister ki zot pou ganny ranbourse sa larzan.

Swa an Zanbye swa lannen prosenn, eski Minis i kapab donn sa langazman, akoz vre i kapab prezant en problemm *cashflow* pou Gouvernman, me paran i pare pou kontribye. I annan pa tou, me si Gouvernman i kapab donn en garanti ki lo la.

Dezyenmman ankor lo kote pou redwir kou lo Gouvernman sa 33 milyon par egzant, i annan bokou bann lenstitisyon Minis in eksplik detrwa problemm ki annan pou al *online*. Mwan mon ti a kontan demann Minis si i nannan en dyalog avek operater tele telekominikasyon Sesel kot zot kapab met a zot dispozisyon mon pa konnen konbyen 50,60 fanmir ki anvi pourswiv sa bann *course online*, kot si i annan problemm apre minwi ziska minwi ziska 6er bomaten, zot ganny enn fasilite. Parske i annan solisyon pou sa bann problemm teknik.

E nou pa pe koz pou popilasyon antye. Nou pe koz pou 50 kekfwa 100 zanfan. Kot nou donn zot sa laranzman. Minister i kontribye en bout ladan paran osi i met en bout. Me zot kapab fer tou zot bann *course online*.

E mon ti kontan osi finalman demann Minis si Gouvernman i pe travay akoz Minis in dir i annan en problemm finansyel, si zot pe travay ek Sekter prive e sirtou bann ki ozordi pa'n ganny afekte otan. Mon pe koz la bann lendistri finansyel eksetera, kot zot kapab fer en kontribisyon pou ledikasyon me

ki zot ganny an retour en *incentive* finansyel.

E la i annan detruwa *incentive* ki zot kapab donner parey lo *tax benefit* eksetera. Si zot annan as dyalog avek zot pou ki, nou realiz e ki dan en moman *COVID* i annan en problem deviz. Me an menm tan nou, nou pe fer tou si ki pou nou redwir sa lenpak lo deviz etranzer. Alor mon ti a kontan konnen si Minis i annan en plan dan sa direksyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab. Pou sa kekyon kolaborasyon avek *service providers* mon krwar mon'n touse taler, ki mon dir i en keksoz ki mon kapab ki nou kapab eksplere. *Ok?*

E pou sekreter prive zot osi kontribye dan devlopman nou bann zenn. Nou annan en sistenm kot serten lakonpanyen i *sponsor* letid en etidyan ouswa detruwa etidyan.

E sa apre i annan en laranzman avek zot *CSR*. *Ok?* Kot Minister Finans *ok* sa i kapab ganny fer nou annan lakonpanyen parey *Vijay*,

parey *PUC*, parey *Central Bank of Seychelles* sa bann la.

Pour ranboursman pou garanti pou bann paran ki'n pare pour pey sa premye lannen letid zot zanfan, parey mon'n eksplike taler Onorab, nou'n vwar poudir zot in met en kondisyon e nou letan nou analiz sa kondisyon nou pe vwar pou dir i pou en kou an plis pou Gouvernman dan lannen prosenn. So nou'n pare pou nou fer en letid pli aprofondi lo la, me mwan mon'n donn mon premye reaksyon lo sa.

Pour Bidze *ANHRD* pou li koupe parey nou dir ti annan en koupir Bidze *across the Board, across all MBAs, across all agencies* e sa ti dan plan Gouvernman pou li kapab, pou nou kapab fer fas avek sa sityasyon finansyel ki Gouvernman ti pe vwar li ladan. E osi parey nou'n vwar nou'n annan bokou, bokou kou ki nou'n bezwen *meet* avek sa sityasyon so kou ki konsern lasante nou bann popilasyon.

So Minister Ledikasyon i osi in fer en son bezwen pou li kapab ed dan lot kote pour tousala i pou benefis pei. So nou pa pe tir en bout pou nou dir sa enn pe ganny pini pou lezot kapab benefisye.

Nou pe dir nou pe travay koman en pei inifye kot ler nou war i annan difikilte i annan nou ed enn a lot si pa pe koz en keksoz ki vremen grav. Akoz pou mwan mon vwar poudir sa bann etidyan parey mon'n dir zot pou ganny sans fer li *online* sa bann ki'n swazir pou fer *online*, e zot kapab esper nou konnen poudir etidyan li in fer son kour in anvi ale.

Me selman etidyan osi li ki pe vin parey mon pe dir lafors pei demen, e li osi i bezwen konpran sityasyon pei pou li kapab ler i pran labar demen, konnen ki mannyer nou *deal* avek serten sityasyon dan nou pei. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mersi bokou Mr Speaker. Mr Speaker premyerman en pti lenformasyon pou Minis *Vijay* in fini fermen, depi ozordi. Mr Speaker mon ti ava kontan demann Minis serten kestyon final. Premyerman eski Minis i kapab dir avek nou ki mannyer sa desizyon ki Gouvernman in pran i pou afekte plan mendev profesyonnel kalifye ki pei i sipoze annan?

Dezyenmman, eski Minis pe dir avek nou, parski la pou le moman zot sipoze fini komans bann diskisyon lo Bidze e se zot ki Gouvernman. E alor zot bezwen pe met serten sif ater. Eski Minis i kapab dir avek nou si dan sa propozisyon Bidze ki son Minister pe fer i annan plan pou sa 53 etidyan koman *minimum*. Nou a servi sa sif 53 koman en baz - 53 etidyan pour ki sipoze ale sa lannen e petet en lot 53 ki sipoze ale lannen prosenn.

Eski sa i dan zot Bidze. Mr Speaker *Malaisie* in deza fer konnen poudir tou son laport pou ouver pou bann etidyan rantre an Oktob 2020. So eski Minis i ava seryezman lo en kote apiye pou ki nou bann etidyan ki al etidye *Malaisie* parske i kout bokou pli bon marse pou bann *courses* an *Malaisie*.

Pour ki sa bann etidyan i ava kapab komans zot letid an *Malaysie*. E an menm tan osi fer bann demars pou bann etidyan ki annan ki'n fini kalifye pou zot retournen. Akoz la mon anvi dir Minis Mr Speaker i annan en konfizyon.

Minister Lasante avek *Foreign Affairs* pa pe konpran sa ki *ANHRD* pe dir konsernan repartisyon sa bann etidyan. Eski Minis i kapab klarifye sa

pou ki sa bann etidyan ki'n fini kalifye i ava kapab retourn dan pei pou zot.

E Mr Speaker Minis in servi in dir nou poudir i annan let. Sa let eski Minis ti a kapab donn plis detay si sa let donn nou son dat, sa let ki sa bann etidyan i sipoze zot anvoy kot liniversite. E an menm tan osi pou Minis dir nou be le fe ki sa bann etidyan ti'n sipoze ganny garanti Gouvernman, eski li *ANHRD* in aktyelman ekrir sa bann liniversite, rantre an kontak ek sa bann liniversite pou koz spesifikman lo kalifikasyon sa bann etidyan. E dan ka kot sa bann etidyan in deza annan en *deferment*. E kot i pa kapab annan en 2em *deferment* akoz i pou perdi son *course* ki son Minister pe fer dan sa bann sityasyon? Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker, mersi Onorab. Mersi pou dir nou poudir *Vijay* in fermen, me selman mwan ti pe met *Vijay* as en lakonpanyen ki *all through the years* in donn *scholarship* bann etidyan Seselwa.

Desizyon ki Gouvernman in pran ki mannyer i afekte

mendev kalifye ki pei pou annan. Bon mwan mon pe vwar li dan le sans ki mendev ki pei pou annan i la li, akoz nou annan parey mon pe dir i annan *already* etidyan ki pe antre an pei i annan ki pres pou fini ki nou pe soutenir zot pou zot kapab fini pou zot antre.

Sel keksoz petet i en lenkonvenyans avek sa group, se ki i pa pe kapab al pou en lannen, an Septanm sa lannen e i pe al pou lannen prosenn. Me an term mendev i annan planifikasyon Gouvernman lo etidyan ki nou anvoy *training* baze lo zot plan ki pei i annan pou devlope dan diferan sekter.

E parey osi mon'n dir i annan etidyan ki pe *already* etidye lokalman zot osi zot form parti mendev sa pei. Onorab in dir nou ki diskisyon lo Bidze pou 53 sa lannen. E 53 pou lannen prosenn nou pou annan en ekstra 53.

Bon nou pou mete dan Bidze e nou konnen poudir bidze pe vin dan Lasanble pou ganny aprouve, so nou a mete e nou ekspekte ki Lasanble i donn nou sa sipor pou nou kapab ganny sa Bidze pou nou allow sa 2 *cohorts* al etidye ansanm.

Si zot vwar i pou posib nou pe les sa avek Lasanble pou donn nou sa *approval*. Me nou

pe met li dan nou plan pou lannen prosenn. Akoz petet osi nou pa ti a kontan ki nou toultan nou pou annan sa dekalaz si nou ti kapab *bridge the gap then we would very much like to do so*.

Malaisie ki pe ouver son laport an Oktob nou pe dir si i annan konfizyon ant Minister Ledikasyon, Departman *Foreign Affairs*, Departman Lasante nou mon'n dir taler poudir nou koman en *agency* nou pe depan lo *advise* ki lasante pe donn nou konsernan *health and safety* nou bann etidyan.

Si i dir nou pa ankor pare pou zot *travel*, i annan serten *challenges* pou zot *travel* les zot i en pe letan laba avan ler zot desann. Akoz nou'n vwar i annan group ki'n kapab desann. Group ki sorti Lerop in fini ariv Sesel in fini ganny rapatriye.

Pour *Malaisie* si lasante in *advice, we stick to the advice of Health*. Akoz li dan tou bann demars ki nou pe fer konmela menm dan bann lekol ki mannyer nou pe fer *testing* zanfan eksetera - nou depan bokou lo gidans Minister Lasante *ok?* E ou'n dir pou dir *Malaisie* in fini dir poudir bann liniversite pou ouver an Oktob. Pou *Malaisie* nou annan en pli gran group etidyan ki komans

zot *course* an Fevriye, Mars. So *already* nou vwar pou dir sa premye lannen ti'n zot ti'n manke akoz ti'n tonm dan letan *COVID*.

Me i annan, i annan serten liniversite ki annan en *2nd intake in September ok*, so i pou koz en pti pe problem pou nou. Me selman parey mon'n dir i annan ki'n *already* komans zot *course online*. E i annan ki bann ki ti laba ki ti kapab desann avan fermtir *borders* zot isi e zot pe kontinyen zot *course online*, ziska ler liniversite i pare pou komans fonksyon normalman.

Mon'n koz lo ki mannyer pou retourn dan pei sa i depan lo *advice* Lasante. E osi an kolaborasyon avek Departman *Foreign Affairs*. Sa let ki *ANHRD* ti donn bann etidyan parey mon ti'n dir taler, i en let ki apre meeting akoz ti ganny diskite.

E i annan paran ki ti'n dir dan sa *meeting* poudir i ti'n fini kontakte liniversite, in anvoy son laplikasyon in ganny aksepte, e la Gouvernman pe dir e son piti ou pou bezwen esper lannen prosenn li ki i pou al dir liniversite?

E sa let in dir poudir Gouvernman pa pe kapab finans kou sa etidyan pou sa lannen, me selman i donn son

garanti ki i pou kapab fer li *next year*.

E i annan liniversite ki'n dakor. E i annan menm liniversite ki zot in dir avek ANHRD vwala si ou anvi sa etidyan i gard en plas pou lannen prosenn, i annan en *fee* ki pou bezwen peye.

E dan sa ka parey mon'n dir taler ANHRD li i pe *foot the Bill* pou sa *deferment fee*. E i annan osi ki paran ki'n dir i bezwen for laplikasyon vitman i ti krwar etidyan pou kapab. E ankor enn fwa i annan de ka kot ANHRD in *meet the application fee* pou ki sa bann paran in *incur*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mersi bokou Mr Speaker. Mr Speaker mon anvi zis dir Minis ki sa let mon annan kopi sa let.

I en let ki, en let zeneral ki dir, "*Dear Student*" napa nanryen personnel. Eski se lo sa nivo profesyonnel ki nou pe *deal* avek en konmsi en sirkiler?

Mon ti ava ekspekte e Minis *I am sure* i ava dakor avek mwan ki pou dir dan en sirkonstans parey e se la kot nou met kestyon an relasyon

avek la fason ki ANHRD i fonksyonnen. En let ki dir,

"Dear Student,

Deferment of studies to 2021

e en *general letter* ki pe dir ki "*It serves to inform you that approval has been conveyed for your studies to be deferred.*" E apre sa i ganny sinyen par en *Manager for the Chief Executive Officer*.

Eski Minis pa santi ki pou dir lo sa nivo i devret annan bokou plis profesyonnalizm lo kote ANHRD?

E se pou sa rezon ki enn de Manm in fer sorti sa size, ki poudir ANHRD i enportan pou li pran bann etidyan. E dan la fason ki zot fer zot travay vin bokou pli profesyonnel, kot paran i pa ava bezwen vin kot Minis, oubyen kot Sekreter Prensipal, oubyen kot senpleman pa ganny en larepons, parey serten paran in gannyen.

Dezyenmman Mr Speaker en keksoz ki Minis pa'n konfirmen, eski Minis i kapab konfirm avek sa Lasanble ki tou paran ki pare pou pey letid premye lannen zot zanfan pou gannyen en *refund*? Donn nou sa konfirmasyon.

E finalman Mr Speaker mwan bomaten pandan tou bann larepons e mon krwar

mon'n dir sa avek Minis, mon santi ki poudir i annan Minister Ledikasyon i annan pwennvi e si mon enterpret sa pwennvi malgre tou larepons ki Minis in donnen, zot anvi ki sa bann etidyan i ale. E mon pli ki sir letan zot regard sa sif ki nou pe koz lo la. Espesyalman an relasyon avek *part-payment* ki nou pe koz en kontribisyon selman R2.9milyon, mon krwar ki i annan en dilenm lo la par Minister Ledikasyon.

Eski Minister Ledikasyon i pare pou fer demars apropiye vizavi Gouvernman, e dan sa ka la eski Minis pou Ledikasyon i pare pou ki dan lot *Cabinet Meeting* i met lo latab, sa nesesite pour ki dan milye tou sa bann depans.

E annou pa krwar ki *COVID-19* i pa'n annan gaspiyaz larzan, pou ki Minis i met devan *Cabinet* sa nesesite pou ki Gouvernman i pran ledikasyon nou bann etidyan, espesyalman sa *cohort* ki sipoze al etidye, pran li serye pou deblok sa larzan ki nesese afen ki zot ava kapab pran zot letid e kontiny zot letid plito.

Parski soufrans ki sa bann etidyan in eksprimen lo televizyon Nasyonal, mon krwar ki ou tou la ki en paran nou'n bezwen santi sa soufrans. Alor Minis atraver ou Mr Speaker

mon pe met sa dernyen pledwari pou ou met sa devan Gouvernman e pou Gouvernman koup serten bann gaspiyaz.

E met sa larzan pou letid nou bann zanfan ki parey nou tou nou ase bann *Leaders* non selman demen, me se bann *Leaders* ozordi. E an menm tan osi sa *allowance* R3000 pa akseptab, annou seryezman mazin double li oubyen menm triple li, pou ki sa ki bann zanfan sa ki nou bann etidyan i pe fer pou kontribye dan nou pei. Mersi bokou.

Parske nou Mr Speaker parey nou konnen nou pa kapab propoz okenn logmantasyon koman en Lasanble. Me atraver Minis nou kapab dir li e wi Minis. Mon pa konnen si mon pou ankor dan Lasanble sa letan, me si mon dan sa Lasanble letan Bidze i ava vini pou letid bann zanfan, mon pa pou dan Lasanble *ok* alor mon pa pou dan Lasanble mon ava aret la. Mersi bokou.

Mersi bokou Mr Speaker e *and from State House* nou pou fer sir ki nou bann etidyan i ganny tou sipor! Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab pou kestyon. Konsernan let ki *ANHRD* in donn avek bann etidyan wi i en let ouver, sir i en let zeneral akoz etidyan nou pa pe vwar li ki sak etidyan i devret nonm son non ladan akoz sa i kapab en let ki prezant avek liniversite kot zot vwar sa. Me selman parey ou'n dir si in ganny sinyen *on behalf of the CEO* sa i en keksoz ki nou kapab *take up* a lenteryer *ANHRD*.

Bon pour donn *refund* paran, parey mon'n dir taler nou'n met devan nou pozisyon e si nou pozisyon i osi pozisyon Gouvernman lo la. E sa pozisyon osi ti'n ganny pran letan nou ti diskite lo si sa group etidyan pou al *training* aletranze ouswa non.

E desizyon ti ganny pran koman en *common decision* i pa ti ganny pran ki Minister Ledikasyon ti'n pran lo li tousel i ti'n pran koman en *Cabinet decision* e Lasante osi in anmenn son morso ladan pou li dir nou lo sekirite, lo lasante bann zanfan ki pe *travel* aletranze.

E dan sa letan nou pa ni ti ankor pe koz lo *borders* pe ouver ouswa non. Nou ti annan nou ti *full COVID-19* e sa la ki nou pe vwar nou pe komans

sorti. E nou lekonomi malerezman son *recovery will take* parey Prezidan in dir *will take a long time* pou nou kapab debout lo nou lipye.

E parey mon'n dir, paran avek etidyan nou pa pe pini personn. Nou pe, nou ti a kontan zot osi zot ale e zot fini zot letid, zot retournen an sekirite, zot kapab fini e bann ki'n fini pou kapab retournen ankor en fwa an sekirite me selman nou bezwen pran tou sa bann keksoz an *main*.

E pou dir poudir *next Cabinet* i en nesesite pou mwan al anmenn sa ankor. *Anyway*, tou *Cabinet* nou koz lo la nou diskite anvi devlopman ki pe arive lo lasenn global, e osi devlopman lo sityasyon Sesel. Sa *Cabinet* nou annan Komisyoner Lasante Piblik ki vin donn en rapor lo Leta *COVID-19* tou le semenn. Tou le semenn.

I annan en semenn ki i vin ler *Cabinet* e en lot semenn ki i vin Merkrede kot napa. E osi nou tande, nou pe swiv bann Konferans Lapres ki fer. Nou pe *follow* devlopman ki pe arive mondyalman. E osi devlopman Sesel. Nou konn tou bann *challenges* ki *lately* in tap Sesel an term *COVID-19*. So nou diskite e Gouvernman in

pran en desizyon parey mon'n dir ou *it's a common decision*.

It's a en desizyon ki tou dimoun in pran e nou ganny gide par Lasante. So nou pe nou pou bezwen *stick to the decision*. E petet parey ou pe dir mon pa konnen lannen prosenn osi nou kapab war nou dan en sityasyon pli pir ki sa nou pa konnen.

Me selman parey mon'n dir kanmenm ou'n mansyonnen pou dir ou pa pou la dan Lasanble lannen prosenn, pou debat lo sa Bidze nou, nou pe dir mon ti a kontan ki sa 2 *cohorts* lannen prosenn i al ansanm pou nou tir sa dekalaz.

E si ou pa la i pou domaz, me selman mon pe koz pou bann ki pou la mon pa konnen si zot pe pran retret mon pa konnen. Kekfwa mwan osi mon pa pe la.

(APPLAUSE)

MINISTER JEANNE SIMEON

Mwan osi mon pa pe la. *Ok* mersi, Mersi Mr Speaker.

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Mersi. Wi Minis.

MINISTER JEANNE SIMEON

Wi, i pou depan parey nou pe dir i pou depan lo Bidze ki nou gannyen. I pou depan lo Bidze akoz lannen prosenn nou pa konnen ki Bidze ki nou pou gannyen. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Bon nou ariv a lafen kestyon *Private Notice*. E mon ti a kontan remerci Minis Simeon avek son lekip Dr Linda Barallon. E Mr Chanel Quatre. *Minister* mersi bokou e nou ava eskiz zot parmi nou.

(MINISTER SIMEON AND HER DELEGATION WAS EXCUSED FROM THE HOUSE)

MR SPEAKER

Bon, apre midi Lasanble pou kontinyen son travay avek *Mental Health Bill*. Kot Lasanble pou al dan Staz Komite pou konsider bann amannman ki'n ganny propoze. Mon pa pou la apre midi mon pou al *attend* en servis lanterman.

E Deputy Speaker *will take the Chair*. So, Lasanble i *adjourn* e nou rebran nou travay 2er apre midi.

(BREAK)

MR DEPUTY SPEAKER

Bon bonn apre midi tou bann Manm Onorab. Bonn apre midi Vis-Prezidan avek tou bann Manm ki lo *panel*. Ki enkli apre midi Dr Susan Fock-Tave, Dr Daniella Malulu e Mr Victor Pool. So byenveni parmi nou dan Lasanble Nasyonal.

Apre midi mon dan *Chair* parske Onorab Prea parey i ti anonse in dan en in bezwen al en lot komikman. E alor nou pou kontiny nou travay apre midi avek bann lezot *item* ki reste lo nou *Order Paper*. Esansyelman nou ariv lo *item* nimerò 5 ki deba lo *Second Reading Mental Health Bill, 2019*.

E zot a rapel dan dernyen deba lo sa *Bill* nou ti'n ariv dan Staz Komite. Me ler nou ti dan Staz Komite, nou pa ti ganny sans fini diskisyon akòz Onorab Georges ti port nou latansyon a serten propozisyon ki ti'n ganny mete esansyelman par Zidisyer, swivan en pe travay ki zot in fer e praktikalite ki zot, zot in vwar lo zot kote.

E swivan sa in annan lezot rankont *Bills Committee* kot zot in konsider serten amannman. E ozordi nou pou regard bann amannman vizavi sa bann propozisyon. E mon pou mwan mazin en tou Manm in deza annan an kopi sa bann amannman ki'n ganny propoze.

E dan labsans Onorab Georges apre midi ki pa pe la 2er mon pou demann Deputy, non i pa Deputy Chair me selman Manm Komite *Bills Committee* Onorab Sebastien Pillay, pou li prezant bann amannman e nou a kapab kontiny travay dan Komite lo sa *Bill*.

Alor mon a demann serzan pou bouz *Mace* pou met nou dan Staz Komite. Petet zis avan ou fer ou reprezantasyon Onorab Pillay mon pa konnen si Vis-Prezidan ou le dir keksoz oubyen non, nou al direkteman dan amannman. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman parey ou'n dir e i korek ki nou ti'n deza fini debat lo merit sa Lalwa e nou ti'n ariv lo en moman kot nou ti'n al *Committee Stage* pou nou konsider bann propozisyon lamannman.

A sa moman ki ti'n deza fini ganny sirkile avek *panel*, akòz in annan diskisyon pandan en pe letan ant biro *Attorney Zeneral* e *Bills Committee* lo serten size *drafting* e lezot eleman, ki ti'n fini ganny enkorpore *as of the final discussion* ki nou ti gannyen e la *Bill* ti ganny *move*.

Following that prezan in annan ankor propozisyon ki serten lamannman i ganny enkli, pour konsider pozisyon ki en rapor ki'n ganny anvoye kot Lasanble kot *Chairman's Bill Committee* e ki mon konnen *panel* in ganny *sight of*, ki konsern serten lamannman. Savedir avek sa mon pa pou pas dan bann lamannman ki *Bills Committee* in mete, akoz sa nou ti'n fini dakor ti pou *go as presented*. E tou bann Manm ti'n ganny en kopi rapor *Bill Committee* ki ti'n deza anvoye dan zot *mail* atraver lofis *Clerk*.

Avek ou permisyon Mr Chairman prezan mon ava al direk bann amannman ki nesese ki nou al dan *Committee Stage* akoz nou pe fer ensersyon en nouvo *Clause* dan sa Lalwa.

Dan sa Lalwa enn bann konsern ki ti annan sete pou annan bann fasilite ki pou *deal* avek si oule retir, mon servi sa mo 'retir' avek serten rezervasyon, en endividi ki Lakour dan son konpetans in war poudir sa dimoun i annan serten kondisyon ki nesese pou li ganny retire *from* kominote. E ganny ranplase dan en lenstitisyon.

E ti santi poudir ti bezwen annan - sa rapor i santi in montre in *lead* nou pou dir i

bezwen annan serten klarite vizavi sa sitasyon e ki mannyer pou ganny fer. Se pou sa rezon prenon kont sa en lamannman ki'n ganny drafte avek sipor Lofis *Attorney Zeneral* in deza ganny sirkile avek Lasanble ki mon pe *move* ozordi.

Dan sa lamannman ki nou pe fer, presizeman nou pe dir ki dan sa Lalwa apre son *Clause 33* nou pou *insert* en nouvo *Clause*. E sa *Clause* pou 34. E sa *Clause* son *marginal note* savedir sa ki donn nou en pti pe sa ki sa *Clause* pou fer, i pou *deal* avek *admission of a person with mental illness under Court Order*.

Savedir Lakour pou'n fer en determinasyon e sa dimoun pou ganny admet anba en Lord Lakour. Dan sa lamannman ki nou pe dir se ki en Lord Lakour anba seksyon 136,138 e 275 of nou *criminal procedure code*, kan en Lakour apropiye, savedir dan sa ka sa Lakour apropiye i ava Lakour Siprenm oubyen en lot Lakour. *Ok?*

I diriz administrasyon en dimoun avek *mental illness* avek en *suitable mental health facility ok?* Sa i ava ganny konsidere koman en lotorite ase lotorite pou ki sa dimoun i ganny mete dan sa fasilite.

Rezon pou sa akòz en prensip de baz dan sa Lalwa ki mon konnen ki bann profesyonnel medikal in koz bokou lo la, i al an laliny avek sa ki Nasyon Zini ti pe anmenn si oule, pou *avoid* sa sityasyon *incarcération e seclusion* oubyen retir bann dimoun ki annan kondisyon lasante mantal dan en fason arbitrer. E ti nesese alor pou nou kalifye li. So sa premye bout dan sa seksyon 34 prezan Lakour i ava fer determinasyon kan pou plas sa dimoun dan sa ladmisyon.

Son 2em parti sa lamannman i fer referans avek si ladmisyon sa dimoun i ganny fer dan en *mental health facility*, ok, i annan prezan Direkter Servis Sosyal oubyen enn son reprezantan, ki pou vin *the nominated representative of* sa bann dimoun. *Ok?*

Sa i ava ganny dekrir koman en *facilitated admission*. Bann Dokter ki la i konpran sa term byen akòz sa *admission* in ganny fer atraver en lord ki Lakour in donnen. E byensir Lakour dan donn sa lord i pou pran konsiderasyon rapor i pou bezwen al *seek advice* oubyen ekspertiz profesyonnel bann dimoun, ki *deal* avek bann size *mental health*.

Son 3em pwen dan sa lamannman in koz lo rol

consultant in charge of mental health facility, prezan i ava dir ou i koz lo *frequency* ki pou ganny decide par sa Lakour.

E i fer kler ki sa *would be not less than once in every 6 months make a report regarding the mental and physical condition of such person to the tribunal*. *Ok?*

Rezon pou sa i akòz sa dimoun i kapab a o moman ki Lakour i fer sa lord, annan en kondisyon lasante mantal. Me posib ki ler apre 6 mwan, apre tretman, apre bann diferan entervansyon ki bann profesyonnel medikal pou'n fer, sa dimoun i kapab in sanz son kondisyon.

E la prezan sa *consultant in charge*, son rapor i ava determinen si sa dimoun i bezwen reste dan sa landrwa, oubyen sa dimoun nepli bezwen reste dan sa landrwa, alor Lakour prezan i bezwen rebran. Si i en *case* prezan ki Lakour i bezwen re-ekoute i ava ekoute i ava pran son *course* normal. *Ok?*

E dezyenmman dan lot morso sa lamannman a son *part 4*, i dir ki ler Tribinal i resevwar sa rapor. I bezwen asire ki sa dimoun oubyen son *Legal representative* i attend bann *hearing* e tann bann

levidans ki bann profesyonnel lasante i ava donnen.

Sa i al anliny avek prensip sa Lalwa. Ki sa dimoun ki annan sa kondisyon lasante mantal i toultan ganny swa reprezante par en *Legal representative*, savedir son Avoka enn ki'n *delegated*.

Oubyen en dimoun ki responsab sa dimoun i ava la. Pou fer sir ki dwa, dwa sa endividi malgre ki i annan en kondisyon lasante mantal, i toultan ganny respekte.

Son 5enm bout prezan i swiv ki ler sa *hearing* in ganny fer Tribinal prezan i ava fer rekomandasyon avek Lakour *ok*, oubyen Prezidan *as the case may be for further treatment detention or release from the mental health facility*. Savedir sa *part 5* i dir ou apre ki ou'n ekout sa bann levidans tou sa bann rapor, la i ava annan en determinasyon par sa Tribinal, par sa Lakour, ki sa dimoun i bezwen ganny large, ganny kite pou tretman, ganny *detained* oubyen okenn lezot keksoz. *Ok?*

Rezon aköz in nonm Prezidan, se aköz i annan en term ki ganny servi ozordi kouraman dann sa konsep se ki, en dimoun i ganny detenir at *the President's pleasure*. E sa Lalwa pe fer ki sa aprezan pe ganny en konsep, i ganny

ankadreman legal dan plas ki reste anpandan en pe dan ler ozordi.

Si mon memwar i bon, mon krwar nou annan 2 dimoun oubyen enn ki ozordi pe ganny detenir *at the President's pleasure* dapre lafason ki bann profesyonnel i *word* sa sityasyon.

E dernyen propozisyon lamannman dan sa seri lamannman se en *part 6*. Ki koz lo sa dimoun ki ganny *referred* dan sa seksyon. E la i kler *may not be discharge from the mental health facility except as ordered by the appropriate court or the President as the case may be.*”

Again sa dimoun i ganny *detained at the President's pleasure*. Sa dimoun i kapab *at the President's pleasure* for 50an. I kapab apre sa kantite letan sa dimoun i nepli en *treat to society*, i nepli form sa i en, i en dimoun ki kapab reasimile dan kominote e *by then* probableman kominote i ava annan lezot mwayen pou *deal* avek sityasyon sa dimoun.

Sa i sa 6 propozisyon lamannman. Me avek diskisyon avek Onorab Georges, apre serten diskisyon, in santi poudir nou bezwen fer pli kler ler nou pe koz lo *appropriate court* ki nou pe enkli.

E la nou annan propozisyon *for a 7th part of this amendment* ki nou pe dir, *“for the purposes of this section which is section 6, appropriate court shall include the Family Tribunal. Ok?* Mon konnen sa ti pou arive mon konnen Dokter pou sekwe latet, so nou ava entame diskisyon dan en pti moman. E larestan bout lamannman i reste parey.

Avek sa Mr Chairman mon *submit* sa bann amannman pou konsiderasyon Lasanble Nasyonal, e mon pa konnen si bann Manm i annan kestyon pou bann profesyonnel oubyen bann *panel* li menm i annan keksoz poudir lo la. Mersi Mr Chairman.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Eski nou kapab ganny en dimoun pou segonn bann amannman. Onorab Vidot.

HON AUDREY VIDOT

Mon segonn sa bann amannman Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Ok? Eski i annan okenn Manm ki le entervenir lo bann amannman? Si annan okenn Manm lo *panel* osi ki le petet fer serten komanter, leklersisman,

zot annan drwa. Wi Dr Fock-Tave.

**CHIEF MEDICAL OFFICER
SUSAN FOCK -TAVE**

Bonzour tou dimoun. Nou pe koz lo sa size sa propozisyon pou met en *subsection 7* pou *include Family Tribunal*.

MR DEPUTY SPEAKER

Ou kapab fer ou *mike* zis en pti pe pli pre avek. Oubyen si ou santi ou pli lib pou ou retir ou *mask* osi kekfwa i sorti pli byen zis pou koze.

**CHIEF MEDICAL OFFICER
SUSAN FOCK -TAVE**

Non, non. Nou pa tire *mask* pou koze.

MR DEPUTY SPEAKER

Ok, napa problem kontinyen.

**CHIEF MEDICAL OFFICER
SUSAN FOCK -TAVE**

O size sa propozisyon pou enkli seksyon 7 pou enkli *Family Tribunal* koman en *Appropriate Court*. Nou santi poudir ki bann *case* ki pou pas devan *Family Tribunal* i pa enkli bann *case* ki pou ganny konsider sa bann seksyon, *Code of Criminal Procedure*. *Family Tribunal* si mon'n byen konpran i pa kapab deklar en dimoun *insane*.

E se sa ki sa bann *Code* pe dir. So pou sa seksyon i pou bann dimoun ki'n vwar poudir a lenstan ki zot ti komet sa akt zot pa ti responsab, aköz zot kondisyon lasante mantal.

Presizeman sa *Code of Criminal Procedure* i koz lo *criminal lunatics*. Bann ki napa kapasite *at that moment*. Mon a rod byen sa referans so nou pe koz bann dimoun ki ganny vwar poudir *they were insane and did not know what they were doing at that time*, letan krim ti ganny komet.

E mon pa krwar ki *Family Tribunal* i annan sa pouvwar. Mon petet mal. Me selman *Family Tribunal* pa deklar en dimoun *insane*. E si *Family Tribunal* pa deklar en dimoun *insane* sa provizyon i pou sa bann ki nou apel *forensic patient*, bann ki Lalwa i dir i ti fou ou moman ki i ti fer sa krim. *Then* nou pa kapab enkli *Family Tribunal* la.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Dr Fock-Tave. Savedir esansyelman ou pe dir poudir sa nouvo seksyon 7 ki'n ganny propoze i probableman pa apropiye si mon swiv ou? Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman, Mr Chairman rezon aköz mon prezimen i annan en propozisyon pou met *Family Tribunal*. Sa se pou sey koriz en *mischief* ki egziste ozordi aköz *Family Tribunal* i fer serten determinasyon vizavi serten ka ki pas devan li.

An referans avek *whether Family Tribunal* pou annan ziridiksyon *over* seksyon 36,138,275 *of the Criminal Procedure Code*, mon ti a kontan ki nou reprezantan Lofis *Attorney Zeneral* i ava *weigh-in* lo la.

Mon konnen aköz Dokter i santi *as she feels regarding* sa propozisyon. Aköz konsern ki Dokter pe eksprimen se ki *Family Tribunal* li menm li i kapab kree e lot *mischief* par fer li vin tro arbitrer pou nenport ki, ki vin devan *Family Tribunal*. Aköz dan serten sironstans la mazorite ka en dimoun ki *end up dan Family Tribunal*, se en dimoun ki pe koz en troub familyal par son konportman.

So ou annan ou en dimoun ki, in fer en problemn kot fanmir. Swa i *bipolar*, swa i eksetera.

E *Family Tribunal* sa case in arive devan *Family Tribunal* e *Family Tribunal* i donn en lord pou dir vwala sa dimoun i bezwen al dan sa sant.

Mon konpran *where Dokter is going* e Dokter i konpran tre byen akoz sa lamannman pe vin dan Lalwa osi *as well*.

Akoz *they've been party to some discussion* ki'n arive avan, *regarding* pozisyonman *Family Tribunal* dan sa konteks pran en dimoun ki annan en problem lasante mantal, met dan en lenstitisyon.

Personnelman mon krwar i, dokter i annan en, i annan rezon dan sa ki i pe dir, me nou toultan ekspekte pou dir ler nou apwent bann Tribinal pou fer en travay, zot bezwen fer li dapre en standar dapre en etik.

Ki pa nenport ki *case* ki vin devan sa Tribinal, ki son rekour ou pou bezwen pran sa dimoun anmenn li dan sa lenstitisyon.

E mon krwar rezon akoz Dokter pe dir nou sa se akoz zot in war lenstans serten referans, mon pa pou al dan detay akoz sa i lenformasyon konfidansyel. Serten referans ki fer ki sa bann dimoun ti pou ganny plase, Tribinal ti pe demande pou zot ganny plase dan en lenstitisyon.

Mr Speaker nou dan en lenpas, akoz sa lamannman pou satisfere en lot konponan ki'n ganny demande atraver sa rapor. Me avek ou permisyon

mon ti ava demann Lofis *Attorney Zeneral*, vi ki se zot ki *encapsulate Policy ambit* Gouvernman, pou zot donn nou en pozisyon lo la avan mon fer mon dernyen komanter. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Mr Pool.

SENIOR DRAFTSPERSON **LEGAL VICTOR POOL**

Bonn apre midi tou dimoun. Bonn apre midi Mr Chairman. Bon mon a sey fer en pe leklersisman lo sa pwen.

Bon i annan *Family Tribunal* li ler i pe fer son travay, i pe *give effect to the Family Violence Protection Act*. E anba sa Lalwa *Family Tribunal* zot kapab fer en *protection order* dan en ka kot i annan en dimoun dan en fanmir ki pe *cause disturbance* pe fer vyolans, zot kapab fer en *protection order*.

E dan ka ki konsern nou la se si sa dimoun pe *suffer from* en maladi mantal, ki pouvwar ki *Family Tribunal* i annan anba sa *Act* pou li kapab fer en *protection order*? Sa i posibil.

Me pou li kapab fer en *order* pou li dir ki pe al *order* ki sa dimoun i a ganny *detention*, mon'n lir sa Lalwa mon pa'n war pouvwar pou li fer sa.

I annan pouvwar pou fer en *protection order* e si sa dimoun i kas sa *protection order*, i annan pouvwar pou li *convict* sa dimoun e *to a term of imprisonment* e *fine* se tou. *Ok?*

Sa i sa Lalwa pou le moman la. Nou'n fek pas Lalwa *Domestic Violence Act* e dan *Domestic Violence Act* ki pe al *repeal* sa Lalwa *Family Protection Act* *still* nou pa'n donn okenn Tribinal pouvwar pou *deal* avek okenn ka vyolan, *case of violence*.

So anba nouvo Lalwa si en dimoun i fer vyolans e sa dimoun i annan en maladi mantal, sa dimoun pou bezwen ganny trete pou son maladi mantal. *Ok?*

E si sa case e si sa *issue* i en *issue* vyolans ki bezwen ganny zize, *then* i pou bezwen *al Supreme Court* pou *Supreme Court* anba prosedir *Procedure Code* la ki *Supreme Court* pou kapab *apply* sa prosedir lo sa bann dimoun.

Me i pa pou kapab li menm li anba *current Law* e anba sa nouvo Lalwa ki *anytime* la *commencement date to take over* i pa pou kapab fer sa lord.

Akoz anba nouvo Lalwa osi *Court* ki'n in ganny *define as Magistrate's Court and Supreme Court*. So akoz ki la nou prezan nou pou le dan sa *Mental Health*

Act met en provizyon pou ki *Family Tribunal* i annan tel pouvwar.

Si nou ti anvi sa arive nou ti ava swa amann sa Lalwa *Family Tribunal* oubyen kekwfa dan *Domestic Violence Act* nou ti a met sa. Me i pa apropiye pou nou met sa dan sa *Mental Health Bill* ki devan nou ozordi. E sa i nou lopinyon.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi. Zis avan ou reponn Onorab Loze ti'n lev son lanmen.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon osi mon pe plito seek leklersisman avek Lofis *Attorney Zeneral*. I mon konprenezon *the ambit of the Family Tribunal* se ki *deal* avek *family violence* an premye lye. *Compared to* bann lezot keksoz ki nou tant pou krwar *Family Tribunal* i fer. Ki plas *Family Tribunal* *in an invidious position* kot li i annan *first contact* avek vyolans familyal.

E nou konnen akoz sa i arive an *majeure* parti i akoz son *rules for admittance of evidence* ki set *at a much lower bar* ki Lakour Siprenm ek Lakour Mazistra.

Now enn bann zouti ki zot itilize se bann *protection orders*

or zot souvan term li as removal orders pou remove the offender from the home. Ki sa osi li menm li i en keksoz en pe contentious de fwa. Now how do they remove en dimoun ki annan troub mantal, si zot pa kapab remove li e plas dan care kot i devret ganny plase. Ouswa plas li dan en form enkarserasyon until i kapab ganny adrese par profesyonnel medikal.

Again, the point I am trying to understand se zot Family Tribunal ki annan premye pwen kontak souvan avek bann ka vyolans familyal. Se pa Lakour Siprenm, se pa Lakour Mazistra me se zot. Now ki mannyer nou ekip zot pou handle sa sityasyon? Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Loze. Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman mon pe sey konpran pozisyon Dokter Fock-Tave, me selman letan nou pe get dan praktikalite, ozordi ou kot lakour ou annan en dimoun ki pe *disturb*, ou pe demann en *protection order* Lapolis i anmas li.

I anmenn li kot *Family Tribunal* e kot *Family Tribunal* parey Dokter Fock-Tave pe dir

ek nou sa bann dimoun laba zot napa sa drwa pou deklare sa dimoun ki fou.

Eski sa deklarasyon zot pou deklare poudir sa dimoun *insane* i pou baze lo *past medical record*? Oubyen zis koumsa menm ou zot kapab deklare en dimoun *insane* e demande ki i ganny mete swa dan en kaso, swa i ganny detenir kot *Wellness*? Sa ki mon pe rode, eski i pou baze lo *past medical history* oubyen zot pou zis kapab pran en desizyon dan zot menm? Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Esparon. Zis avan mon, petet zis pou klarifye Onorab Esparon. Mon krwar sa lamannman ki pe koz lo la i amannman nimerò 7, *sub Clause 7* me selman i en ka tre spesifik li.

I pe dir ler sa dimoun in deza ganny detenir, me prezan zot pe in pas son letan e i pe ganny zot pe fer en referans pou larg li. I pa ti dan lakour li. I ti deza pe ganny detenir. Alor i en pti pe diferan avek sa sirkonstans ki ou'n souleve me selman mon a donn *the mover of the Motion*, kekfwà Onorab Pillay zis pou li eklersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman sa ki Onorab Esparon in souleve *you are right to some extend*, me sa ki in souleve i osi en size ki konekte avek sa ki Dokter in dir.

Dan le sans ki Dokter i korek ler i dir nou pou dir Family Tribunal pa pe *deal* ek en *case* pou deklar en dimoun *criminally insane*. Me selman lafason ki sa lamannman i ganny *worded* akoz sa nou ti'n diskite avek *AG's office* e parey ou konnen Mr Chairman nou pa kapab enfluyans Polisi Gouvernman dan Lasanble.

Nou bezwen *rely* lo *the floor* apre pou nou fer serten sanzman avek bann lamannman. Nou kapab dan seksyon 34 satisfere *both* sa ki pe arive *by* fer serten lamannman ek seksyon 34 pou entrodwir *Family Tribunal*. E mon konnen, akoz nou 2 Dokter i *adamant*, zot pa oule enkli *Family Tribunal*. Me selman i annan en keksoz ki mon le zot ekoute.

Ou pe fer en *protection order* pou en dimoun ki pe *threatened* lavi lezot, pa lavi me bonvivans en fanmir. *Right? let say* par egzanp Onorab Roucou i deside demen i deklar fou.

E i dir kot son lakour li ki ansar, son madanm pa kapab reste dan lakaz. Ler mon dir

deklar fou nou, nou dir poudir in deklar fou, so son madanm i anmenn li kot *Family Tribunal*.

I dir be gete lala mon problem. Lakour i donn en *protection order* i dir sa msye pa kapab vin kot lakaz. *Ok?* Koman en legzanp konmsi sa msye pa kapab vin kot lakaz.

Onorab i en profesyonnel Lasante, i konnen poudir ler sa dimoun pa kapab vin kot lakaz, *Family Tribunal* napa rekour pou ki sa dimoun i kapab al ganny pou li donn en lop sa dimoun al rod tretman *anywhere*.

Prezan parey Mr Pool in dir, lot opsyon ki i annan i kapab fer met sa boug dan prizon. Be sa ki nou pe propoze se ki avan sa boug i al dan prizon, annan en entemedyer. E ou entemedyer i vin atraver sa. Dan sirkonstans kot sa boug - ou pe konpran mwan dan sirkonstans kot sa dimoun i relman annan en kondisyon.

Akoz si non ou *raise the threshold* e sa boug fodre i fer en krim, pou ou al met anba *Criminal Procedure Code*.

Mon pa konnen si Mr Pool pe konpran mwan? *That is why* ki nou bezwen rod en *middle of the road solution, the middle of the road solution*, mon war se ki dan seksyon 34 nou kapab entrodwi en parantez dan

seksyon 34 ki i ava fer ki en determinasyon *Family Tribunal* baze lo ekspertiz en *expert assessment from* - mon pa konnen mwan en nou a ganny term, le term an term medikal *from* bann dimoun. I ava osi sifizan ki pou fer ki en dimoun i a ganny mete dan en lenstitisyon.

Akoz *otherwise* parey Onorab Esparon pe dir ou les sa fanmir san okenn rekour. E i vin en problemn. E sa dimoun i kontinyen *perpetrate* sa aksyon, akoz sel opsyon ki i annan se ki gard in aret li. In ale vini, ale vini, *unless* i *actually* koz, *cause* en *serious or grievous bodily harm* sa dimoun la i en *case* kriminel. E la pou sa dimoun ganny mete dan en lenstitisyon pou li al resevwar tretman. So se sa ki nou ti pe sey fer avek sa *part 7 of the amendment*. Mersi Mr Chairman.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. I *still* prezant nou avek en problemn akoz Mr Pool i dir pou dir anba Lalwa *existing* pa permet sa. E menm anba la, la i problematik. Me selman mon a les Dr Fock-Tave ki in lev son lanmen zis pou donn son pwennvi. Dr Fock-Tave.

CHIEF MEDICAL OFFICER SUSAN FOCK -TAVE

Mersi Mr Chair. An prensip nou pe fer en diskisyon nou pe bliy Seksyon 24 nou Lalwa. Seksyon 24 i fer provizyon pou egzaktman sa ki Onorab Pillay i le fer antre anba seksyon 34.

Seksyon 24 i koz lo en *facilitated admission*. Tribinal Lafanmir i kapab fer en ka pou *admission as a facilitated admission* anba seksyon 24.

Anba seksyon 24 i dir son premye ka i pou 14 zour apre i pas devan Tribinal Lasante Mantal i annan en *extension* pou 90 zour e apre sa i kapab fer bann *extension* pou 120 zour alafwa.

Avek sa dimoun i kapab ganny desarze avek lakor *Family Tribunal*, Tribinal Lasante Mantal ler ki i byen.

Si non pou sa menm dimoun nou bezwen esper Prezidan deside poudir - Onorab Pillay in donn legzanp 50an - i pa'n komet en krim li. I pa en *criminal lunatic*.

So eski nou koman en sosyete nou pou permet en dimoun ki annan problemn lasante mantal ki pa'n komet en krim i ganny otomatikman met dan en sityasyon kot i ganny fermen pou lavi prensidir?

E seksyon 24 i kler poudir sa fasilite i la. En dimoun ki al

kot Tribinal Lafanmir pou en *case domestic violence*, ki sa dimoun i pa *insane* parey *procedure* pe dir. Anba 34 sa dimoun i *insane* anba 24 sa dimoun pa *insane*.

E sa bann dimoun ki nou pe koz lo la sorti kot Tribinal Lafanmir zot pa *criminally insane*. Saverdir nou pa kapab donn zot en tretman pou *criminally insane persons*. Me selman zot annan en problemn lasante mantal e zot ladmisyon dan fasilite i fer anba seksyon 24. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Dr Fock-Tave. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Dokter *the only question* ki mon annan alors pou Dokter se ki, eski seksyon 24 *is explicit enough* pou fer kler ki *Family Tribunal* i kapab fer sa?

Akoz mon dir ou sa? Se akoz ler nou pe get sa *issue of facilitated admission*, si *Attorney Zeneral* i dir nou i *clear enough* e i satisfere sa kondisyon *then we dont need 7*. Si nou kapab konfirm sa *then* nou kapab retir 7 *and then move* avek *the previous amendment* ki nou annan.

MR DEPUTY SPEAKER

Ok, Mr Victor Pool.

SENIOR DRAFTSPERSON POOL **LEGAL VICTOR**

Yes, thank you Mr Chair. Bon sa opsyon ki nou pe propoze mon war i pou rezourd sa problemn, akoz nenport ki dimoun i kapab *request for* en *facilitated admission*.

Son fanmir, Gard ki anmas li sa Lakour pe get sa dimoun ki pe devan li. Si i war sa dimoun i annan en problemn mantal i pou bezwen dir sa dimoun fer en *order* ki sa dimoun i ganny refer *to the appropriate institution* pou li ganny tretman.

Sa lamannman ki nou pe fer la i *still* pa pou rezourd nanryen, akoz Tribinal Lafanmir i deza napa pouvwar pou li ferm dimoun li.

Tribinal Lafanmir i a annan pouvwar pou li fer en *protection order*, si i annan en dimoun ki pe koz problemn dan en fanmir. E si sa dimoun i dezobei sa *protection order* sa menm Tribinal Lafanmir i pou gard zis sa dimoun e la *imprisonment* se tou.

So kantmenm nou pou met sa lamannman, i pa pou ed Tribinal Lafanmir. Pou rezourd sa problemn nou pou bezwen al amann Lalwa Tribinal Lafanmir

pou nou rezourd sa problemn. So nou pe rezourd en *issue* la ki pa apropiye anba sa Lalwa ki la nou pe fer li. *Ok?* So, 24 solman i *still* rezourd sa problemn. Akoz mon'n fek dir ki nenport ki dimoun i kapab fer en *order for* en *facilitated admission*. *Ok? Thank You.*

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Mr Pool. *Ok* savedir i pe *suggest* nou pa bezwen *subclause* 7, nou kapab al avek ziska 6. Si i annan en problemn pou fer en dimoun ganny *restrained* ou al anba 24 ek 25 e sa i *solve* ou problemn ou pa bezwen 7. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Efektivman Mr Chairman. Mon krwar leksplikasyon ki in donnen *whilst* mon pa antyerman dakor avek. I *to some extend* satisfè serten keksoz. Me selman nou 2 Dokter ki la i konn tre byen poudir dan la pratik parey Onorab Esparon in dir, e bann profesyonnel Lasante ki la anndan isi, zot pou konnen pou dir dan lapratik i annan en konplikasyon ki releve avek sa.

E se pou sa rezon ki mon ava fer en pledwari avek Vis-Prezidan pou ki ler nou sorti la nou al regard Lalwa Tribinal Lafanmir.

E ki nou kapab donn sa mezir entermedyer. Akoz sel opsyon pou *actually* tir sa boug from sosyete, Mr Pool i konn tre byen, se pou met li dan prizon. Ou konpran mwan ou? Nou ki nou pe rode nou pe sey rod en *middle of the road solution* pou kapab fer sa opsyon.

Parey in dir i bezwen annan laplikasyon *ok*. Me selman ki nou pou bezwen fer, prezan nou pou bezwen fer en travay vizavi Lalwa, lezot Lalwa ki reste pou nou fer sir sa i ganny armonize byen. So nou kapab avek sa nou a retir 7 pou nou kapab bouz devan e satisfè sityasyon ki nou annan avek sa Lalwa.

Akoz i annan tro bokou bon keksoz dan sa Lalwa zis pou nou *get stuck* lo sa size ki la. Mersi Mr Chairman.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Mon panse alor vi ki nou annan amannman devan nou ziska 6 nou pa pe enkli sa 7, si i annan lezot pwennvi. Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mr Speaker si nou ti'n fini avek 7, akoz mon ti pe les sa zafer lo 7, akoz mwan mon ti annan en pwen lo 6 mon ti annan en pwen klarifikasyon. Mon kapab?

MR DEPUTY SPEAKER

Ok. Klarifye.

HON GERVAIS HENRIE

Ok. So *subclause 6* kot i pe koz lo kot en dimoun i kapab ganny *discharge*, “so may not be discharged from the mental health facility except as ordered by the appropriate Court or the President as the case may be.

Now pou Lakour mon konpran tre byen, akoz i pou bezwen annan en reprezantasyon par bann diferan profesyonnel, Avoka a kestyonn zot e Lakour i ava decide, poudir *ok* sa dimoun i kapab ganny large.

Me pou dan ka kot Prezidan. Ki mannyer sa reprezantasyon pou vini? Si *panel* ti kapab eksplik nou dan la pratik ki mannyer zot pe anvizaze pou marse? Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Henrie. La pratik *panel*.

**CHIEF MEDICAL OFFICER
SUSAN FOCK -TAVE**

Pou seksyon 6 ki pe, sou seksyon 6 ki pe koz pou fer en *referral* kot en, pou soumet rapor avek Prezidan. Ok? Premyerman nou'n bezwen mete ladan, nou bezwen mete

Prezidan akoz sa bann seksyon relevans 136,138,275 i dir i ganny mete *at the pleasure of the President*. Ou konpran? So prezan e nou pou bezwen mete i pa en Lakour *at the pleasure of the President*.

So si *at the pleasure of the President* nou bezwen soumet en keksoz avek Prezidan. Se pou sa rezon ki i la.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi. VP.

**THE VICE-PRESIDENT MR
VINCENT MERITON**

Mersi Mr Chairman, Mr Chairman ki nou pe dir avan *the pleasure of the President* ti ouver. Ki nou pe fer nou pe ankadre li pou ki ou permet Tribinal oubyen bann Spesyalis Lasante Mantal i soumet en rapor, ki i ava donn zistifikasyon Prezidan pou gard li oubyen pou *discharge* li.

MR DEPUTY SPEAKER

Ok, sa pwen i kler. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Efektivman *this* sa i sa konsepsyon ‘pardon’, ‘*the pardon*.’ Par egzanp avan sa dimoun pou ganny akoz Prezidan i annan sa prerogativ. I annan en *residual*

power pou li pardonnen, be selman i pa fer li *willy-nilly* zis koumsa menm.

Bezwen fer li *on the basis of* rapor bann lezot keksoz. E sanmenm sa ki dan sa ki mon ti servi sa dimoun ki pou'n dan en lenstitisyon *for* en kantite lannen, i nepli en danze pou person e i kapab ganny *release*. Par egzamp pou li al dan en *Care Home* sa letan oubyen *something else*.

So that's what it actually means. So sa i fer sir ki i anliny avek sa bann provizyon legal ki ou'n war lo komansman *Criminal Procedure Code* e i desann anba pou li ariv la anba. *Ok?*

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Savedir lamannman 34 ki ou'n propoze i paret in *ok, as is*. Me mon krwar ou annan en lot amannman ankor ki mon lir ou let ki ou ti ekrir Speaker le 16 Zilyet. *VP*.

THE VICE-PRESIDENT MR VINCENT MERITON

Eskize Mr Chair, Mr Chair zis *typos* anvii ki Onorab Georges pa la sa sou-seksyon 6 la *the person referred to in subsection 1*. Mon mazine *'this'* i tonbe non? Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Savedir sou seksyon 6 i tonbe? *Ok?* Zis *'this,' the word 'this.'* Napa problem i *ok*. Kontinyen Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

That's it Mr Chairman i annan zis en dernyen pwen kot nou ti pe dir baz in *Clause 3*.

Nou pe fer en sibstitisyon. *Under Clause 52 with the following, "Regulations made under this section may provide for offences punishable with a fine not exceeding 50,000 and imprisonment not exceeding 2 years or with both such fine or imprisonment."*

Sa i al anliny avek bann provizyon pou etabli bann lofans anba Lalwa. I annan bann lamannman tipografi ki pa sibstansyel, ki sa ler nou anvoy kot *through the Clerk's Office through AG's Office* i a kapab ganny enkli. Avek sa Mr Chairman I *beg to move* lamannman.

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mr Speaker mon ti le zis demann en klarifikasyon lo, mon pe perdi li en pti moman. Dan *Clause 39 subclause 8* ki koz lo rapor, rapor ki sa *Board* i

fer. Ok, wi 39 subclause 8. “*The Board shall, through the Chairperson submit an annual report of its activities to the Minister.*” Apre ki arive avek sa rapor?

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi eski i annan okenn klarifye? Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chair. Dan en sirkonstans normal nenport rapor ki ganny *submitted to a Minister* i ganny *laid* devan en *National Assembly*. However, dan sa konteks spesifik ou pe koz avek mon pa konnen ki manner detay ki detay sa rapor sa bann Dokter ki la i ava dir nou. *How this report is going to be configured*. Si pou en rapor ki normal, mon konnen kot Onorab Henrie pe vini, sa rapor i bezwen ganny *laid other than with the Minister*.

Me si i en rapor strikteman medikal ki annan bann lenformasyon medikal, i pou annan en konfidansyalite ki bezwen ganny *maintained* vizavi sa lenformasyon. Akoz konstitisyon sa *Board* li menm i fer ki zot annan, zot bezwen protez sa lenformasyon ki vin kot zot.

So dan sa konteks mon krwar se sa rezon akoz zot pa’n

al pli lwen ki *the Minister*. Me ou annan, Onorab Henrie i annan en pwen ki bann Dokter petet i ava bon zot klarifye.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Dr Fock-Tave.

**CHIEF MEDICAL OFFICER
SUSAN FOCK -TAVE**

Sa rapor i pou napa nanryen pou fer avek tretman endividi. I pa pe nonm endividi. Sa i en rapor akoz si nou'n war tou sa bann keksoz ki sa *Board* i sipoze fer. *Board* i sipoze fer *état des lieu*. I sipoze plann bann diferan aktivite. I sipoze *oversee* servis, *oversee* fasilite, *accreditate* bann fasilite.

Alor sa rapor i pou en rapor plito teknik ki bann keksoz ki *Board* in fer. Kwa ki i ti dir i pou fer ki’n fer, kwa ki i pa’n kapab fer e akoz?

I pa en rapor medikal lo endividi, lo pasyan. Si i pe koz lo swen i pou koz lo swen an zeneral. Me i pa pou koz lo swen endividi e sa rapor i pa pou nonm endividi. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

In that case mon krwar *then* nou kapab azoute vi ki nou

deza annan en Komite Lasanble ki *deal* ek bann size medikal, nou kapab azoute ki *“and the Minister shall cause the report to be tabled before the National Assembly.”*

Vi ki sa rapor napa nanryen konfidansyel ladan, e sa i ava satisfere probableman konsern Onorab Henrie. Mon pa konnen si i ti a kontan *move* sa lamannman? Mersi.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi. Wi parske Mr Speaker. Mwan mon konsern i si nou pe moderniz tretman e konsern bann dimoun ki pe soufer avek bann kondisyon mantal, nou pou le war ki bann keksoz piblik i annan en apersi lo ki mannyer sa pe arive, ki kapab *lobby for more changes in the future*. So i bezwen en fason ou en lot vin piblik dan en fason. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Henrie. Onorab Pillay ou kapab zis *propose wording* ki ou ti'n sizere anba 39.

HON SEBASTIEN PILLAY

Yes, Mr Chairman mon sizere ki apre *the word Minister* nou azoute *“and the Minister shall cause the report to be tabled before the National Assembly.”*

Mon pa konnen si nou ti pe al dir *‘and the report be tabled before the National Assembly.’* Me selman nou bezwen dir ki se Minis ki fer sa rapor ganny *tabled*. Akoz Minis i *ultimately* responsab.

Lasanble dan son *oversight* i kapab demann li prezan ou sipoze *table* sa rapor akoz ou pa *table* li. *Otherwise* ou kit li en pti pe ouver. Mersi Mr Chairman.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi bokou Onorab Pillay. Savedir nou annan en amannman anba 39 ki nou pe propoze. 38 or 39? 39(8) wi eski sa ... ? Nou ava pran tou amannman ansanm nou a tonm dakor la nou pa bezwen segonde aprouve la.

Eski sa Mosyon pou amannman i ganny segonde? Onorab Henrie in segonde tre byen. Nou le pran en vot lo 34 sa ki ou'n fek propoze taler avek sa enn ansanm.

Ki mannyer nou anvi fer vot? Akoz nou pa ti ankor pran vot lo tou bann larestan bann amannman ki nou ti fer dan *Committee Stage* dernyen fwa. Nou a pran en vot lo tou. *Ok?* Alor eski vi ki nou'n la nou'n fer amannman lo 34, nou'n fer amannman lo 39(8).

Eski i annan ankor lezot amannman ki nou le propoze? Pa paret i annan. Alors mon mazine nou ava pran en vot alors lo tou bann amannman ki ti ganny sirkile kot tou bann Manm. E sa bann amannman i ganny liste dan sa *file* ki ti sirkile kot zot i apel *Bill Mental Health Care final for Assembly Bills Committee* par Onorab Georges, en pe letan pase.

I ti dan *track mode version*. E zot a war tou bann amannman. E an plis ki sa ozordi nou'n pran amannman seksyon 34 parey i ete san enkli *subclause 7*, answit nou pe amann 39(8) pou azout sa morso ki Onorab Pillay in fek lir ek nou.

Ki *after activities to the Minister who shall then cause a report to be laid to the National Assembly. Whilst zot a rod en suitable wording* pou li.

Eski tou bann Manm i an faver? Tou Manm ki an faver silvouple. Eski i annan okenn Manm ki kont? Madanm Deputy Clerk i dir ek mwan 21 Manm in vot an faver personn kont. Saverdir sa bann amannman *as proposed* dan *Committee Stage* i ganny pase par Lasanble Nasyonal.

Bon vi ki nou'n fini fer bann amannman anba *Committee Stage* nou pou

mazine retourne nou dan Staz Lasanble. Alor mon a demann Serzan pou *move Mace*.

Bon nou ariv lo staz pou nou pran en, eski nou a pran en *Formal Second Reading at this stage. Formal Third Reading*.

E en Mosyon, mon a demann en Mosyon sorti kot *mover of the Bill* pou en *Third Reading*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker, Mr Speaker dan labsans *Leader of the Government Business* e apre son enteraksyon avek ou e lo son *behalf*, mon le *move* ki the *Mental Health Care Bill* i ganny lir en Trwazyenm Fwa.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi, eski i annan en Manm ki segonde? Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Motion Seconded.

MR DEPUTY SPEAKER

Motion Seconded. Bon nou ariv en staz pou nou pran en vot *on the Third Reading*. Tou Manm ki an faver? Eski i annan okenn Manm ki kont? Mersi pou *Formal Third Reading* safwasi nou annan 20 Manm an faver personn kont.

Saverdir sa *Bill* i alor ganny aprouve par Lasanble Nasyonal

e mon pou demann Madanm Deputy Clerk pou fer en *Formal Third Reading*.

MADAM DEPUTY CLERK

This Act may be cited as the Mental Health Care Act, 2019 and shall come into operation on such date as the Minister may, by notice in the Gazette, appoint.
Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Madanm Deputy Clerk. Alors sa *Bill* parey in ganny amande i ganny aprouve par Lasanble Nasyonal. Bon nou pou al lo nou lot *Bill* ki devan nou. Se *digitization* me mon mazine avan nou fer sa nou a mon ava remersye bann Manm ki lo, Dr Susan Fock-Tave, Dr Daniella Malulu e mon mazine Mr pool li i pou reste, i pou reste. Mr Steven Knights pe ranplas li. *Ok* nou ava remersye zot e swet zot en bonn fenn zournen.

(THE DELEGATION WAS EXCUSED FROM THE HOUSE)

MR DEPUTY SPEAKER

Bon nou pou kontinyen avek nou travay mon demann *parliamentary reporter* petet pou kriy Mr Stefan Knights *Legislative Drafter*.

E petet antretan mon a demann *the mover of the Bill* pou prezant Mosyon pou *Second Reading Digitization and Publication of Gazette Bill, 2020*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker, Mr Speaker anba *Order 64(2)* mon le move ki *The Digitization and Publication of Gazette Bill* be read a *Second Time*. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi eski Mosyon i ganny segonde? Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Speaker Mosyon i ganny segonde.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Lemiel. Mon mazine *at this stage* demann *VP* pou prezant fer prezantasyon sa *Bill* an *attendant* Mr Knights. *VP* mon sizere ou komanse aköz tou fason nou a fer en deba lo merit. Mr Knights petet i a pli itil dan Staz Komite.

THE VICE-PRESIDENT MR VINCENT MERITON

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker sa Prozedlwa i en morso Lezislasyon tre enportan pou Sesel. I etabli pou la premye fwa dan nou pei en kad legal

pou piblikasyon *Gazette* i fer ki *Gazette* i pli aksesib pou dimoun pa selman Sesel me osi dan nenport ki landrwa atraver lemonn par *enternet*.

Gazette pou ganny mete lo en *sitweb* Gouvernman. Prezans *Gazette* e son litilite dan nou sistenm i remont ziska 200an pase. Nou pa'n kapab idantifye dat egzakt me resers i endike ki i ti annan en piblikasyon en *Gazette* depi lannen 1810 ki ti enform piblik ler Kod Penal ti antre an fors.

Gazette in reste ek nou pandan tou sa syek e son lenportans pa'n diminyen.

Annefe mon krwar ki lenportans *Gazette* in ogmant enormeman, in telman enportan ki sa mon *Gazette* in ganny definir dan nou Konstitisyon.

Personn pa kapab rezet litilite fondamantal ki *Gazette* i annan e bann fonksyon milti-dimansyonnel ki i deservi. I annan nesesite alor pou annan en kad legal e en lapros striktire pou piblikasyon *Gazette*. Pli enportan ankor i annan nesesite pou rann *Gazette* aksesib pou tou Seselwa, e tou investiser lokal, etranze e bann lakonpanyen e lezot antite ki egziste anba Lalwa, bann antite *offshore* dan nenport ki landrwa dan lemonn.

Apré ki Lasanble Nasyonal in konsider e mon swete aprouv sa Prozedlwa, Gouvernman pou etablir en *sitweb* pou met *Gazette* a laporte Seselwa e tou dimoun dan nenport ki pei gratwitman. Sa *sitweb* pou vin operasyonnel apartir le 01 Zanvye 2021. Plizyer dimoun e biznes a kapab ganny *Gazette* zis parey zot ganny zournal lo zot telefonn, *computer e tablet*. Me la diferans mazer Mr Speaker se ki *Gazette* pou gratwit.

Mr Speaker nou resers in osi montre ki dan plizyer pei ki zot fer *Gazette* disponib atraver medya sosyal parey *Facebook* avek *Twitter*.

Serten pei parey Rwayonm Ini, *Canada, Jersey* i le trwa pei *Caraibe* sa i en keksoz ki *Attorney Zeneral* kapab konsidere dan le fitir.

Dan *Gazette* i annan bann Notis, bann Prozedlwa, bann Lalwa bann regleman, bann lezot enportan ki piblik i merit konnen e ganny akse avek. Par egzanp *Gazette* i annan Notis lo lapwentman diferan endividi lo bann *Board* e komite.

I annan Notis lo dimoun ki pe demann sitwayennte Seselwa e i annan lenformasyon lo bann lakonpanyen lokal. Bann lakonpanyen biznes

Enternasyonal ki pe fonksyonnan dan Sesel.

I annan Notis sorti kot Labank Santral Sesel. I annan lenformasyon lo bann laplikasyon pou konble later, lenformasyon lo *survey* later e lenformasyon lo bann Lagreman Enternasyonal ki Sesel i antre ladan.

Deplis sa Prozedlwa pou osi fer Lalwa Sesel pli aksesib avek piblik. I en legzisans anba Lartik 86 nou Konstitisyon ki tou Lalwa, ki Prezidan i donn son laprouvasyon oubyen *assent* i ganny pibliye dan *Gazette*.

Pareyman anba seksyon 64 *Interpretation and General Provisions Act* tou regleman i merit ganny pibliye dan *Gazette*. Parey mon'n mansyonnen oparavan, bann Lalwa e regleman i ganny pibliye dan *Gazette* e zot osi pou gratwit. Dimoun i nepli bezwen al kot biro *Attorney Zeneral* pou aste en kopi *Gazette* e pou zot ganny bann Lalwa ki'n pibliye resaman.

Mr Speaker mon ti a kontan souliny lenportans *Gazette*. E parey bann Manm i okouran amwen ki en Lalwa ou regleman ki prevwar ki pou pran lefe lo en dat pli tar ki son piblikasyon, tou Lalwa i

komans pran lefe o moman i ganny pibliye dan *Gazette*.

Mr Speaker sa Prozedlwa pou ekonomiz en sonm konsiderab pou Gouvernman. Bann Zofisye *Attorney Zeneral* pou *upload Gazette* lo *sitweb* a sak fwa ki en *Gazette* i ganny pibliye. Gouvernman i anvizaze diriz sa larzan ki'n fer lekonomi avek anver konsolidasyon e revizyon bann Lalwa Sesel pou benefis pei.

Mr Speaker toulezan i annan Lalwa ki ganny amande me zot pa neserman ganny konsolide oubyen revize. *Attorney Zeneral* e bann lezot *expert* pe travay lo en stratezi soutenab pou asire ki bann Lalwa i vin pli fasil pou servi.

Mr Speaker mon profit sa loportinite pou mwan met lanfaz lo serten pwen kle sa Prozedlwa. Premyerman en dimoun i kapab ganny en kopi *Gazette* ki'n sertifye, par egzantp si i bezwen servi en Notis ki dan *Gazette* koman levidans, dan en pei deor ouswa si en koup i sertifye i neser pou lezot keksoz.

Dezyenman sa Prozedlwa pou dekrir prosedir pou piblikasyon nenport lenformasyon dan *Gazette*. Sa Prozedlwa i met en lobligasyon lo *Attorney Zeneral* atraver lasistans Komisyoner Revizyon

Lalwa, Clerk Lasanble Nasyonal pou pibliy en lendeks anyel pou piblik lo tou Prozedlwa. Lalwa bann regleman ki'n ganny pibliye dan *Gazette* pandan lannen. Mon prezimen ki sa lendeks pou endike lekel bann Prozedlwa ki pa'n vin Lalwa e lekel bann regleman ki'n ganny anile par Lasanble Nasyonal si i annan.

Sa Prozedlwa i a permet *Attorney Zeneral* repibliy en *Gazette* pou koriz okenn fot tipografi oubyen okenn omisyon ki'n kapab annan.

Senkyenmman i pou en lofans pou servi en fo *Gazette* e pou sey fer li pas koman *Gazette* ofisyel. Sizyenmman pou azoute *Attorney Zeneral* pou osi demann dimoun pou abonn-en pou zot ganny en notifikasyon e en kopi *Gazette* dan zot *email* koman en nouvo *Gazette* i ganny pibliye.

Sa i pou ideal pou bann lakonpanyen bann lorganizasyon bann profesyonnel dan domenn legal e osi bann lezot dimoun ki tre okipe. Pou napa letan pou tyeke de tanzantan si en nouvo *Gazette* in ganny pibliye.

Pou konklir Mr Speaker par met *Gazette online* Sesel pe amelyor aksesibilite ek *Gazette* e pou osi redwir nesosite pou dimoun al kot Biro *Attorney*

Zeneral pou aste en kopi *Gazette* akoz i pou gratwit e i pou fer tou Prozedlwa i nouvo Lalwa regleman. I regleman aksesib avek piblik.

Si parey mon swete sa Prozedlwa i ganny aprouve *Attorney Zeneral* pou devlop en *sit web* pou *Gazette* an pourswivan konsiltasyon avek *Bills Committee* Lasanble Nasyonal, *Zidisyer*, *Bar Association of Seychelles*.

Atraver sa *sit web* nenport dimoun i kapab lir *Gazette*, fer resers dan arshiv *Gazette*. *Souscrire* avek *Gazette*, aprann plis lo *Gazette* e kontakte biro *Gazette*.

Biro *Attorney Zeneral* pou eksplor posibilite pou dimoun anvoy zot Notis *électroniquement* e pou zot pey sa servis *électroniquement* pou pibliy zot notis dan *Gazette*. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Vis Prezidan. Eski i annan okenn Manm ki le entervenir lo baz merit sa *Bill*? Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker, Mr Speaker sa *Bill* i *straight forward*. Me selman i annan serten pti keston ki mon ti a kontan petet Mr Knights avek ou

permisyon i reponn. Me si aköz mon pa krwar nou pou bezwen al dan en *Committee stage* pou sa *Bill*. So, avek ou permisyon mon ti ava kontan demann li an Angle ki i kapab konpran ki nou pe dir.

Ok petet Mr Speaker one of the things Mr Knights perhaps should explain, aköz i annan dimoun ki'n raise serten konsern regarding the word 'digitization' which has a different meaning from the word digitalization.

E mon konnen there were Members who felt that the word should be digitalization but it shouldn't not be 'digitalization' it is correct that it is digitization but it is important to explain why the word 'digitization' is used and what it means.

And then if I may Mr Speaker in the Act section 2(b) you make reference to an Act or Decree or Order in Council having effect as part of the law of Seychelles bla, bla, bla and is there another way of writing this section? So that you take into consideration those Acts or Decrees that you are talking about. Rather than referring to making reference to, this particular section. The way you have? Section 2(b).

Ok and then Mr Speaker in section 7 of the Act, the wording

in the last sentence of section 7, you use the word 'proceeding calendar year' 'again which to me seems redundant to have to bring it again. Perhaps we don't need to reuse the word 'calendar year' here.

And then in section 8, why don't we move the last 4, the last 5 words back after in the third line after the "is" and you put the last five words until the contrary showed admissible in evidence in legal proceedings eksetera. It would have the same meaning rather than having it at the end.

And then there is another little typo which mon ava petet avek ou permisyon interface avek Mr Knights apre. Me solman mon krwar sa ki enportan se ki sa Lalwa i al dan laliny sa ki toultan mwan personnelman koman en lezislater mon'n rode.

Ou konnen nou annan lezislater ki bann eksper legal zot bann Avoka. Apre ou annan lezislater ki zis move. Pa verti lefe ki ou en lezislater, ou sey ou mye pou ou konpran bann Lalwa ki vin otour ou.

Pou ou konpran louvraz ki ou pe fer. E dan bann bokou pei deor i annan dimoun ki ganny referred to dan zot fonksyon as legislators. I annan dimoun ki

ganny referred to as legislators and legal practitioners.

Sa Lalwa i en bon konmansman. I en bon konmansman akoz i montre nou apre plizyer lannen ki nou'n *rely lo the physical aspect* sa *Gazette physic*. Nou pe al byento annan en *Gazette online* ki pou met sa Lalwa, a met bann Lalwa fer li aksesib pou en *wider audience*. E sa lavantaz ki ou pou annan avek sa proses ki sa Lalwa i fer. E sa ki enportan se ki prezan sa i pa vin akoz i annan en *Policy* i pou annan *e-Government* li. I pa vin akoz i annan en Polisi pou fer li me i vin akoz i annan en Lalwa ki demande ki ou fer li.

E sa i enportan sa. E sa ki enportan se ki sa i ava permet par egzanp nou vwar pou dir tanzantan nou pe amann bann Lalwa, *ok?* Me sa bann lamannman pa neseserman ganny pran an konsiderasyon, ler ou pe annan en revizyon Lalwa. Sa i en komansman.

I en komansman akoz la nou pe koz zis lo sa *Gazette* ki li i vin, i vin *online*. So premyerman i pou en *reduction in cost*. Pou pibliy sa *Gazette* i vin pli fasil. Dezyenman i vin pli aksesib akoz dimoun pa bezwen *actually* al rod en kopi sa *Gazette*.

Sa ki mon pa konnen *what I do not know whether or not there would be a charge to accessing the Gazette. As it is a charge you have to buy the Gazette today so that would have to be clarified*. Me selman *this is what the advantage is* e mon krwar i en *stepping stone to go in any direction* ki nou anvi ale.

Lalwa pa devret *prémisse*, pa devret lanvironnman zis dimoun ki annan en Degre dan Lalwa. I pa devret. Akoz dimoun ki sa Lalwa i annan lenpak lo li zot pa bann Avoka zot. Zot bann dimoun ordiner. Zot bann dimoun dan nou distrik. E i enportan ki nou koman lezislater, nou pa zis fer sir ki dimoun i ganny akse ek Lalwa, me i fer ki prezan dimoun a konnen ki pe pase.

Par egzanp meton ler en *S.I* i sorti par egzanp. En *S.I* i sorti *unless* en lezislater i al anba en *GPA* mon krwar seksyon 64 pou *squash* sa *S.I* - en kantite fwa ou tann lenpak sa *S.I* apre ki'n fini ganny entrodwir, *right?*

Me si i pe vin *part of* en *Gazette*, e sa *Gazette* i dan en format *digital*, i fasil pou sa dimoun ganny akse avek. Akoz pa tou dimoun ki pou al rod en *Gazette* ou konpran? Ou war?

So sa i ede. I ede dan fer dimoun pli *aware* kwa ki pe pase e siport sa prensip Gouvernman kot i annan sa *White Paper stage* ozordi pou anmenn bann konsiltasyon adisyonnèl.

So pou mwan *it's a step at the right direction. So hopefully* prezan *the next step* ki nou a war, nou kapab war bann konsolidasyon Lalwa ki pli azour avek tou bann versyon, tou bann lamannman ki'n ganny fer. Ki a fer ki ler pa egzant en Manm pe koz lo par egzant nou pe koz lo *Domestic Violence Bills* oubyen *Family Tribunal*, tou bann lamannman ki'n ganny fer i dan en sel landrwa e ou kapab ale ganny li.

Sa ki nou pe fer. I pa pou fer sa deswit la, me i en *step* dan sa direksyon ki *AG's Office* i le ale, ki mon krwar mwan mon senserman mwan krwar i en bon keksoz. E i ede pou nou fer nou popilasyon pli *aware* dan sa konteks legal ki zot reste. So se pou sa rezon ki mon pou siport sa bann lamannman.

E en dernyen keksoz ki mwan mon le *remind* tou dimoun. Pandan mon leksperyans pou mwan ki mon'n gannyen dan Lasanble Nasyonal, mon pa en dimoun ki'n *trained* dan domenn legal,

me mon'n asiz otour bann Avoka ki'n pas dan Lasanble pandan mon bann, mon'n gannyen mon'n aprann en kantite keksoz avek zot. I annan en keksoz ki mon'n remarke se ki parfwa i annan dimoun i fer *Lalwa sound as if* i en keksoz ki sitan difisil pou ou konpran.

Ki ou bezwen annan en *training*, en *background legal*. E mon krwar Deputy Clerk ki'n osi form par bann lekip dan Lasanble in osi, mon'n vwar dan bann *meeting* in osi devlop en konpetans pou konpran Lalwa.

E sa i fer ki nenport ki i kapab pran en Lalwa e konpran son lenpak malgre ki ou pa pou, ou pa pou dan son totalite konpran ki son lenplikasyon ki pou annan. E *everything*, tou keksoz ki ede dan fer ki *which make laws easier to access, brings it in the public domain*, pou mwan i en bon keksoz.

E se sa mon krwar ki Lasanble i bezwen siporte, e fer tou fason pou nou kontinyen ki i annan sa evolision. E mon le felisit Biro *Attorney Zeneral* ki zot in vin avek sa Lalwa.

E ki zot in pran sa linisyativ pou vin ek sa Lalwa. Mon konnen i annan lezot linisyativ ki zot le pram vizavi reform dan bann lafason ki bann Lalwa i ganny prezante.

Nou deza annan en *Law Review Commissioner* ki pe fer en bon pe travay. So mon krwar ki nou pe al dan en bon direksyon pou fer sir ki nou bann kad legal, lanvironnman legal lafason ki sa bann keksoz pou enpakte lo nou, i vin pli fasil pou dimoun pou konpran.

E *in the ultimate* parey sa *at the end of the day* mon ti a kontan en zour nou adopte en *style drafting*, ki fer ki nenport ki - ler mon dir nenport ki, mon dir tou dimoun ki kapab lir e konpran en keksoz i kapab lir sa Lalwa e konpran.

I pa bann terminoloji ki apre i bezwen al pey en dimoun R200 zis pou eksplik li en keksoz ki pa neser, kan li menm li i ti kapab konpran. Mon krwar Mr Speaker ou konpran dan ki direksyon mon pe ale. Avek sa Mr Speaker mon pou donn mon sipor sa bann sa Lalwa.

E avek ou permisyon mon konnen mon'n entervenir lo sa Lalwa ler nou pe - vi ki mon pa santi nou pou al *Third Reading*, a sa moman mon ti a demann ou permisyon pou mwan fer serten pti referans avek serten koreksyon ki nou bezwen fer avan ki nou al devan. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Onorab Johan Loze.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker premye laliny dan sa morso Lezislasyon ki devan nou i dir, "*The primary object of this Bill is to make the Gazette, more accessible to the public.*" Senp.

E sa premye laliny i definir menm la fason ki sa morso Lezislasyon in ganny ekrir. I senp, i direk, i *to the point*.

E mon krwar Biro *Attorney Zeneral* i devret ganny felisite pou sa nouvo fason travay ki zot pe adopte. Non selman konteni sa Lezislasyon e size ki i pe adrese, ki pe ede moderniz lafason ki Lezislasyon i ganny pase dan sa pei, me *the drafting of sa Bill* li menm i montre en nouvo direksyon ki biro *Attorney Zeneral* pe pran.

E sa mon krwar *it's for the better*. Pou anmenn bann Lezislasyon ki pli senp, pli aksesib, pli konpreansiv pou nou bann *constituence* i esansyelman sa ki nou anvi *and what we should be aiming for* dan sa pei. Pa keksoz ki'n zis ganny ekrir an legaliz ki bezwen ganny enterprete par bann Dokter Lalwa.

Koman en lezislater mon krwar fermeman ki nou bezwen *ahead* dan sa direksyon e pas

bann morso Lezislasyon ki pli senp, pli kler e ki nou pep i kapab angaz zot a 100poursan avek travay ki nou pe fer isi dan Lasanble Nasyonal.

Now Mr Speaker, konteni sa Lezislasyon li menm e size ki i pe adrese. Sa kote modernizasyon e *numerisation of the Gazette*. Le sityasyon ki lemonn i ladan ozordi, sityasyon ki nou vwar li, ki nou vwar nou ladan ozordi pe pous ver sa direksyon *anyway*. I byen ki Biro *Attorney Zeneral* in pran sa lepa zot, e i enteresan ki sa pe arive avek en keksoz ki dat depi 1810.

Li ki pe *show the way forward* prezan ozordi kot i pou aksesib *online*. Kominikasyon pou met keksoz ladan i kapab ganny fer *online* e menm peyman i vin *online*. Ki sityasyon ideal ki nou bezwen ozordi dan sa lemonn abnormal *COVID-19*. So i byen ki Biro *Attorney Zeneral* pe konmans montre semen pou larestan - non selman pa zis selman Gouvernman be larestan lorganizasyon e menm endividi, pou nou pous pou plis servis *online* dan plas in *real life*.

So avek sa Mr Speaker, mon pou eksprim mon sipor pou sa Lezislasyon ki devan nou Lasanble ozordi. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Loze. Onorab John Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis ek tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker sa *Bill* li menm i en *Bill* administratif, i en *Bill* ki pe anmenn modernizasyon. Modernizasyon dan louvraz ki *Attorney Zeneral* i fer e i en *Bill* ki si oule i pe kree sa la transparans o nivo enternasyonal pou montre poudir ki Lalwa ki bann keksoz ofisyel ki pase Sesel.

Me an menm tan mon ti a kontan eksprimen ki mon ti ava prefere ki si nou ti annan en *Bill* en *Legislative Gazette*, pou zis bann *legislative matters rather* ki en *Official Gazette* ki vin *online*.

Konmsi si nou ti kapab annan sa distenksyon ant sa de vedir en *Legislative Gazette* avek en *Official Gazette*, so ki dan sa *Legislative Gazette* nou ti kapab vwar zis bann keksoz lezilatif bann *S.Is* e bann Lalwa, bann nouvo *Bill* ki ganny publiye.

Whereas sa *Official Gazette* nou ti ava war tou sa bann lezot keksoz, ki ti ava kapab si oule anmenn serten

focus lo travay legal ki pe ganny fer travay dan pei.

Mr Speaker i annan plen pei i servi sa sistenm par egzanp *Cayman Island* ki servi sa sistenm nou'n vwar serten model ki manner sa keksoz i ganny fer. Be selman mon krwar i ava desizyon petet biro *Attorney Zeneral* a en pwen ou petet pou realiz lo la osi.

2enm pwen mon ti le fer pase Mr Speaker, se ki ozordi zour pou nou pibliy keksoz lo papye, i kout osi en pye dibwa *somewhere else in the world*.

Alor ler nou pe *go green* keksoz oubyen nou pe *digitalized* keksoz oubyen nou pe *digitized* keksoz, ki fer ki nou pe servi mwens papye e sa i ede lo pwennvi lanvironnman. I ede pou gard en *blueprint* lanvironnman ki pli sen pou nou pei.

Mr Speaker lo kote *the ease of doing business*, mon asire ki ler *Gazette* i ganny met lo en *website* i pou anmennen osi sa laspe *ease of doing business* isi Sesel. Akoz en nenport endividi ki annan bann *offshore business* oubyen bann lezot dimoun ki pe *follow* sa bann dosye, ki bor bann biznes i ganny anrezistre, i kapab zis ale ouver sa *Official Gazette* lo *website* e konnen poudir tel

biznes i ganny anrezistre Sesel.

Sa osi i anmenn sa la transparans lo nivo enternasyonal. Me selman Mr Speaker zis an pasan mon ti le anmenn devan ki pou mwan i fer premye fwa ki mon vwar en *Bill* ki vin devan, ki osi anmenn provizyon pou amann en lot *Bill*.

I vedir *Internationally Interpretation and General Provisions Act*. Sa i fer premye fwa i arive mon pa konnen si nouvo *trend* ki zot pe fer, oubyen si pa fodre anmenn en lot *Bill* pou amann *Interpretation and General Provision Act*.

Akoz anba seksyon 14 nou war sa pe ganny fer. Alor sa i mon de pti pwen ki mon ti anvi met devan. Apard sa mon vwar poudir sa *Bill* i al dan lespri bonn gouvernans, i al dan lespri modernizasyon e sirtou a sa letan kot nou pe koz lo nouvo normal, kot nou bezwen annan bann fason fer keksoz ki pli modern e ki pli an bonn sante. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Hoareau. Mon a donn laparol Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Ankor enn fwa bonn apre midi tou dimoun. Mr Speaker i annan apepre 4an la ki nou pe koz lo sa ki nou apel TAG an Angle. *Transparency, Accountability and Good Governance*. Bon gouvrenans latransparans avek rann kont. Me letan mon get lobzektif e rezondet sa *Bill* mon vwar ki son dernyen paragraf i dir ki, *“This plan to have the Gazette available on the internet will assist Seychelles in meeting its international transparency obligations.”* I byen, solman mwan mon krwar lasarite i konmans dan lakour.

E lanfaz ti merit ganny mete lo donn akse nou popilasyon avek sa bann lenformasyon e zot ti napa akse pour anfet zot napa ziske ler sa *Gazette* ofisyel la pou vin *online* pou la senp rezon son kou.

Mon rapel mwan detrwa lannen pase mon ti *call* Biro *Attorney Zeneral* e demande pou mwan zournal *subscribe* avek *Gazette* ofisyel, be sa pri ki zot ti dir mwan pa'n enteres mwan mon pa ti pou kapab *afford*.

So mon mazine konbyen bann lezot pti biznes dan Sesel ki napa akse avek *Gazette* ofisyel;- endividi Seselwa. Me pourtan bann lenformasyon ki dan *Gazette* ofisyel konmsi la

nou koman Manm Lasanble Nasyonal nou gannyen. I en plezir pou mwan sa kalite lenformasyon ki ou gannyen lekel ki pe demande pou vin nou Seselwa, bann rapor finansyel, bann labank, bann sanz non tou sa letan par egzant ki nou'n konn Prezidan Danny Faure zanmen mon ti konnen poudir i annan avek fason ki son non ekrir be dan *Gazette* ofisyel ki mon ti war.

So i bann pti, pti keksoz ki pou enteres en kantite dimoun e alor i byen ki sa linisyativ in ganny pran. So mwan mon ti pou pran. Mon ti war li pli byen ki nou dir i pe asiste pou nou zwenn lekspektasyon nou pep ki zot ganny akse ek lenformasyon.

Alor vitman mon oule tous serten pwen ki Vis-Prezidan in tous lo la dan son prezantasyon. I n dir nou poudir sa reform annou apel li koumsa, i pou anmenn i pou fer ki Gouvernman i ekonomiz en sonm konsiderab. Mon ti a kontan demande pou mwan kiryozi konbyen ki zot pe prevwar ekonomize?

Lo en kote ki Gouvernman pou fer lekonomi i kapab annan en reperkisyon ekonomik pou en lot dimoun. Par egzant. Si zanmen *Gazette* ofisyel i aret *print* nepli annan *hard copy* i

annan en *printer* ki pou perdi biznes, e i annan enn de Seselwa ki pe *print* ki pe ploye ki pou perdi zot *livelihood*.

Solman mon pran kont ki *Clause 4 (2)* i dir, “A *printed form of the Gazette may be published by the Government printer as directed by the Attorney General.*” So i posib. Ki *still* i annan en pti gin ki ganny *print* me sa Vis- Prezidan i ava re-eksplik nou lo la si sa i pou le ka.

E an menm tan ki mon lo sa zafer sa pwenn la, mon ti ava kontan fer en propozisyon lefe ki *Gazette* ofisyel prezan pou vin *digital*. En propozisyon pou nou komans met portre bann dimoun ki pe rod sitwayennte.

Souvandfwa nou zis war en non dan *Gazette* ofisyel nou pa konnen lekel sa endividi, me si nou ti vwar son portre i fasil prezan pou mete. Nou ti ava dir anr nou konn li sa madanm Malgas i reste la ouswa sa msye Endyen la. Mon war li mont monte. So mon konnen lekel sa dimoun.

So sa i en propozisyon mon ti anvi fer. Apre i annan kestyon bann *back copies* prezan. Vis-Prezidan in nonm nou dan en lannen 1800 ki premye *Gazette* ti vini, ki pou arive? Eski mon krwar i ti ava en proze Nasyonal enteresan,

pou nou *go back* e kapab *digitalized* tou sa bann *back copies* e ki a vin form parti sa *website*. I ava dan sa prosesis la kree en pe lanplwa pou serten dimoun ki ti ava fer sa.

E an menm tan pou mwan fini koman nou lo la kekfwa sa pou *go back* pou *digitalized* sa bann *past copies*, i ava vin en legzanp poudir i posib. Parske resaman mon ti pe fer en konversasyon avek en dimoun - ou war Nasyon, zournal Nasyon i pa'n vin *digital* li zis ki apepre 2000 ouswa 2004, ki ou pou komans ganny bann *digital copy of Seychelles Nation*.

Be se portan i en gran larises pei ki nou kapab perdi, akoz bann *copies* back depi '79. Mwan enn mon bann gran plezir ler mon annan letan mon al laba kot zournal Nasyon, mon asiz dan zot sant dokimantasyon mon fouye kantite lenformasyon, lekel ki'n deza dir kwa, bann portre ki'n ganny bibliye.

I en larises enkrwayab ki nou kapab perdi, si nou pa fer vitman sa *digitalized* sa bann *back copies*. E an menm tan i rapel nou bann dokiman arxiv ki nou pe perdi akoz bann problemn *fungus*.

So tousala i anmenn nou dan sa refleksyon pou nou koman en Nasyon vitman rod

ressours finansyel rod kapasite imen pou nou sov sa bann dokiman akoz nou pou perdi sansan. Se sa pwen ki mon ti anvi fer Mr Speaker lo sa pti *Bill* ki devan nou. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Henrie. Onorab Flory Larue.

HON FLORY LARUE

Mersi Mr Deputy Speaker. Mr Deputy Speaker, mon ti a kontan met en pti *quote* devan tou dimoun, ki dir “*ignorance of the law is not a defence.*” Letan ou al Ankour ou pa kapab dir Ziz mon pa konnen ki Lalwa i dir, alors mon’n fer sa lofans, mon pa ti konnen. I pa en defans. Alor ozordi, lefe ki nou pe *digitalise* nou *Gazette*, nou pe fer ki toudswit dimoun pou konnen ki mannyer Lalwa in sanze letan nou pe dir dan kote en *S.I.*

E letan en Lalwa pou sanze dan konteks en *Bill*, i pou deza konnen kwa ki pe vini. So, sa i pou ed nou pep Seselwa pou zot kapab konn Lalwa e kapab pratik li byen dan kominote. Mon ti a kontan dir lofis *Attorney General’s Office* ki zot in pran en bon pa pou zot enplimant sa *paperless Government*, kantmenm i ti *part* Polisi Gouvernman. Me osi pou

vin en legzanp pou lezot Departman Gouvernman pou pran a linisyativ *to go digital*. Akoz avek *COVID*, i pe montre ki nou pa oule dimoun sirkil. Alors sa ti ava en bon legzanp, en bon linisyativ pou larestan kapab *take* sa *on* zot osi, pou fer li vin en par zot travay. *To become paperless and to go online.*

Enn bann keksoz ki mon’n tann nonmen osi, i en keksoz ki pres ek mon leker. I langaz ki ganny servi dan bann *Bills*. E bann keksoz ki *Attorney General* ti kapab pran an konsey i sa ki *CJ* ti dir, letan i ti dir nou ki letan nou poudir en keksoz dan en Lalwa, annou sey met li pli kler posib, ki en dimoun i byen kapab konpran kwa ki sa Lalwa pe demann li, pou li kapab enplimant li.

Letan nou pe pran sa desizyon pou nou *go online*, mon ti a kontan propoze ki *Attorney General’s Office* i konsidere ki mannyer sa *website* i fonksyonnen. Letan ou *online*, ou pli kapab fer en lyen ant detrwa keksoz anmennen. Onorab Henrie in propoz met portre, mon krwar i en bon nide. I devret vreman ganny regarde sa. Me selman i annan bann *links* ki kapab ganny fer letan en *Bill* i ganny propaze.

Akoz en *Bill* i pe swa i pe vin *solve* en problem. I pe vin *deal* avek en problem ki nou annan ouswa i pe rektifye en Lalwa ki nepli, i pe *repeal* en Lalwa pe enplimant enn nouvo. E letan nou pe regard sa, fodre sa bann dimoun ki pe gete i kapab vwar listwar. Akoz se sa listwar ki ede pou vwar kote sa amannman pe vini, e i pou fer ou pli for dan kapab enterakte avek sa nouvo format, ouswa sa nouvo propozisyon ki pe ganny fer letan ou konnen kote i sorti.

Ladan i vin osi son kote, son *written explanation* ek sa evolisyon. Sa osi zot ti kapab met li ladan, pou montre valer sa bann sanzman ki pe ganny fer. Pour lemoman enn bann keksoz ki osi ki mon krwar nou bezwen *keep* antet letan nou met sa *website*, se sekirite sa *website*. Akoz nou bann Lalwa pei nou i dekoul dan nou Konstitisyon, e nou pa ti a kontan demen si nou annan en *misrepresentation* ouswa en dimoun ki vin sey manipil sa *website*.

Alor mon krwar nou bezwen sey reget en pe sa seksyon ki koz li *fines and penalties*, pou nou fer sir ki en dimoun i pa *disrespect* nou bann Lalwa, par fer bann amannman ouswa sey *tamper*. Akoz nou Konstitisyon, nou

bann Lalwa i dekoul dan nou Konstitisyon e nou pa devret les zanmen en keksoz Nasyonal konmsa vin en problem dan lefitir. Alors sekirite sa *website* mon krwar i bezwen en keksoz ki nou bezwen gard antet.

Mon apresye osi pou vwar ki dan sa *Bill* ki devan nou, nou vwar en sanzman ki vreman mon krwar i enportan dan sa lepok ki nou ete. Nou pou *repeal* sa '*Peoples Assembly*' e nou pe met '*National Assembly*' dan son plas. Mon krwar i toutafe, son letan i toutafe parfe la pou nou vwar ki sa '*Peoples Assembly*' sa mo, i sorti e son mo ofisyel ki devret annan, ki *National Assembly*, kot Lalwa i ganny fer, i ganny donnen son vre valer dan Lalwa.

Me letan nou pe koz lo ki mannyer nou enplimant en Lalwa dan nou Lasanble, lefe ki nou pou fer en keksoz *in digital*, i fer ki toudswit pep Seselwa ki zot ki enplimant Lalwa, bann Lalwa i pou zot, zot kapab vwar sa Lalwa kot i vini. Me nou bezwen sey fer en fason dan sa *website*, enkli zot.

Akoz letan nou fer en Lalwa koman Lezislater, nou en group dimoun ki pa neserman annan en bagaz lagal e nou bann Lezislasyon ki nou fer i ganny enplimante dan diferan sekter. Sekter Lapes,

Sekter Lagrikiltir, Sekter Lasante, Sekter Tourizm.

E dan sak sa bann sekter i annan son spesyalis e ti a bon ki depi komansman letan *Bill* pe ganny propoze ki toudswit i annan en *forum* ouswa en plas, ki zot kapab met zot propozisyon direk. Zot ava annan kekfw a en swa pou fer li piblik, ouswa gard li prive ki i ganny analize ouswa ganny anvoye dan serten form. Me selman nou bezwen fer li en *must* ki nou kapab annan sa enteraksyon lo sa *website*.

Aakoz sa i donn nou en gran loportinite pou nou enkli sa bann keksoz, dek ki nou lanse, ki nou enkli li, ki piblik toudswit i kapab donn zot *feedback* sorti dan sa sekter ki ganny afekte. Avek sa Mr Deputy Speaker, mon termin mon lentervansyon. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Larue. Bon mon napa lezot enterven an a sa pwen. Mon annan 2 propozisyon. Enn nou kapab *break* la, tourn 4er, nou a pran *Right of Reply* e lezot komantr ki nou ti annan. Akoz nou pa pou al dan Staz Komite. Oubyen nou kapab kontiny la, nou a *break*, nou fer en sel kontinyen ziska nou fini? Bon, be vi ki mon napa lezot

enterven an, mon a demann Vis-Prezidan pou donn son *Reply*. Vis-Prezidan.

THE VICE-PRESIDENT MR VINCENT MERITON

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon ti a kontan ek ou permisyon remerci tou bann Manm ki'n pran laparol e kontribye ver sa Lalwa e montre sipor pou en lide ki son letan in arive, en keksoz ki pe moderniz lankadrem an nou bann Lalwa. E ki fer, mon krwar lanfaz in ganny mete par preski tou enterven an ki donn piblik akse avek nou bann Lalwa.

E en Onorab in koz lo si nou ti kapab fer en diferans an Gazet Ofisyel avek Gazet Lezislatif ek lezot parti Gazet. E Mr Knight in eksplik mwan ki i pou annan bann diferan *folders* ki ou pou annan Ofisyel, Sipleman, Ekstraordiner e lezot bann Notis ki annan. So, i a kapab fer sa. E tou fason i annan en travay konzwent Lasanble Nasyonal, Zidisyer avek Biro *Attorney Zeneral* ki pou travay ansanm pou son arsitektir, son fason ki i pou pran plas.

E la i annan en lot propozisyon ki'n ganny mete, fer en *forum* enteraktiv ki dimoun i kapab met zot komantr, rod serten

leklersisman e ki serten bann ekspert legal i kapab donn serten gidans, serten konsey pou permet ki Lalwa i vin dan domenn tou dimoun.

Mon'n osi apresye lanfaz ki'n ganny mete lo sa kestyon *ease of doing business*, wi. A la perse en kantite dimoun nou kapab ganny sa lenformasyon. E osi parey nou ti pe koz yer, nou defans pou lanvironnman i ganny osi antre ladan. Akoz ou pa pe bezwen *print* a mwen vremen ki ou pou bezwen pou en serten proses legal, oubyen otreman ki ou kapab *print*. Oubyen *Attorney Zeneral* i kapab diriz *printer* pou *print* li parey en Onorab in demande.

Mannyer mwan mon konpran i annan en lekonomi R1.2milyon ki pou ganny fer atraver sa. E wi, *Attorney Zeneral* i kapab parey mon'n dir donn lord *printer* pou *print* li dan bann ka spesifik.

Apré osi i annan en propozisyon ki'n ganny mete pou nou kapab met portre lo bann *Gazette* Ofisyel. I en keksoz ki nou note pou get ki mannyer i marse. E mon krwar i zisteman lobzektif ki nou kapab komans met dan en fason nimerik, dan en fason nimerik sa *sitweb*, bann Lalwa, konmsi nou ale dousman, dousman nou desann deryer

ziska 1810 si ou le. E osi sa ki pou permet, nou konsolid bann Lalwa.

E en Onorab in demande ki ler ou antre dan sa *sitweb* i devret annan bann lyen, bann *link* e osi en Lalwa ki'n konsolide pou kapab petet *track* bann premye amannman, dezyenm amannman ki i fer resers pli fasil, e osi annan serten komanter pou eksplik rezon det son amannman a son letan materyel spesifik.

So, mon ti a kontan remersye tou dimoun ki'n pran laparol. E mon krwar Onorab Pillay dan son lentervansyon ti'n demann detrwa kestyon teknik ki Mr Deputy Speaker, mon pa konnen ki mannyer nou fer li. Si nou bezwen al dan *Committee Stage* oubyen si i kapab pran laparol la avek ou permisyon pou kapab donn serten leksplikasyon. Mon reste anba ou gidans Mr Deputy Speaker. Otreman mon satisfé avek konteni bann lentervansyon. Mersi Mr Deputy Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Vis-Prezidan. Bon a sa staz mon pa krwar nou pou bezwen al dan en Staz Komite, me selman sa ki mon pe sey deside se si nou pou reponn sa bann kestyon teknik, avan nou

pran en vot lo merit, oubyen nou pran en vot lo merit, apre zis nou poz bann kestyon. Pa neserman dan en Staz Komite. Me selman mon krwar ou ti anvi Mr Knights ki koze. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Deputy Speaker. Mr Deputy Speaker, petet annou pran en vot lo merit *and then* nou ava *deal* avek sa letap. Ki mon ava sizere, nou ava demann bann kestyon an angle, akoz *anyway* si nou pou al dan *Committee Stage* i pou en *very short while*. So, *it doesn't do any damage* nou al dan en *Committee Stage*, nou fini.

MR DEPUTY SPEAKER

Mon sizere nou al dan *Committee Stage* ki pou tre kourt, parski bann topik i ase minim. Alor nou pou al pran prezan en vot lo merit. Tou Manm ki an faver. Eski i annan okenn Manm ki kont?

Mersi. Madanm Deputy Clerk i dir mwan 23 Manm ki an faver, personn kont. Savedir nou pou al prezan dan nou Staz Komite e mon a demann Madanm Deputy Clerk pou li fer en *Formal Second Reading*.

MADAM DEPUTY CLERK

Mersi Mr Deputy Speaker.

A Bill for an Act to provide for the Digitization and Publication of the Gazette and to provide for matters incidental thereto. Mersi Mr Deputy Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Madanm Deputy Clerk. Mon a demann Serzan pou bouz *Mace*, pou al dan Staz Komite. Mersi bokou Serzan, nou dan Staz Komite e deba i ouver, Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, mon premye pwen ti konsern *title of the Bill. Digitization*. Mwan mon konpran akoz nou pe servi *digitization*, me ti annan serten konsern ki ti'n ganny *raise* dan *Bills Committee*, akoz nou pa servi '*digitalization*'. Letan nou'n gete nou de Onorab Georges, i annan diferan *meaning* tou lede. *Digitization is the act of making this into a digital form. As opposed to digitalization which is to take documents and then scan them, and then put them online, put them in another format.*

So, nou napa problem ek *wording*, me selman ti annan Manm ki ti'n eksplik konsern lo *wording*, ti ava enportan ki zot konsern i ganny adrese.

Dezyenm pwen e sa i en pwen ki Onorab Georges osi in raise, i konsern section 2(b). Section 2(b) nou fer referans avek sa paragraf ki koz lo *‘any Act, Decree or Order in Council having effect as part of the Law of Seychelles by virtue of section 15 of the Constitution of the Republic of Seychelles Decree, 1979, or any other written law. The question that was being asked is there any other way writing this so that we don’t include the work decree? So, that we don’t make reference to the word decree, because decree stamps from period where it was decreed. It wasn’t a constitutional-based approach. There was no Assembly. It was in a one-party state era. So, this is what the discussion was about.*

Me selman *the difficulty* ki arise, se ki dan IGPA *this is how it is written. Unless you change it in the IGPA, it makes it more cumbersome to do now.* I vin pli difisil pou sanze. Mon krwar *you were privy to the conversation,* ki mon ti pe gannyen regarding sa morso ki la.

2enm ...

MR DEPUTY SPEAKER

3enm.

HON SEBASTIEN PILLAY

3enm, *sorry* Mr Chairman. Mersi Mr Chairman, mersi. Mon vwar mon koleg lot kote laba paret pe vreman apresye mon bann prezantasyon. So mon kontan. Nou koz bokou parfwa. *Ok, section 7, Mr Knights, we can do without the word ‘calendar’, so we just put the proceeding year. Akoz generally to 31st December is a calendar year.*

Section 8, *we move the ‘until’ after the ‘is’, before the word admissible, so it becomes ‘and is until the contrary is shown admissible in evidence’.* Section 8 pe propose ki nou tir sa bout kot i ete *at the end* pou vin pli devan akoz *that the better drafting style* ki nou kapab adopte. *Ok, alright.*

Section 9 Mr Chairman, nou tir sa comma apre Act, so it just read *“of this Act are declared to have been and are deemed to be issues of the Gazette legally printed,”* ok? You don’t need the comma, after the word ‘Act’ in Section 9, the 2nd line. *Where the word Act appears the 1st time. You don’t need the comma there.*

Section 10(b), 1st line, *“to correct in that reprint ‘any’ we add the word ‘any’ after the word ‘reprint’ grammatical and we do away with the comma*

and we add the word 'or'. Any grammatical or typographical, ok? And then Section 13, determine the manner, form, times and occasions in and on which the Gazette is published. Because the time, on which the Gazette is published. The manner is which and the time on which is published.

And then section 13(e), you've added the word 'prescribed' from the beginning. So, to be consistence with the style and format we add the word 'prescribed' any other matter necessary for the due administration of this Act.

And then the final one was the issue of the consequential amendments, Mr Chairman. Pou bann ki'n lir IGPA section 22, we are going to be doing the same thing avek the Civil Code. An Act, in the Act you will consequential amendments to the Act rather than consequentially amending each and every other Act.

So, nou'n tyek and the discussion ki nou ti gannyen taler Mr Chairman, just before you left as you recalled, faving a consequential amendment here it makes better sense than going to amend the IGPA, which itself is to be amended in a wider sense.

E mon krwar bann Onorab a kontan ki from now aprezan dan IGPA i ava nepli annan en reference to the Peoples Assembly, me i ava annan en reference to the National Assembly. These are the proposition of amendments ki mon ti annan pou Mr Knights. Mersi Mr Chair.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Mon mazine bann amannman i bezwen ganny segonde avan. I annan serten ki annan keston me i annan amannman osi. Petet mon a les. - I will allow Mr Stefan Knights to respond and then we can take the amendments if necessary.

MR STEFAN KNIGHTS

Thank you, Mr Deputy Speaker and good afternoon Honorable Members. With respect to the issue of 'digitization' and 'digitalization', we did our research and based on our research we came to the conclusion that 'digitization' was the appropriate word on this aspect, because for us digitalization was given primarily with the data and the numbers. So, at the end of the day the Honorable Members will have to make their decision on that issue.

On the issue with respect to the Act, we would say that you should keep the word 'decree' because they are still laws that use the word decree that are still in force. Today if you look at the definition, we have slightly amended the definition in the Interpretation and General Provisions Act.

In the General Provisions and Interpretation Act proceeded the 1993 Constitution. So, you will see reference to section 58 of the Constitution. We have changed that to Article 86 of the Constitution. And as a result of that change we have also placed the words "any other written law" to cover the Constitution that existed before the 1993 Constitution.

On the issues with the changes, we don't have any issues with respect to the changes to the section identified by Honorable Mr Pillay. He also raised the issue about the Gazette being for free. The Gazette is for free. However if someone wants to make a subscription to the Gazette, that person can pay for a subscription in that.

A person may not have the time, every time to come and check when to see a Gazette is updated. So, you pay a

subscription fee and when the Gazette is updated you automatically get it in your inbox. So you are aware. So, someone who is not paying the subscription will have to come and check to see when the Gazette is updated.

The other issue that we will also discuss with the Bills Committee as well as the Judiciary and the BAR Association relating to the Gazette. For example, whether or not you should put the time that the Gazette is uploaded.

So, for example a person committing an offence at 12 o'clock, but the Gazette is uploaded at 5, so you just need to be a bit accurate with respect to whether or not that person should be held liable for something that wasn't a law at the time of the day. Thank you, Mr Speaker, that's all.

MR DEPUTY SPEAKER

Thank you, Mr Knights. Bon, i paret ki sa bann lo digitization i kler poudir i satisfè parey i ete. Seksyon 2(b) nou kit li parey i ete. Sa ki li i sizere i ok, i legal. E tou bann larestan seksyon e amannman ki ou'n propoze zot ok avek. Alor eski i annan ankor lezot pwen ki nou oule souleve. Onorab Larue.

HON FLORY LARUE

Mr Deputy Speaker, anba seksyon 4 mon ti a kontan regarde si lefe ki i pou en *digitalized copy of Gazette*, si nou ti kapab *insert somewhere* dan seksyon 4, ki demande ki en *printed copy* i ganny fer disponib pou sa 3 lebra. Enn pou Egzekitiv, enn pou Zidisyer ek enn pou Lasanble;- dan son *printed format* pou antann en *hard copy, hard evidence of sa keksoz in ganny print as sa ki pe egziste online*. Eski nou kapab fer sa lo kote rikord?

Aprè anba 10(a), nou ti vwar ki i annan sa abilite pou *alteration, amendments or modification made in any Bill, Act, subsidiary legislation or statutory documents*. Sa i ganny fer, la i dir Prezidan 'may' fer sa bann keksoz. Me Lalwa i ganny fer par Lasanble Nasyonal. Alor mon ti a konnen ki son legalite, ouswa dan ki fason ki sa i ganny aplike.

Akoz si nou, nou pas en *Bill* ki apre i bezwen ganny *print* koman sa *Act* ki nou'n pase. Ki manner aprezan nou kapab ganny *alteration, amendment or modification*, aköz nou ki fer isi dan Lasanble.

Aprè anba 12, parey mon pe dir ou ki parey mwan mon'n *point out* ki sa *website* i en keksoz ki pou reprezant Lalwa

pei e nou Lalwa i dekoule dan nou Konstitisyon. Si i annan okenn *tampering* avek nou Lalwa, mon santi ki kekfw penalizasyon i bezwen pli for aköz la nou pe propoz R50mil, ouswa en term prizon pa plis ki 6 mwan, ouswa tou lede.

Me lefe ki la nou pe met li lo en nivo enternasyonal i kapab anmenn en problem pou pei. Aköz nou pe al lo platform enternasyonal la. E dimoun pou vwar sa i arive. So, eski nou kapab annan en penalti en pe pli for. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Larue. *Perhaps just for the benefits of Mr Knights. The question was related in particular to section 10. Where it gives the power to the President to give instruction to the Attorney General to reprint any Gazette for alteration amendments or modification? And given that it's the role of the National Assembly to create Legislation or pass Legislation, whether that is correct. We would like your comments please.*

MR STEFAN KNIGHTS

Thank you, Mr Speaker and Honourable Members. The order is Statutory Instrument. So at the end of the day the National

Assembly will have that supervisory power. And as you have exercised it before. And you can decide whether or not you want to quash that S.I or that change. We don't want to be running back to the National Assembly every minute that we have a minor grammatical error to change.

At the end of the day you will get the order and you will decide whether or not you want it to stay as a change to the law. This is not something novel. You do it with respect to the schedule to the Act. The schedule is also part of the Act. And the Executive have been given permission from time to time to amend the schedule of the Act.

With respect, if you allow me Mr Deputy Speaker, with respect to the point in Clause 12. We have no difficulty with the Honorable Members changing the monetary penalty from R50 thousand. However, you may also need to change the term of imprisonment so that it's both proportional. Thank you, Mr Deputy Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Thank you, Mr Knights. Onorab Larue, apre, Vis-Prezidan.

THE VICE-PRESIDENT MR VINCENT MERITON

Mr Chair, zi ski mon ti oule dir kot i konsern bann fees, bann fine la. Mon krwar i across the board, dan tou bann Lalwa ki mon pe swiv la en 50mil apre 6 mwan. Konmsi si ou pou sanz enn apre ou pou bezwen fer bann lezot sanzman. Sa i zis en komanter. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Vis-Prezidan. Onorab Larue.

HON FLORY LARUE

Mersi Mr Speaker. Mr Deputy Speaker, mon ti'n fer en pwen lo 4(2), si nou ti kapab annan en *physical printed copy* ki al kot tou le 3 lebra Gouvernman. Lezislatif, L'Egzekitiv ek Lasanble. Akoz nou pou *receive* zis en *electronic copy*, me selman i annan difikilte ki nou kapab *encounter* letan nou pe *deal electronically*. E lefe ki bann Lalwa i bann dokiman vremen enportan, si nou kapab ganny osi en kopi ki ganny *print*.

Me letan nou pe dir *subsidiary legislation* ki Egzekitiv i kapab fer, zot kapab fer zis sa. Me pa *modification made in any Act*. Konmsi, akoz la i pe ouver li pou *modification in any Bill, Act, subsidiary*

legislation or statutory document. En Act in fini pase par Lasanble. I pa kapab re ganny amande, altered or amande or modified. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi e si mon'n konpran leksplikasyon Mr Knights, se ki ler i annan en amannman zot pou pibliy en *S.I* ki pou detay sa lamannman ki zot in fer. E alor se sa ki i ti pe dir, enn fwa ki i pibliye si en Manm pa dakor avek, oubyen Lasanble pa dakor zot kapab *repeal* sa *S.I*. Mwan mon'n konpran li koumsa, me mon a permet sa ganny reponn.

Answit i annan son pwen lo 4(2), ki mon pa konnen si sa i neser pou vin dan lezislasyon oubyen plito en laranzman administrative.

Dan 4(2) i dir ki *a printed form may be published as directed by the Attorney General*, so sa i kapab annan en laranzman pratik kot -. Onorab Ramkalawan.

HON WAVEL RAMKALAWAN

Mr Chair, mon krwar tou sa bann zafer i *ok e my only issue is 10(a). Bill, Act and then you are going to say subsidiary legislation or statutory document, when we know that both of these are in fact*

Statutory Instruments. So, why don't we remove subsidiary legislation or statutory document and simply add Statutory Instruments?

MR DEPUTY SPEAKER

Mr Knights.

MR STEFAN KNIGHTS

Honorable Mr Ramkalawan, there is a distinction between the subsidiary legislation and the statutory documents has been defined in the Bill. The subsidiary legislation would be a Statutory Instrument that has the force of law. Whereas the statutory document would not have the force of law. And so we are trying to make the distinction very clear. So a statutory document may be a notice that doesn't have any force of law. Thank you, Mr Deputy Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Thank you. So, bon be nou'n ariv a la fin nou Staz Komite, me selman avan petet nou kapab pran en vot lo bann amannman, parey e avan nou pran sa vot mon t a kontan en Manm i segonn bann amannman ki Onorab Pillay ti'n sizere. Ti annan plizyer, mon krwar ti annan 5 amannman ou ti'n propoze e mon ti a demann

en manm pou segonde. Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Mon pe segonn tou bann amannman. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

En pti manman, mon pa'n fer lazistis pou Onorab Hoareau. Eskiz mwan, Onorab Hoareau ti'n lev son lanmen pou demann en kestyon. Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Deputy. *Just to put before Mr Knights that this is a new Bill. Right? And in this Bill it makes provision for consequential amendments to the IGPA. So, this is the first time that we see that in a Bill. Because usually an amendment Bill is brought for amendments of another Bill, whereas a new Bill there is no amendments to pertaining to another Bill.*

So, I don't know if this is the new way of the new procedures or whether there is something you can tell us about this way of doing.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Hoareau. Mr Knights.

MR STEFAN KNIGHTS

Honourable Member, this question was posed by the Bills Committee and we have already answered it there, but just for your benefit as well there are laws, existing Laws in Seychelles, that you have had consequential amendments. For example the Higher Purchase and Sales Act, Section 32. You also have the International Business Companies Act. I can't remember the exact section, but it's section 300 and something. And of course, as the Honourable Mr Pillay would have pointed out, that in the Civil Code you are also making consequential amendments.

What we don't want to do as may have been done in the past, I will give you an example with the Beneficial Ownership Bill that you had before you, you had 7 other Bills, that you could have simply made a consequential amendments too and put it in the schedule. It is a practice that is done in most Commonwealth Countries. We have sent examples from Singapore, we have also sent examples from Mauritius. And there are also many other countries that adopt this style of consequential amendments.

What the Attorney General will hope to do very soon, is to consolidate all of the laws of

Seychelles and also to revise them. And so that you have a sustainable system whereby you keep updated and amend the law. So that you have one law that you voted, that you see all of the laws.

So, for example, with the Companies Act, between the last time it was consolidated it was 2010 and from 2010 to now you have 4 other amendments. So, you have to read the 2010 edition together with those 4 amendments which make it a little difficult.

So, we are now putting everything together and we will try to update all of the laws regularly for the Honourable Members to read. Thank you, Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Thank you, Mr Knights. Bon avek sa mon krwar nou kapab pran en vot lo bann amannman ki'n ganny proze. E tou Manm ki an faver, eski i annan okenn Manm ki kont?

Madanm Deputy Clerk i dir mwan i annan 19 Manm ki an faver, personn kont. Savedir bann amannman dan Staz Komite i ganny pase par Lasanble Nasyonal.

Bon, mon pou demann alors Madanm Deputy Clerk pou ganny en Motion pou en

Formal Third Reading e si ou kapab bouz Mace silvouple. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Deputy Speaker. Mr Deputy Speaker, anba Order 71(1) mon oule move ki Digitalization and Publication of Gazette Bill i ganny lir en Trwazyenm Fwa.

MR DEPUTY SPEAKER

Mosyon in ganny segonde. Onorab Lemiel.

HON SYLVANNE LEMIEL

Motion seconded.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi, eski nou kapab pran en vot lo Third Reading sa Bill ki devan nou. Tou Manm ki an faver, eski i annan okenn Manm ki kont?

Mersi, nou annan 21 Manm ki'n vot an faver, personn kont. Savedir sa Bill in ganny aprouve par Lasanble Nasyonal e mon ava alor demann Madanm Deputy Clerk pou fer en Formal Third Reading.

MADAM DEPUTY CLERK

Mersi Mr Deputy Speaker. This Act may be cited as the Digitalization and Publication of

Gazette Act, 2020. Mersi Mr Deputy Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi bokou Madanm Deputy Clerk. Bon e avek sa nou'n ariv a lafen travay lo sa staz *Order Paper*. Mon pa krwar i pou fer lazistis pou nou al lo Mosyon, vi ki prezanter Mosyon, Onorab Afif i pa dan son plas labitid. E i pa pou fer zistis pou en lot dimoun prezant dan son plas. E alor nou pou *adjourn* Lasanble pou ozordi e nou pou rebran le 28 Zilyet anba *Speakership* Onorab Prea.

(ADJOURNMENT)